Cena egz. 20 groszy. Nakład 40000 egzemplarzy. Dziś 24 strony.

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie,
9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.51 zł. miesięcznie, 10.53 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie,
strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma,
a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 260. | BYDGOSZCZ, niedziela dnia 10 listopada 1929 r. | Rok XXIII.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Gabinet p. Tardieu we Francji. — Czyżby na drodze do porozumienia polsko-niemieckiego? — Przebudowa Wielkiej Brytanji. — Indje uzyskają prawo dominjum. — Zwrot mandatu nad Irakiem. — Nawiązanie stosunków z sowietami. — Kiedy Prusy Wschodnie ogłoszone zostaną Szwajcarją Bałtyku?

Francja ma nowy rząd, na którego czele stoi p Andrzej Tardieu, człowiek mądry i ze sprawami politycznemi obeznany. Cóż to wszystko znaczy? Ustawa zabezpiecza pracownikowi umysłowemu kwartalne wypowiedzenie pracy. Fornali można raz do roku ruszyć z miejsca, mianowicie na kwietnia z wypowiedzeniem w styczniu. Najradykalniejsze stronnictwa obierają prezesa i członków Rady Naczelnej na rok cały. Spółdzielnie nawet socjalistyczne wybierają dyrekcje nawet na lat kilka. A czem jest państwo wedle programu radykałów: kooperatywą, największą spółdzielnią. A dyrekcja takiej spółdzielni ma pracować na prawach najemnika na dniówkę, którego zwołuje się gdzieś z narożnika rynku czy biura bezrobotnych? Żaden człowiek przy zdrowych zmysłach nie zgodzi się, aby ten system miał odpowiadać pojęciom demokracji i parlamentaryzmu. Czy Stany Zjednoczone lub Szwajcarja nie są demokracją parlamentarną? Biedny p. Tardieu i biedna Francja. Dziwny to naród Francuzi. Piją regularnie i w zwykły dzień niż Polak na weselu, ale mają przysłowie: Pijany jak Polak. Przepędzają rządy i traktują premjerów jak ciężko histeryczna pani służące, a piszą dzieła: **O anarchji polskiej.**

W Niemczech radca Hugenberg, b. urzędnik komisji kolonizacyjnej w Poznaniu do wywłaszczenia Polaków z ziemi przeprowadził zwycięski plebiscyt w sprawie obalenia planu Younga. Nie łudźmy się, aby prawdziwy plebiscyt przyniósł zwycięstwo Hugenbergowi. Lecz, jeśli republikańskie stronnictwa nie nawrócą z dotychczasowej nieuczciwej linji, to za kilka lat Hugenberg będzie panem położenia i rzeczywiście gotów stawić republikańskich ministrów pod mur, jak to zrobiono swego czasu w Grecji. Nagła i przyspieszona **umowa, zawarta przez posła Rauschera w Warszawie** świadczyłaby, że koła republikańskie w Niemczech zdają sobie sprawę z niebezpieczeństwa i zamierzają porzucić skrajnie nacjonalistyczne hasła w polityce zagranicznej. Jeśli chodzi o opinję polską, to nigdy ogół jako taki nie budował fundamentów państwa na nienawiści do Niemiec. Polska była i jest po to, aby tworzyć nowe wartości. Państwo, które głosi, że istnieje po to, aby drugiemu przeszkadzać w tworzeniu, skazane jest na zagładę. Prusy powstały z rozboju, popełnianym na szczepach niemieckich i na buncie przeciw własnemu cesarstwu. Dla tego Prusy, w 1870 r. jeszcze mocarstwo europejskie, są dziś pojęciem takiem jak Texas, Prusy są prowincją Niemiec jak Texas prowincją republiki Waszyngtona. Co się tyczy układów polsko-niemieckich to, nie wchodząc w szczegóły zaznaczamy, że jeśli korzyści z układu nie byłyby wzajemne, nie byłoby długiej pociechy z dzieła. Układ polityczny to nie kupno konia na jarmarku w Berdyczowie. Fałszowane masło lub zgniłe jaja można sprzedać na rynku wewnętrznym raz poraz, ale zagranicę wysłać tylko raz, aby na zawsze zepsuć sobie markę i zamknąć dostęp towarowi. Żgać mogą partje polityczne na wiecach wobec wyborców, ale minister spraw zagranicznych musi przestrzegać uczciwości w pertraktacjach z dyplomacją obcą jak eksporter masła czystości w materjale i opakowaniu. Mamy zaufanie do ministra Zaleskiego, że w układzie z Niemcami kierował się najdalej posuniętą ostrożnością wobec rządu niemieckiego, który zdaniem nawet tak objektywnego świadka jak lord d'Abernon, ma skłonność stosowania — mówiąc już z polską przenośnią — zwyczajów handlarzy koni na jarmarku w Berdyczowie.

Wielkie **zmiany zaszły w Anglji.** Oto parlament zgodził się na **podjęcie stosunków dyplomatycznych z Sowietami,** zerwanych 5 lat temu z okazji ujawnienia listu Zinowjewa (Apfelbauma z domu), prezesa komunistycznej Międzynarodówki i dygnitarza sowieckiego w jednej osobie, nawołującego angielskich komunistów do wywołania przewrotu w Anglji. Były spory o autentyczność listu Zinowjewa. Biesiedowskij, b. radca ambasady sowieckiej w Paryżu, który porzucił szeregi bolszewickie, potwierdza autorstwo Zinowjewa. Ambasadorem Anglji w Moskwie zostanie ponownie p. Robert Mac Leod **Hodgson,** który od 1921-24 r. był agentem dyplomatycznym W. Brytanji w Moskwie, a za Mac Donalda chargé d'affaires czyli zastępcą względnie kandydatem na stanowisko ambasadora. Hodgson urodzony 1874 r., syn angielskiego prałata, był od 1907-19 roku na stanowisku konsula w Władywostoku, a od 1919-21 r. radcą handlowym w służbie dyplomatycznej. Nominacja Hodgsona świadczy, że Anglja kładzie **nacisk na sprawy handlowe w stosunkach z Sowietami.**

Mac Donald przystąpił pozatem do likwidacji stosunków Anglji **z Indjami,** które uzyskują prawa dominjum angielskiego jak Kanada, Australja, Afryka Południowa oraz Irlandja. Ma to dla nas i dla Europy w ogóle duże znaczenie, gdyż **Anglja dała Niemcom przykład,** jak należy **pokierować przyszłością Prus Wschodnich,** obszarem większych niż Belgja lub Holandja, a równych niemal Szwajcarji i także przez 3 narody zamieszkałych. Markiz brandenburski był takim księciem a później królem w Prusach jak król brytyjski jest cesarzem Indji. Przez liczne wieki Prusy Wschodnie nie miały żadnej łączności terytorjalnej ani politycznej z Niemcami, przyłączono je dopiero do Związku Północno-Niemieckiego 1866 r. Ucisk Prus Wschodnich przez Berlin, powoduje upadek gospodarczy oraz wyludnienie tego kraju. Przywrócenie niepodległości Prusom Wschodnim jest jedynym ratunkiem.

A. P. B.

Patrjotyczna postawa maszynistów kolejowych na Pomorzu.

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) Biuletyn wydany przez klub parlamentarny B. B., donosi, że do Tczewa jechał **centralny zarząd związku zawodowego maszynistów kolejowych w celu proklamowania strajku kolejowego.** Na zebraniu maszynistów kojelowych zapytano się, czy zarząd centralny może liczyć na przyłączenie się **koła tczewskiego,** liczącego 230 członków do strajku kolejowego. Na pytanie otrzymali **odpowiedź odmowną.** Wówczas obwieszczono uchwałę zarządu centralnego wykluczającą ze związku członków zarządu tczewskiego koła maszynistów. Oświadczenie to rozpętało burzę. **Wysłannicy centralnego zarządu zostali siłą usunięci z posiedzenia,** poczem zebrani uchwalili rezolucję potępiającą centralny zarząd, który chciał użyć kolejarzy do zwalczania rządu.

Francja jest ostrożną i przenikliwą w stosunku do Niemiec.

Paryż, 8. 11. (PAT) Po wznowieniu posiedzenia izby deputowanych **Briand został powitany oklaskami całej izby.** Wygłosił on przemówienie, w którem zaznaczył, iż polityka zagraniczna Francji, którą zamierza dalej prowadzić, jest polityką zgodności i stanowczości. Polityka ta — zaznaczył Briand — nie jest moją polityką osobistą. Znalazła ona uznanie kolejno następujących po sobie gabinetów. Była też popierana przez Poincarego oraz przez parlament. Briand podkreślił, iż między nim a Tardieu istniało porozumienie w poprzednim gabinecie.

Paryż, 8. 11. Radykalny socjalista Bonnet wyraził zdziwienie, że w rezultatach o wczorajszem głosowaniu stosunek głosów podany został jako 310 na 270 podczas gdy według urzędowych doniesień stosunek ten wyraża się cyfrą 287 na 284. Przewodniczący izby szybko zlikwidował ten incydent.

Następnie deputowany Taittinger domagał się od Brianda szeregu wyjaśnień w związku z wczorajszem wystąpieniem Franklina Bouillona **w sprawie ewakuacji Nadrenji.** Wspominając z naciskiem o hugenbergowskim plebiscycie, mówca wzywał Tardieu i Brianda, aby zachowali zwykłą **ostrożność i przenikliwość w stosunku do Niemiec.** Demokrata Delsol i republikanin lewicowy Bureau wzywał również rząd do **ozujności i baczności.**

Wstrzymana ewakuacja Nadrenji.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 9. 1. W niemieckich kołach politycznych wywołała bardzo nieprzyjemne wrażenie **mowa wstępna premjera Tardieu** jak również wczorajsza **wielka mowa Brianda,** mniej ugodowa od poprzednich. Jednocześnie powstaje wielki hałas z powodu wyjawienia faktu, że **ewakuacja trzeciej strefy nadreńskiej została przez Francuzów wstrzymana.** Odziały stacjonowane w trzeciej strefie nie wymaszerowały bowiem w oznaczonym terminie, co niewątpliwie łączy się z oświadczeniem nowego premjera francuskiego, podanem przez Waszego korespondenta. Mianowicie rząd francuski uważa trzecią strefę nadreńską za **gwarancję** przyjęcia przez Niemcy planu Younga. Kampanja Hugenberga przeciw temu planowi oraz ostateczne zebranie 4 miljonów głosów przy wstępnym plebiscycie nie przyczyniły się oczywiście do wzmocnienia wiary Francji w dobrą wolę Niemiec.

B.

Rozrzutna gospodarka niemiecka

Niedobór 870 miljonów marek.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 9. 11. Według urzędowego wykazu wpływów i wydatków do września roku bieżącego włącznie przyniosło pierwsze półrocze budżetowe **deficyt** w wysokości **870 miljonów marek.** Niedobór ten polega coprawda na przejęciu zaległości z roku ubiegłego, jest jednakowoż równocześnie dowodem **złej gospodarki Rzeszy niemieckiej.** Skutkiem pozostania deficytu na drugie półrocze będzie prawdopodobnie **wstrzymanie zapomóg** na tak zwane **cele pograniczne,** w rzeczywistości przeważnie **antypolskie.**

Rząd niemiecki odczuwa też skutki skandalu braci Sklarków, ponieważ **zagranica nie chce chwilowo Niemcom udzielać kredytu,** a w jednym wypadku nawet **wstrzymała kredyt bieżący.** Poza tem odbija się niepomyślnie na finansach niemieckich zła konjunktura gospodarcza.

B.

Nowa godność Prezydenta Mościckiego.

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) W dzisiejszą sobotę odbędzie się w Paryżu uroczysta promocja na doktorów honorowych Sorbony 5-ciu uczonych, m. in. prof. Alberta Einsteina i prezydenta Ign. Mościckiego.

Organ kół watykańskich o marsz. Piłsudskim.

„Osserwatore Romano“ wyraża żywą sympatję dla p. marszałka Piłsudskiego oraz dla jego prestige'u politycznego i cnót wojskowych. Ma on za sobą — pisze dziennik — przedewszystkiem wojsko, które wobec opozycji chciało wykazać przywiązanie do wielkiego Wodza właśnie w Sejmie, gdzie prowadzi on walkę polityczną.

Cała prasa włoska zwraca uwagę na te słowa „Osserwatore“, podkreślając, że w kołach watykańskich sytuacja w Polsce śledzona jest ze spokojem bez dawania posłuchu alarmom.

Z posiedzenia Rady Ministrów

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) Wczoraj odbyło się posiedzenie rady ministrów, które trwało od godz. 5 po poł. do 11-ej w nocy. W posiedzeniu wziął udział **marszałek Piłsudski,** który pozostał do końca obrad. Przedmiotem obrad były kwestje bieżące, m. in. **wydanie odznaczeń z okazji święta niepodległości** w dniu 11 listopada br. Z pośród odznaczonych wymienia się też kilka osób z świata dziennikarskiego.

Porozumienie trzech stronnictw ludowych.

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) Jedynem ważnem wydarzeniem politycznem dnia wczorajszego była odbyta wieczorem konferencja przedstawicieli trzech stronnictw ludowych. W konferencji tej wzięli udział imieniem „Piasta“ posłowie Rataj i Kiernik, imieniem „Wyzwolenia“ wicemarszałek Woźnicki i poseł Smoła, imieniem Stronnictwa Chłopskiego poseł Dąbski. Omówiono bieżącą sytuację polityczną, i w wyniku obrad utworzono **stałą komisję porozumiewczą stronnictw ludowych** dla przeprowadzenia wspólnej akcji na terenie kraju i sejmu. Znaczy to, że prowadzone od dłuższego czasu rokowania o współdziałanie trzech stronnictw ludowych doprowadziły do częściowego wyniku.

Nowy wicewojewoda poznański objął urzędowanie

„Nowy Kurjer“ donosi z Poznania: Nowy wicewojewoda poznański dr. Typrowicz objął urzędowanie z dn. 8 bm.

Wilno, 9. 11. (PAT). W piątek około godz. 10 rano wyjechała z Wilna sztafeta Policji Państwowej na rowerach z adresem, który z okazji święta państwowego dnia 11 listopada br. zostanie przez Korpus Policji Państwowej złożony w hołdzie pierwszemu Marszałkowi Polski, Józefowi Piłsudskiemu.

Następca Waldemarasa.

Kowno, 9 11. (PAT) Prezydent państwa podpisał dekret, mianujący Zauniusa, generalnego sekretarza ministerstwa spraw zagr., ministrem spraw zagranicznych.

*

Zaunius urodził się w roku 1892 w Prusach Wschodnich, szkołę średnią ukończył w Tylży, a uniwersytet, wydział prawny w Królewcu. W 1918 roku wstąpił na służbę do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, gdzie objął departament polityczny, w roku 1921 został posłem w Łotwie, a w 1923 posłem w Czechosłowacji, zaś w 1924 w Rumunji i Szwajcarji. W roku 1927 powrócił do Kowna i objął departament ekonomiczny. Generalnym sekretarzem Ministerstwa Spraw Zagranicznych mianowany został w roku 1928. Brał udział we wszystkich rokowaniach polsko - litewskich oraz reprezentował Litwę niejednokrotnie w Lidze Narodów.

Tchórz boi się o swoje życie.

Kowno, 8. 11. (PAT) Minister spraw wewn. Mustejkis udzielił wywiadu przedstawicielom prasy kowieńskiej. Minister poinformował zebranych, że rząd przygotowuje szereg nowych ustaw, które uregulują wiele zagadnień wewnętrzno - administracyjnych. Następnie minister podał szczegóły bardzo znamienne dla ostatnich wypadków na Litwie, które dotyczą stosunku rządu do Waldemarasa. Waldemaras, obawiając się zamachu na swą osobę, zażądał dla siebie umyślnej ochrony. Rząd przychylił się do tej prośby, jednocześnie jednak zwolennicy Waldemarasa wyznaczyli z pośród siebie straż przyboczną. Ponieważ pomiędzy obroną urzędową a prywatną doszło do nieporozumień, rząd postanowił wycofać straż prywatną, czemu sprzeciwił się Waldemaras, uskarżając się, iż straż rządowa jest niedostateczna, na co otrzymał odpowiedź, że jeżeli się tak obawia o swe życie i uważa, że rząd nie może mu zapewnić odpowiedniej ochrony, to może sobie wybrać inne państwo, w którem czułby się lepiej i bezpieczniej, jednakże nikt nie dawał mu oficjalnej propozycji wyjazdu zagranicę. Mustejkis wspomniał, że na osobę jego przygotowany był zamach i że z tego powodu aresztowano 12 osób Nie jest mu jednak wiadomem, czy zamachowcy byli członkami Żelaznego Wilka.

Bolszewicy naigrawają się z Anglji.

Rzekomy strach państw kapitalistycznych.

Moskwa, 8. 11. (PAT). Wiadomość o przyjęciu przez parlament angielski rezolucji rządowej w sprawie wznowienia stosunków z Sowietami przyjęto w Moskwie z zadowoleniem. Dał temu m. in. wyraz **Kalinin** w przemówieniu, wygłoszonem na uroczystem posiedzeniu moskiewskiej rady miejskiej, odczytując w całości nadesłaną w tej sprawie **depeszę z Londynu.** Kalin tłumaczy wydarzenie to jako **niebywały sukces Z. S. R. R.** i jako **objaw strachu ze strony państw kapitalistycznych** przed reorganizującym się przemysłem fabrycznym i rolniczym w Sowietach. Wedle Kalinina, postanowienie rządu i parlamentu angielskiego o wznowieniu stosunków z Sowietami bynajmniej **nie wypływa z dobrej woli** leaderów partji robotniczej i ich gabinetu, ale podyktowane zostało **koniecznością gospodarczą** i wyraźnem żądaniem angielskic sfer handlowych i przemysłowych. Kalinin w mowie swej wielokrotnie podkreślił **„zwycięstwo“** odniesione przez Z. S. R. R. w rozgrywce dyplomatycznej z Anglją, dowodząc pozatem, że wskutek podniesienia się gospodarki krajowej sowietów wzrósł również autorytet Z.S.R.R. na terenie międzynarodowym. Wspominając **o Chinach,** Kalinin wyraził nadzieję, że dzięki czerwonej armji i z tego konfliktu Sowiety wyjdą z honorem.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) Prezydent Rzplitej powraca do Warszawy jutro o godz. 9-ej rano. Polowanie reprezentacyjne pod Cieszynem odbyło się wczoraj. Zabito 86 bażantów, 29 zajęcy, 4 króliki i jedną sowę. Po południu Prezydent powrócił do Cieszyna i wieczorem odbyło się przyjęcie na zamku cieszyńskim.

Warszawa, 9. 11. (tel. wł.) W dniu święta niepodległościowego dnia 11 listopada nieczynne będą wszystkie urzędy. Sklepy w Warszawie będą zamknięte do godz. 3-ej po poł., zaś Pocztowa Kasa Oszczędności czynna będzie tylko do godz. 12-ej.

Sir Robert Hodgson

ambasadorem W. Brytanji w Moskwie.

(Własna służba telegraf. „Dzien. Bydg.“)

Londyn, 8. 11. Premjer Mac Donald postanowił mianować ambasadorem angielskim w Moskwie **Sir Roberta Hodgsona,** który pełnił od roku 1924 aż do zerwania stosunków z Rosją funkcje brytyjskiego charge d'affaires w Moskwie. Jest on jedynym dyplomatą angielskim, który zna z własnego doświadczenia stosunki sowieckie.

Ogólnie panuje w Londynie pewne zdziwienie, że udało się w parlamencie przeprowadzić wznowienie stosunków anglo-rosyjskich. Koła polityczne zbliżone do rządu uważają, że **rozszerzenie praw dla Indyj** przez nadanie statutu dominjalnego **przyczyni się automatycznie do zaszachowania propagandy** rewolucyjnej **Sowietów w Indjach.** Przyszłość pokaże, czy przewidywania te są słuszne. **Tl.**

Z Paryża do Madagaskaru w 8 dniach.

W Tananariwa wylądowali lotnicy Bailly, Reginensi i Marsot, wykonawszy w 8 dniach lot z Francji do Madagaskaru.

Rocznica rewolucji niemieckiej.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 9. 11 W dniu dzisiejszym jako w 11-tą rocznicę **pamiętnej rewolucji niemieckiej 9 listopada** pomijają wszystkie pisma charakterystyczną datą z wyjątkiem socjalistycznego „Vorwaertsu“. Dziennik ten umieszcza na naczelnem miejscu artykuł retrospektywny (omawiający ubiegły okres), przyczem zaznacza, że podobnie jak przed 11-tu laty toczyła się walka przeciw monarchji, hasłem obecnej chwili jest walka o wpływy socjalistyczne w samorządzie komunalnym. Nazywa się to walką o tak zwany **socjalizm gminny.**

„Vorwaerts“ przygotowuje w ten sposób grunt do wyborów berlińskich, które odbędą się 17 bm. Sam apel jednak nie wywrze porządanego skutku, zwłaszcza wobec **niesłychanej kompromitacji socjalistów** w związku ze skandalem braci Sklarków. **B.**

Samobójcza śmierć seniora kelnerów w Poznaniu.

„Nowy Kurjer“ donosi: Otruł się najstarszy kelner w Poznanin, 63-letni Maksymiljan Grzybowski, zamieszkały przy ul. Woźnej 6a, zatrudniony od lat kilku jako pomocnik gastronomiczny w restauracji „Pod Strzechą“. W szerokich kołach stałych bywalców tej sympatycznej restauracji znany był „Grzybek“ ze swej niezwykłej sumienności i uprzejmości, który każdego gościa witał i żegnał jakiemś dowcipnem „powiedzonkiem“ lub ciętym dowcipem. Zmarły osierocił żonę i troje dorosłych dzieci. Przyczyną desperackiego kroku były niesnaski rodzinne.

Książka o śp. gen. Rozwadowskim

Szef sztabu w 1920 r. — Naczelny wódz w 1926 r. przeciw zamachowi stanu. — Więzień Antokolu.

W pierwszą rocznicę śmierci śp. generała Tadeusza Rozwadowskiego grono przyjaciół jego ogłosiło książkę, zawierającą „garść" faktów z życia generała. (Generał Rozwadowski. Kraków 1929. Skład Główny w Księgarni Krakowskiej). Aczkolwiek śp. generał Tadeusz Rozwadowski był naczelnym wodzem przy prezydencie Wojciechowskim, podczas majowego zamachu stanu w 1926 r. i aczkolwiek w czasie jego pobytu w więzieniu na Antokolu prasa prawicowa dużo rozpisywała się o generale, wątpimy, czy prasa ta zwróci uwagę na tę monografję o generale, gdyż przynosi ona nowy materjał, świadczący na niekorzyść Narodowej Demokracji, która zwycięstwo nad Wisłą przypisywała Weygandowi. Dowiadujemy się, że w lipcu 1920 r. gen. Rozwadowski na żądanie konferencji aljanckiej w Spaa został mianowany szefem sztabu naczelnego wodza. Kiedy gen. Rozwadowski przybył do Warszawy, **wojskowi** delegaci państw ententy pod przewodnictwem francuskiego generała Henrys'a stali na stanowisku, że dowództwo nad wszystkiemi armjami polskiemi obejmie gen. Weygand. Na warunek ten zgodził się premjer Grabski w Spaa. Rozwadowski sam będąc przez lat dyplomatą wojskowym, umiał wytłumaczyć owym panom i gen. Weygandowi, że jeśli są zdania, iż Polskę nie stać na własnego szefa sztabu, on gotów dymisjonować. Weygand na to oświadczył, że władzy wykonawczej nie pragnie i pozostał na stanowisku doradcy.

Jest jeszcze jeden zajmujący ustęp, dotyczącej generała Dowbór-Muśnickiego, którego osoba znów w tych dniach stała się głośną ze względu na proces w sądzie generalskim o tytuł polskiego generała. Otóż w lipcu 1920 r. „Plan gen. Dowbór-Muśnickiego **wycofania się aż nad Wartę**, oddając Warszawę **bez walki, by tam się zreorganizować do kontruderzenia, został jako wielce maloduszny bez dyskusji odrzucony".**

Tak piszą przyjaciele gen. Rozwadowskiego, choć gen. Dowbór-Muśnicki w 1926 r. w Poznaniu stał przy prezydencie Wojciechowskim i gen. Rozwadowskim.

Również odrzucił gen. Rozwadowski plan Weyganda. Gen. Rozwadowski nie dopuścił do ewakuacji Warszawy. Plan bitwy nad Wisłą przypisuje Rozwadowski sobie, marszałkowi Piłsudskiemu przyznając decyzję. Natomiast marszałek Piłsudski pisze, że samodzielnie doszedł do planu bitwy nad Wisłą. Gen. Kukiel, który w maju 1926 r. walczył przeciw Piłsudskiemu, zwraca uwagę, że twierdzenie gen. Rozwadowskiego nie obala słów marsz. Piłsudskiego: — „Wojna nie zna nieskończonej ilości rozwiązań danego połączenia." Bywa ich kilka, w tem zazwyczaj parę tylko logicznych. Jest nieuniknione, że z tych paru rozwiązań, każde niemal nasuwa się każdemu, kto z odpowiedniem przygotowaniem i nastawieniem duchowem przeżywa daną sytuację..."

Kto choć pobieżnie zna literaturę wojskową, ten wie, że spory o autorstwo planu jakiejś bitwy ważnej nie są rzadkością. Delbrueck np. prowadził spór o Gneisenau'a, jemu przypisując pomysły strategiczne, które powaliły Napoleona.

Dowiadujemy się, że rozdźwięk między Piłsudskim a Rozwadowskim rozpoczął się 18 sierpnia. Generał Rozwadowski planował wrzucić wojska bolszewickie i litewskie w błota Windawy, a nawet w morze bałtyckie. Piłsudski oparł się temu, zaznaczając, że zalanie Litwy wojskiem polskiem wywołałoby **wieczną nienawiść Litwy do Polski.**

Tak więc pozbieraliśmy z monografji tej garść faktów, interesujących polityka. Sprawy wojskowe niech omówią fachowcy.

Z pamiętnikarzy współczesnych z dużą sympatją mówi o gen. Rozwadowskim Wł. Studnicki. Całkiem sucho wspomina Dmowski o nim, jakby nie dostrzegł tych wybitnych zdolności, o których piszą przyjaciele zmarłego wodza. Daszyński jako premjer rządu lubelskiego wydał rozkaz aresztowania Rozwadowskiego, a w odezwie przeciw Radzie Regencyjnej wymyśla „białym" generałom.

Monografja o gen. Rozwadowskim nie jest jeszcze objektywnem studjum, ale przynosi dużo materjału, rozjaśniającego rolę gen. Rozwadowskiego w Polsce. Był to najzdolniejszy generał, na jakiego mogła kiedykolwiek liczyć prawica w walce z Piłsudskim, a jednak przegrał.

Gen. Wł. Sikorski, w głośnej swej książce: Nad Wisłą i Wkrą nie nazywa generała Rozwadowskiego genjuszem, jak piszą autorzy książki o generale Rozwadowskim i cytując dokomenty biura historycznego pomysł oderwania wojsk polskich od styczności z armją bolszewicką przed bitwą nad Wisłą przypisuje płk. Piskorowi.

Z innych nieścisłości zauważyliśmy twierdzenie, jakoby projekt ordynacji wyborczej do sejmu wyszedł od marsz. Piłsudskiego. W rzeczywistości ordynację opracowało Biuro Pracy Społecz-

Dr. Antoni Marczyński. 89

Czarny Ląd

POWIEŚĆ WSPÓŁCZESNA.

(Dokończenie „Niewolnic z Long Island" i „Przeklętego Statku".)

(Ciąg dalszy).

— Prędzej! Na twego Boga, na wszystkich bogów i djabłów!.. Prędzej, kobieto, — jęczał, gdyż już setki mrówek - wojowników, maszerujących zawsze w przedniej straży i uzbrojonych w potężne szczęki, obrabiały jego nogi aż do kolan, a małe patrole biegały po całem ciele, wywołując bolesne łechtanie.

— Nie szarp rękami, bo mi psujesz robotę, — odburknęła.

— Zapóźno! — ryknął.

Nagle straszne podejrzenie zaświtało mu w głowie. — Ona mnie zwodzi. Przyszła, aby napaść oczy moją męką, — pomyślał.

— No, już, — odsapnęła, przeciąwszy ostatni węzeł... — Teraz nogi.

Szarpnął się i runął na twarz w kłębiące się mrowie.

— Daj nóż! Ja sam... szybciej, — bełkotał, klękając co prędzej. Wyrwał jej nóż ruchem błyskawicznym.

— Marjo... Czy śmierci szukacie? — zabrzmiało z oddali wołanie inżyniera.

— Ano, racja święta, — mruknęła... — Jeszcze mam karku nadstawiać?

Była głęboko przekonana, że Ironfield uwinie się szybko z oswobodzeniem swych nóg, zresztą sam jej nóż odebrał. Nie miała tu nic więcej do roboty, a z drugiej strony ciało piekło ją żywym ogniem od przelicznych pokąszeń. Więc rzuciwszy przez plecy: — A spiesz się, jeśli ci skóra miła, — popędziła w szalonych skokach w to miejsce, gdzie porzuciła karabin. Gnała co tchu, aż jej w uszach gwizdało, bo czuła, że każdy taki sus strąca z niej kilkadziesiąt zajadłych mrówek.

— Marjo! Ona oszalała chyba. Czego tam szuka, u licha.

Zkolei Betty zaczęła ją wołać.

— Adyć idę — odpowiedziała, potrząsając nad głową karabinem. — Mam to-to zostawić? — oburzyła się.

Biegnąc w stronę swych ukochanych „państwa", obejrzała się raz z ciekawości na pagórek. W tej samej chwili nieludzki ryk rozdarł powietrze. Ironfield stał na jednej nodze pod swojem drzewkiem, wymachując rękami jak warjat. Drugiej nogi już nie zdążył uwolnić i nie mógł też dosięgnąć do noża, który wypadł mu z ręki i zniknął w trawie. Osłupiałym wzrokiem spoglądała Pazurowa na ruchomy, czarny całun, który spowijał ciało skażańca już do pasa i posuwał się szybko wgórę. Wstrząśnięta do głębi tym widokiem, odwróciła głowę i zatkała sobie uszy palcami, aby nie słyszeć tego wycia, szarpiącego nerwy na strzępy. A kiedy po krótkiej chwili obejrzała się powtórnie, nie dostrzegła już mordercy swego Stacha, ani nawet jego rąk wygrażających niebu. Ale żył jeszcze. Dowodziły tego rozdzierające jęki i gwałtowne kołysanie się drzewka, od którego nie zdołał odwiązać drugiej swej nogi. Podniósłszy się na palcach, dojrzała tylko ciemną masę, tarzającą się rozpaczliwie u stóp owego drzewka.

— Ano, wsiąkł... Ale nie moja wina. Ratowałam go przecież, robiłam, com mogła. — monologowała, biegnąc za inżynierem.

Jęki, dolatujące z fatalnego pagórka, cichły powoli, wreszcie umilkły zupełnie, świadcząc, że okrutny, lecz po trzykroć sprawiedliwy wyrok niebios został wykonany. Izaak Ironfield zakończył nędznie swój łotrowski żywot, a śmierć jego była bodajże straszniejsza, niż śmierć jego godnego wspólnika, Harry'ego Foxa...

Rozdział XX.

Michał Kinczel i Lewis Steel stracili zupełnie rachubę czasu. Nie mieli pojęcia, ile dni upłynęło od owego poranka, kiedy przywłaszczywszy sobie cenną walizę Ironfielda, wyruszyli w drogę. Nie liczyli ich zresztą, było im to całkiem obojętnie, aż dopiero kiedy wyczerpały się ładunki karabinów, kiedy błądzenie po rozległych sawannach dało im się dobrze we znaki, zaczęli się zastanawiać, jak dawno już są w drodze.

— Szósty dzień dzisiaj — rzekł Steel, wybierając dla siebie drzewo, aby trochę „pomieszkać". Już dawno doszli do przekonania, że „kalkuluje się znacznie taniej nocować na drzewach, niż na ziemi, gdzie trzeba rozpalać duże ognisko i czuwać przy niem na zmianę, aby nie zgasło.

— Szósty? — Kinczel pokręcił głową niedowierzająco. — To niemożliwe. Conajmniej ósmy, choć zdaje mi się, że rok cały trwa już ta przeklęta włóczęga.

— Może potrwa rok.

— Możesz być spokojny o to. Jutro nie będziemy mieli siły, aby się na noc schronić na jakie drzewo, a nie jutro, to pojutrze nas djabli wezmą napewno... Oh, przekleństwo nad nami!

Apatyczny, wygłodniały poruszał się ociężale, ale przecież nie próżnował, i dalej przetrząsał każdy krzak wielkiej kępy. Wczoraj opłacił mu się ten wysiłek. Znalazł dwa gniazda, a w nich kilkanaście jaj, wielkości jaj gołębich. Większa ich część była coprawda niezbyt świeża, lecz któżby tam grymasił, gdy głód kiszki skręca. Tym razem jednak nie poszczęściło mu się.

— Oj, lubię to, lubię, iść spać z pustym żołądkiem — zrzędził.

— Żeby tak jaką antylopę djabli przygnali — westchnął Steel, oblizując się na samą myśl o smakowitej pieczeni.

— I co? Masz sól? żeby jej na ogon nasypać?

— Soli nie mam, karabiny wyrzuciliśmy jako bezużyteczne, ale został rewolwer. Dużo tam jeszcze jest ładunków?

— Kilka. — odparł Kinczel wymijająco. Nie dzisiaj już zauważył, że Steel ma wielką chrapkę na jego rewolwer, że coraz częściej do tego tematu powraca. — Mam ich w każdym razie zbyt mało, aby je marnować na nonsensowną pukaninę Panu Bogu w okna.

— Pewnie!... Z twoją kurzą ślepotą ani słonia nie trafisz na dziesięć kroków, ale ja... Phi. Nieboszczyk Bartlet mógłby coś o tem powiedzieć...

— Gdyby nie był nieboszczykiem... — wtrącił tamten i wzdrygnął się na wspomnienie wisielca... — Stul-że pysk, — dodał z irytacją, skoro Steel zaczął się rozwodzić nad podobieństwem drzewa, na którem mieli noc spędzić do tamtego, na którem powiesili Toma Bartleta.

(Ciąg dalszy nastąpi).

nej i Rada Regencyjna zaaprobowała ją, a także gabinet Świerzyńskiego nie miał innej pod ręką. Co do zarzutu jakoby śp. Biliński przeszkodził nominacji gen. Rozwadowskiego na namiestnika Galicji, wysuwając gen. Colarda, to śp. Biliński sprawę tę szeroko omawia, uzasadniając, dlaczego do ostatniej chwili przeciwny był nominacji Golarda.

A. P. B.

*

Praca zbiorowa przyjaciół gen. Rozwadowskiego mało podaje szczegółów o zabiegach gen. Rozwadowskiego w Paryżu w sprawie plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim , Spiszu i Orawie. Przebywając jesienią 1919 r. jako delegat Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego za paszportem dyplomatycznym w Paryżu, zastałem tam gen. Rozwadowskiego, szefa polskiej misji wojskowej, pomagającego **ks. Machajowi** ze Spisza i innym delegatom.

Kiedyśmy wracali ekspresem międzynarodowym z Paryża, przy rewizji paszportów na granicy czeskiej byłem świadkiem **haniebnego napadu „legjonarzy“ czeskich na bezbronnego generała polskiego,** który w towarzystwie jakiegoś porucznika wyszedł z wagonu i przechadzał się po peronie, pragnąc zaczerpnąć świeżego powietrza. Generał Rozwadowski został wtedy czynnie znieważony i całe szczęście, że dano sygnał do odjazdu, bo byłoby przyszło do gorszej awantury.

Za Rozwadowskim jechał od samego Paryża jakiś podejrzany osobnik, który całą drogę — w Szwajcarji i Austrji — obserwował przedział i widocznie także walizy „niebezpiecznego przeciwnika“. Generał, udając się do wagonu jadalnego, stale zostawiał przy swoich rzeczach czujną straż. Strażnikiem był młody porucznik. Długie chwile podróży skracali oni sobie grą w karty w przedziale. Widząc to ów osobnik (wywiadowca czeski) klnął po... sakramencku i podburzał nas pasażerów, przeciwko polskiemu generałowi, który się nie wstydzi... grać całemi godzinami w karty ze swoim podwładnym, dając tem rzekomo zły przykład.

Stanisław Nowakowski.

Z KRAJU.

Wystawa przysposobienia rolniczego w Kaliszu.

W Kaliszu odbyła się jednodniowa wystawa przysposobienia rolniczego młodzieży powiatu kaliskiego. Na całość wystawy złożyło się kilkaset eksponatów, jak to: trzody chlewnej, drobiu, buraków. kukurydzy itd. Wystawa przedstawiała się ciekawie i pouczająco. tylko brakowało na niej eksponatów takich działów hodowlanych, jak króliki, gołębie, owce itp.

Samobójstwo Chinki w Warszawie.

W grupie żonglerów chińskich, występujących obecnie w cyrku w Warszawie, rozegrała się tragedja.

Najstarsza z żonglerek, licząca 42 lata Snu-Hi-Lin wyrażała życzenie powrotu do kraju. Mąż i dzieci sprzeciwiali się temu. W ostatnich dniach popadła w chorobę nerwową i w przystępie ataku popełniła samobójstwo przez powieszenie się.

Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

W Krakowie nastąpiła eksplozja w piwnicy, w której mieściły się zapasy benzyny. Wybuch spowodował ciężkie poparzenie trzech osób. Ponadto jedna osoba, wskutek wydobywających się gazów, zemdlała. Wybuch spowodowany został przez nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

Narzeczona posyłała listy do więzienia za pomocą balonu.

Narzeczony p. Symci, który brał udział w zdemolowaniu kawiarni w Warszawie przy ulicy Dzikiej, został zasądzony na 60 złotych lub 12 dni aresztu. Biedny Jojne Galanter, nie miał tyle pieniędzy, więc powędrował do więzienia.

Narzeczona tęskniła za ukochanym, przychodziła pod mury centralnego więzienia, wzdychając ciężko. Pewnego dnia zauważył patrolujący funkcjon straży więziennej jak Symcia zaczęła manewrować przy nitce, do której przywiązany był balonik w postaci „gąski“ Dozorca więzienny polecił odejść jej od murów. Po małej chwili ta sama panna zjawiła się pod murami aresztu i rozejrzawszy się dookoła puściła balonik na długiej nitce. Jednocześnie z poza krat okna I piętra wysunęła się ręka. W kilku susach dozorca doskoczył, uchwycił nitkę ściągając balonik. Pod węzełkiem wisiał mały balast. Był to list miłosny, w którym narzeczona donosi swemu Jojnie, że szaleje „z tensknoty‘ i że jest „błendna“. I gdyby wiedziała jak to „cienszko“ bez niego żyć, byłaby te głupie 60 złotych pożyczyła

Niewiastę zabrano do komisarjatu, która niestety stanie przed sądem za porozumienie się z lokatorem aresztu.

Miejmy nadzieję, że sędzia zrozumie co to miłość i nie okaże się zbyt srogi.

10 miljonów kredytów dla młynarstwa.

Warszawa, 8. 11. Bank Polski postanowił, celem ożywienia transakcji na krajowym rynku zbożowym, przyznać młynarstwu kredyt w wysokości 10 miljonów zł. Kredyt ten będzie udzielany za pośrednictwem i pod gwarancją Banku Gospodarstwa Krajowego. Dotychczas młynarze mieli przyznany w Banku Polkim kredyt do wysokości 7 milj. zł, który nie został jednak całkowicie wyzyskany. Podniesienie kredytu zmierza do poprawy sytuacji w rolnictwie, gdyż uzyskanie przez młynarzy środków pieniężnych umożliwi im nabywanie zboża u rolników.

Kredyt został udzielony na dogodnych warunkach i będzie spłacony do 1 listopada 1930 roku ratami w dniu 1 marca, 1 czerwca i w październiku roku przyszłego. Również spłata kredytu zaległego odbywać się będzie ratami.

Morderca rodziny Hansów nie zostanie powieszony.

Jan Krzaczkowski, zwany „Kajetańcio“, lat 26, zamieszkały w Uhnowie, został skazany na śmierć przez powieszenie wyrokiem sądu okręgowego, jako trybunału sądu przysięgłych we Lwowie za to, że w nocy z 12 na 13 maja 1928 r. w Uhnowie zamordował Markusa Hansa, jego żonę Sabinę Hansową i 2-letniego ich syna Naftalego Herza Hansa.

P. Prezydent Rzeczypospolitej darował w drodze łaski życie rzeczonemu Krzaczkowskiemu i zamienił mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.

Mąż usiłował udusić żonę.

W zagajniku przy szosie Rawskiej o 4 kilometry od Skierniewic znaleziono bezprzytomną kobietę tylko w bieliźnie, pokaleczoną i ze śladami duszenia. Szyja, piersi i ręce jej były skrępowane drutem. Właściciel majątku Strobów, p. Strakacz, zabrał nieszczęśliwą do samochodu i otuloną kocami odwiózł do szpitala św. Stanisława w Skierniewicach. Ustalono, że jest to 25-letnia Anna Klimczakowa, mieszkanka gminy Bądkowo, w pow. nieszawskim. Po odzyskaniu przytomności zeznała, że szła z mężem swym Kazimierzem w stronę Rawy i ten chciał dokonać na niej morderstwa Dochodzenie w toku. Stan ofiary zbrodni jest zadowalniający.

Desperacka kontrakcja



przeciw zarządzeniom ministra Prystora.

Kto ma prawo noszenia medalu pamiątkowego?

W sprawie medalu pamiątkowego za wojnę 1918—21 r. ukazało się uzupełnienie rozporządzenia rady ministrów z dn. 21. 9. 28. r., w którem m. in. czytamy:

„Prawo otrzymania medalu służy również tym, którzy w okresie od 1. listopada 1918 do 31. grudnia 1921 r. w czasie akcyj zbrojnych, mających na celu wyzwolenie poszczególnych części państwa polskiego z pod obcej przemocy oraz zespolenia ich z Macierzą: 1) polegli lub byli ranni w oddziałach powstańczych lub przy współdziałaniu z temi oddziałami, bez względu na czas trwania ich służby. 2) Zmarli wskutek choroby, powstałej w związku z pełnieniem służby w oddziałach powstańczych lub wskutek choroby, nabytej przy współdziałaniu z temi oddziałami, wzgl. przy niesieniu im sanitarnej pomocy, bez względu na czas trwania ich służby. 3) Conajmniej przez dwa miesiące pełnili służbę w oddziałach powstańczych, lub conajmniej przez okres trzech miesięcy współdziałali z temi oddziałami, względnie nieśli im pomoc sanitarną“.

Rozporządzenie powyższe weszło już w życie.

Umowa w górnictwie.

KATOWICE. Z udziałem miejscowego inspektoratu pracy odbyły się w ub. czwartek układy między przedstawicielami pracodawców i górników w sprawie nowej umowy górników węglowych na Śląsku. W wyniku obrad uzgodniono wszystkie części i podpisano nową ogólną umowę z ważnością od 15-go listopada do 30 czerwca 1931 roku.

Łódzka firma zachwiana.

ŁÓDŹ. Wielką sensację w kołach przemysłowych stanowi złożony przez firmę Barczyński wniosek o odroczenie wypłat. Firma Barczyński należy do największych przedsiębiorstw wełnianych w Łodzi i znana jest ze swej solidności. Zatrudniała 350 robotników, którym w czwartek wymówiono pracę.

Z Litwy.

Z rewolwerami w ręku po pieniądze.

Dwóch uzbrojonych w rewolwery zamaskowanych złoczyńców dokonało napadu na żydowski Bank Ludowy w miasteczku Wekszaj powiatu mażajskiego. Po zrabowaniu z kasy 10 000 litów złoczyńcy zbiegli. Policja aresztowała dwóch podejrzanych osobników.

Kurjer bolszewicki mordercą.

Przy aresztowaniu szajki niebezpiecznych morderców w powiecie poniewieskim, litewska policja kryminalna wyjaśnia, że jeden z morderców Wincenty Łatwienas jest jednocześnie członkiem partji komunistycznej i kurjerem bolszewickiego komitetu rejonowego. Podczas rewizji znaleziono u niego wiele własnych dokumentów z komitetu rejonowego, komunistycznej korespondencji odezw itp. Kurjer bolszewicki i morderca w jednej osobie skazany został przez sąd w Poniewieżu na 12 lat ciężkich robót za morderstwo i na 4 lata ciężkich robót za działalność komunistyczną. Zatrzymany przez policję sekretarz komitetu rejonowego Jurginis skazany został na 6 lat ciężkich robót.

Wypadek w cyrku hiszpańskim

Donoszą z Saragossy, że podczas walki byków jeden z ugodzonych śmiertelnie stadników, oszalały z bólu i wściekłości, przełamał barjerę, ogradzającą arenę, i wpadł między publiczność. Powstała straszliwa panika. Ugodzone śmiertelnie zwierzę, całe pokryte dzidami i broczące krwią z licznych ran, potratowało 4 osoby, które zmarły na miejscu, a 8 innych nadziało na rogi i rzuciło na arenę. Wszystkie te osoby są ciężko ranne. Pozatem wskutek ogólnego popłochu pokaleczono 40 osób. Dopiero po dokonaniu tego spustoszenia wśród publiczności buhaj padł na arenie, gdzie go dobito.

Największy czas, ażeby te barbarzyńskie walki wreszcie ustały.

Tragiczna śmierć tancerki polskiej.

Wedle doniesień z Paryża, tancerka Amsel padła ofiarą katastrofy samochodowej. Tancerka jechała w towarzystwie swej przyjaciółki samochodem, przyczem motor tegoż samochodu eksplodował, w wyniku czego samochód stanął w płomieniach. Obie pasażerki wydobyto z samochodu zwęglone. Amsel pochodziła z Polski i była uczenicą Rity Fonetto.

Smutny koniec zabawy w piasku.

W Berlinie wskutek zawalenia się zwału piasku białego troje z pośród bawiących się w pobliżu dzieci poniosło śmierć.

Kto otrzyma tegoroczną nagrodę literacką Nobla?

Największa fundacja za najlepszą pracę dla pokoju świata.

(ak). Corocznie w połowie listopada odbywają się posiedzenia szwedzkich korporacyj, celem rozstrzygnięcia, komu przyznać nagrodę Nobla „za nadzwyczajną zasłużoną działalność pokojową oraz za wybitną pracę literacką idącą w kierunku zbratania narodów". Alfred Nobel, wybitny wynalazca szwedzki na polu chemji stworzył największą na świecie fundację, która rozporządza majątkiem w wysokości blisko 100 miljonów złotych. Wprost paradoksalnem wydaje się, ażeby wynalazca dynamitu i przemysłu nitroglicerynowego, przez które wojnę znacznie się zaostrzyło, mógł poświęcić cały wynikający z tego miljonowy dochód na cele pokojowe. Dziwne to naprawdę, że ten, który dał podstawy przemysłowi wojennemu, stał się człowiekiem humanitarnym. A jednak, jakoby litością zdjęty za spowodowanie temi doniosłemi wynalazkami groźniejszych skutków przyszłych wojen, uczynił to.

Nagrody otrzymują wybitni uczeni i literaci, a to z dziedziny chemji, fizyki medycyny, literatury, oraz z pracy publicystyczno - pokojowej. Tegoroczną nagrodę Nobla w medycynie i chemji już rozdzielono. Otrzymali ją holenderski uczony Eijkendog i profesor chemji uniwersytetu w Cambridge Sir Frederics Gowland Hopkins, znany odkrywca witamin, którego odkrycie spowodowało przełom w nauce. Z chemji i fizyki otrzymali nagrody Nobla przeważnie niemieccy uczeni. Nagroda wynosi około 400 000 złotych oraz złoty medal.

Znaczenie moralne fundacji Nobla wzrasta z roku na rok. Nagrodzie literackiej zaś przypisuje się największe znaczenie. Dlatego z wielkiem zainteresowaniem oczekuje się w całym świecie wyniku decydującego posiedzenia. Z pisarzy polskich otrzymali nagrodę literacką Sienkiewicz i Reymont. Wśród obcych wielkich pisarzy figurują nazwiska następujące: Björnson, Kipling, Selma Lagerlöf, Maeterlink, Rabindranath Tagore, Romain Rolland, Hamsun, Shaw i Hauptmann.

Z pośród kandydatów do tegorocznej nagrody literackiej wymienia się Thomasa Manna, Eryka Maria Remarque'a, głośnego autora „Na zachodzie nic nowego", Edgar Wallace'a, Upton Sinclaire'a i Maxima Gorkiego.

Myśli o Marszałkach.

Zamiast Kroniki Niedzielnej.

Bydgoszcz, 8 listopada.

Jedz, durniu, bo to z makiem — mawiali dawniej Polacy.

Dziś maku niema — zostały się tylko durnie.

*

Dawniej były hocki - klocki, teraz są hece.

*

Posłowie przez 30 lat nie nabrali rozumu, a mają go nabrać w 30 dniach?

*

Posłom nie wypłacono djet za listopad.

To był zawsze w dziejach Polski katastrofalny miesiąc.

*

Nawet gdyby oficerowie strzelali w Sejmie, to tylko na wiwat.

*

Pan Marszałek bił pięścią w stół — skarżył się Daszyński, zamiast dziękować Bogu, że nie bił w co innego.

*

Niema budżetu, nie będzie djet — zadecydowano na wyższem miejscu.

*

Dziwny człowiek ten Daszyński. Nie bał się ułanów w Krakowie, a przeraził się piechoty w Warszawie.

*

Laska marszałkowska jest długa, ale aż do Belwederu nie sięga.

*

Inter arma silent suwereni.

*

Gość w dom, Bóg w dom — nie powiedział Daszyński.

*

Służba marszałkowska stwierdziła, że oficerowie byli uzbrojeni, bo mieli nawet ostrogi.

*

Jak się to skończy? — pytano marszałka Piłsudskiego.

Ja sam chciałbym wiedzieć — odparł marszałek.

*

Czyjej relacji pan prezydent wierzy? — pytano Mościckiego.

Muszę wierzyć marszałkowi Piłsudskiemu — brzmiała odpowiedź.

*

Kto powiada, że afera sejmowa odbiła się głośnem echem za granicą? Ani Niemcy ani Francuzi nie mają odpowiednika do słowa dureń.

*

Marszałek Piłsudski przeszedł poza szpalerem oficerów.

Widocznie w ostatniej chwili i on się zląkł.

*

Zanosiło się na wesołe Zaduszki...

*

Kompanja oficerów zagrażała wolności obrad — krzyczała czerwona prasa.

O jakiej kompanji tu mowa, o liczbowej czy jakościowej?

*

Posłowie dostąpili na razie trzydziestodniowego odpustu.

*

Ze Sejmem skończyło się rozejmem.

Niesłucham — oświadczył marszałek Daszyński — co ludzie w przedpokoju o mnie mówią.

Ludzie z przedpokoju — to było trochę ostre.

*

Piłsudski kazał Sejm odroczyć, aby mógł się z nim dalej droczyć.

*

W Zaduszki było w Warszawie trzynaście konfiskat prasowych.

Niech jeszcze kto powie, że trzynastka nie jest szczęśliwą liczbą marszałkowską!

*

Tyle hałasu o... durnia.

*

Gdy dwóch marszałków się bije, to prezydent się drapie.

*

Daszyński, chociaż socjalista, chętnie podkreśla, że jest szlachcicem.

Tylko ten herb! ten herb!

*

Co powie zagranica?

Nic nie powie, bo oniemiała.

*

Zresztą przyjazna nam prasa broni tezy durnia. **St. B.**

Przykra niespodzianka.

Na półkach księgarskich pojawiła się niedawno nowa książka Wiktora Marguerritte'a, autora osławionej „Chłopczycy". Nowa książka nosi tytuł „Idealna kochanka". Niestety zwolenników zdrożnego pisarza francuskiego spotyka przykre rozczarowanie, bo po przeczytaniu pierwszych kartek przekonują się oni, że książkę tę... już czytali. Nosiła ona wtedy tytuł „Towarzysz". Taka metoda wabienia kupujących zasługuje na napiętnowanie.

Listy z nad Tybru.
Wielki dzień faszyzmu.

Rocznica marszu na Rzym. — Bilans ostatniego roku. — Mowa Mussoliniego na Piazza Venezia. — Inauguracja Akademji Zasłużonych. — Nowy statut.

(Od własnego koresp. „Dziennika Bydg.“)

Rzym, 30. października 1929 r.

W ósmą rocznicę marszu na Rzym, jaką całe Włochy w dniach 27 i 28. ub. m. obchodziły, w całych Włoszech położono kamień pod **10 tysięcy dzieł pomników za ogólną sumę 3,739,582.000 lir.**

Są to gmachy szkolne, ochronki, szpitale, domy robotnicze i urzędnicze, mosty i drogi, meljoracje itp., które faszyzm w ostatnim roku wybudował w 2053 miejscowościach komunalnych.

Nie tylko cudzoziemcy, ale również i sami Włosi ani na chwilę nie przypuszczali, aby Mussolini w tym roku mógł robić takie inwestycje, skoro Watykanowi musiał wypłacić 750 miljonów lir w złocie z racji traktatu lateraneńskiego. Jeżeli ktoś zrobiłby mi zarzut, iż budowy powyższych prac natury publicznej dokonały gminy, a więc zasługi rządu włoskiego są minimalne, — to odpowiem, że ten niema racji, gdyż ¾ wydatków pokrył rząd faszystowski, a tylko ¼ gminy.

Drugim, ważnym wypadkiem uroczystości faszystowskich to mowa Mussoliniego na Piazza Venezia, wygłoszona w dniu 27 po południu do oficerów i żołnierzy tak wojska regularnego jak również milicji faszystowskiej.

Mowa ta — to wstęp do nowej epoki faszystowskiej, do epoki, która ma za zadanie podniesienie narodu włoskiego na najwyższe wyżyny.

„Wierzajcie mi, — mówił Mussolini — że Italja jest naprawdę taką, jaką ją chcialem mieć: jest to armja obywateli i żołnierzy gotowa do pracy pokojowej, pracowita, cicha i karna.

Temi słowy Mussolini stwierdził, że faszyzm dokonał swego t. j. ugruntował się na opoce, zreorganizował państwo i udyscyplinował naród, chociaż sam nie poniósł żadnej z tej racji szkody, albowiem, jak dalej mówi Mussolini „dziś po siedmiu latach jesteśmy młodsi, silniejsi i bardziej nieubłagani niż w roku 1922, a faszystowski naród włoski jest nietylko uzbrojony, ale złączony serdecznym węzłem wielkiej idei faszystowskiej“.

To oświadczenie Mussoliniego to nie rzucanie słów na wiatr, albowiem Duce, mając cały parlament jednogłośnie przez naród wybrany, może śmiało mówić, iż idea faszystowska przeniknęła do głębi duszy włoskiego narodu i naród ten kategorjami faszystowskiemi myśli i żyje. Ze słów Mussolini przeszedł do czynów i aby osiągnąć swój cel, zmienił całkowicie statut partji faszystowskiej.

Statut ten składa się z 28 artykułów i jest niejako programem na przyszłość rządu włoskiego w dążeniach do podniesienia swego narodu na najwyższe wyżyny.

Nie będziemy rozbierali poszczególnych paragrafów tego statutu, ale pragniemy zwrócić uwagę na najważniejsze jego punkty. Przedewszystkiem statut ten stwierdza, że faszyzm jest fundamentalnym organizmem państwowym, przez który naród włoski może dojść do pewnej hegemonji ponad światem.

Ponieważ faszyzm jest organizmem państwowym wszelkie nominacje w hierarchji faszystowskiej będą według nowego statutu dokonywane **dekretem królewskim**, a nie jak przedtem było, przez partję. Najpoważniejszym momentem jest niezmiernie wielka dyscyplina, jaką faszyzm będzie stosował wobec swoich członków.

Także np. **usunięcie z partji równa się banicji**, albowiem dany członek stanie poza narodem i poza prawem.

Przez taką dyscyplinę faszyzm pragnie wychować naród i oczyścić własną partję z niepożądanych żywiołów, które się do faszyzmu mogły dostać przez pierwsze 7 lat. Tyle o statucie.

Na zakończenie muszę wspomnieć jeszcze o jednym z ważnych momentów tego wielkiego tygodnia faszystowskiego, a mianowicie o **inauguracji Włoskiej Akademji Zasłużonych**, otwartej w dniu 27 ub. m. na Kapitolu. Akademja ta została powołana przez Mussoliniego w styczniu 1926 roku, a obecnie dopiero została uroczyście otwartą. Jest to epokowe dzieło Mussoliniego, albowiem pozostawi! Italji na całe stulecie świątynię, gdzie kultura włoska płonąć będzie zniczem triumfu i chwały.

Gustaw Lawina.

P. S. W następnej korespondencji omówimy kwestję robotniczą we Włoszech na podstawie źródłowej statystyki Generalnego Urzędu Pracy we Włoszech.

Niemcy boją się szpiegów,
bo mają nieczyste sumienie.

(PAT). Policja polityczna w miejscowości **Weissenfels** w pobliżu miasta Halle wpadła na trop organizacji szpiegowskiej, która miała uprawiać **wywiad wojskowy** oraz **szpiegostwo przemysłowe**. Wedle komunikatu oficjalnego w aferę tę wmieszane są także **pewne osoby z kół Reichswehry**. W wyniku dotychczasowych dochodzeń policja aresztowała cztery osoby. W czasie eskorty aresztowanych, jeden z nich usiłował zbiec, skacząc do rzeki, skąd go z trudem wyłowiono. Niejaki Becker kupiec z zawodu, przeciw któremu skierowano głównie podejrzenie podobno zbiegł w niewiadomym kierunku. Wedle przypuszczeń tutejszej prasy, aresztowani mieli uprawiać wywiad **na rzecz jednego z mocarstw zachodnich**, przyczem starać się oni mieli o wykradzenie tajemnic wielkiego zakładu przemysłowego **Leuna**, należącego do największego chemicznego koncernu niemieckiego **„Farbon“**.

400 zabitych w Guatemali.

Wybuch wulkanu Santa Maria w Południowej Ameryce, o czem już pisaliśmy, straszną spowodował klęskę mieszkańców Guatemali. Dalsze dochodzą wiadomości o olbrzymich rozmiarach tej katastrofy. Liczba ofiar z godziny na godzinę wzrasta i według dotychczasowych wiadomości przekroczyła już cyfrę 400 osób. Liczba rannych sięga tysiąca osób. Wrząca lawa okropnie okaleczyła osoby. Część poniosła śmierć przez walące się domy i wszystkich otiar nie wydobyto jeszcze z pod gruzów. Nędza wśród ludności nawiedzionej klęską, jest straszna. Mieszkańcy ratowali tylko życie i nie mają pożywienia. Zachodzi obawa, że mógłby nastąpić wybuch różnych epidemyj. We wszystkich miastach przeprowadza się kwesty na rzecz biednych bezdomnych.

Dziada Polikarpa krakowiaczki.

Jedenaście latek
Polski niepodległej!
Oj! Jakże to prędko
One latka zbiegły!

Oj! Ileż to w Polsce
Rzeczy się zmieniło!
Wstecz na czas dawniejszy
Oglądnąć się miło.

Mieliśmy „kajzerów“
I cara — upiora,
Dziś zdala za nami
Trójzaborcza zmora.

Mimo to do raju
Polskiego daleko;
Bieda i kłopoty
Jak ciekły, tak cieką.

Z kimkolwiek pogadasz
O obecnym stanie,
Każdy nosem kręci;
Wieczne narzekanie.

Bo w wyobrażeniu
Polaka wolnego
Polska — to jest Polska
Lecz i coś do tego...

Więc dla tych, co mieli
Byt zabezpieczony,
Polska — to w kieszeni
Grube miljony.

Biedak bezrobotny
Bez zarobku — szlocha,
Że Polska dla niego
To istna macocha.

Żołnierz, choć miłuje
Polskę sercem całem,
Bardziej ją pokocha,
Będąc generałem.

Żyd w Niej chodzić będzie
Ze skwaszoną miną,
Póki nie nazwiemy
Polski Palestyną.

Kupiec bez kredytu
Polski nie uznaje,
Zwłaszcza gdy się wiecznie
O podatkach baje.

Dla rolnika Polska
Wówczas będzie wolna,
Gdy mu tysiąc morgów
Da reforma rolna.

Urzędnik na Polskę
Dopóty się boczy,
Aż mu marna pensja
Trzykrotnie podskoczy.

I tak w górę dalej,
Dalej nieskończenie
Każdy coraz nowsze
W Polsce ma życzenie:

Woźny i posługacz
Chce być sekretarzem,
Sekretarz już szefem,
Szef referendarzem,

Ten znowu starostą,
Pan starosta zasię
Wojewodą radby
Zostać w krótkim czasie;

Wojewodę dalej
Ambicyjka niesie:
Na prezydenturę
Czemużby nie? — pnie się.

A ja czem chcę zostać
W Rzeczypospolitej?
Juźci pragnę z Polski
Też mieć zysk obfity.

Pnąc się tym zwyczajnym
W Polsce torem ludzkim
Chciałbym być odrazu...
Marszałkiem Piłsudskim.

Dział społeczny.
O kontrakt zbiorowy dla pracowników w rolnictwie.

W poniedziałek 4 bm. rozpoczęły się w Poznaniu — jak już krótko donosiliśmy — układy o zawarcie umowy zbiorowej dla pracowników w rolnictwie w Wielkopolsce i na Pomorzu na rok 1930/31. Do układów tych stanęły 4 organizacje pracodawców, ze strony pracobiorców zaś Zjednoczenie Zawodowe Polskie, Związki Klasowe i Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe. Ostatnie reprezentowali pp. Bresiński z Poznania i Bigoński z Bydgoszczy.

W ciągu pierwszych dni rokowań ustalono brzmienie 19 artykułów nowego kontraktu jako bezsprzeczne. Dla uzgodnienia poprawek, zgłoszonych do 24 dalszych artykułów przez jedną i drugą stronę, wybrano ścisłą komisję polubowną. Największe trudności nasuwa oczywiście sprawa wynagrodzenia. Uzgodnione żądania wszystkich związków robotniczych domagają się podwyższenia wynagrodzenia ze względu na ciężkie położenie pracowników rolnych napotykają na nieprzejednane stanowisko pracodawców, którzy twierdzą, iż w dzisiejszych warunkach, wytworzonych niebywale niską ceną zboża, o zrealizowaniu tego żądania mowy być nie może, ze raczej należałoby rozważyć sprawę obniżenia płac, ustalonych kontraktem, dziś obowiązującym.

Takie mniej więcej jest stanowisko prywatne pracodawców. Tocząca się konferencja do tego drażliwego punktu jeszcze nie przystąpiła, starając się na razie o uzgodnienie rozbieżnych stanowisk we wszystkich sprawach, nie dotykających wynagrodzenia. Drażliwa ta sprawa stanie się przedmiotem obrad prawdopodobnie dopiero we wtorek, na który zwołano nowe plenarne posiedzenie konferencji polubownej. O ile do 15 listopada do ugody nie dojdzie, sprawa skierowaną zostanie do Okręgowych Inspektorów Pracy Wielkopolski i Pomorza a później — być może — do Głównej Komisji Arbitrażowej.

Jeśli można wierzyć zapewnieniom nieoficjalnych stron, obie strony dążą do załatwienia sprawy kontraktu rolnego na rok 1930/31 bez uciekania się do pośrednictwa czynników rządowych.

Jedyny skuteczny sposób robienia oszczędności polega na tem: z otrzymanej pensji, czy wynagrodzenia odłożyć pewną sumę, a dopiero z tego, co pozostanie, pokrywać wydatki bieżące.

Ofiary krwawych walk z przemytnikami alkoholu.

Rząd waszyngtoński ogłosił, że od czasu wprowadzenia prohibicji 199 osób zabitych zostało w walce między agentami prohibicji a t. zw. butlegerami, handlującymi napojami wyskokowemi. W związku z tem dzienniki zaznaczają, że liczba ta jest bezwarunkowo za niska, nie obejmuje bowiem zabitych w walkach ze strażą nadbrzeżną Stanów Zjednoczonych. Zdaniem pism podana liczba zabitych sięga tysiąca.

Nauka — Literatura — Sztuka.

Uczcijmy pamięć HENRYKA SIENKIEWICZA

w 13-lecie Jego śmierci!

Na dzień 15 listopada rb. przypada 13-ta rocznica śmierci **Henryka Sienkiewicza.** Powinniśmy złożyć hołd Jego zasługom, powinniśmy zadokumentować, że żywimy wieczną wdzięczność dla wielkiego powieściopisarza, który miljony dusz wyratował z paszczy wroga i miljony Polsce przysporzył. Najlepszym wyrazem tej wdzięczności będzie, jeżeli zapoznamy szerokie warstwy społeczeństwa z Jego życiem i **z Jego dziełami.**

Niech więc w dniu 15 listopada odbędą się uroczyste akademje, niech w dniu tym w podniosłych wieczornicach dowie się społeczeństwo, jak wielkie posłannictwo spełnił Sienkiewicz dla Polski, przez 50-cio letni swój żywot.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zezwoliło Tow. Czytelni Ludowych na urządzenie zbiórek publicznych tak w lokalach jak i na ulicy.

„Lwowskie Wiadomości Muzyczne i Literackie".

Tygodnik ten stoi na bardzo wysokim poziomie i zawiera regularnie — wydawany w wytwornej szacie — szereg arcypowarznych artykułów oraz cennych notatek o wielkiej wartości dla miłośników muzyki, literatury i sztuki.

Arno Holz umarł.

Jeden z najwybitniejszych poetów niemieckich Arno Holz zmarł w tym tygodniu, licząc lat 59. Jest to jeden z prawdziwych niemieckich poetów („urdeutsch") w przeciwstawieniu do tendencyj żydowskich w nowszej literaturze niemieckiej. Z większych jego dzieł wymienić wypada „Traumulus" i „Phantasus".

Książka Remarque'a we Francji.

Książka Remarque'a „Na zachodzie nic nowego", mająca światową sławę, ukazała się w przekładzie francuskim. Dotychczas sprzedano we Francji przeszło 300000 egzemplarzy. Czyni się tam usilną propagandę na rzecz książki Remarque'a, przedewszystkiem w kołach pacyfistycznych, gdzie twierdzą, że wyraża ona prawdziwe uczucia narodu niemieckiego. Z tego powodu pisze pewne znane czasopismo francuskie, że aby poznać te uczucia w całej pełni, należałoby ogłosić dziennik feldwebla niemieckiego pisany w sierpniu 1914 r. w drodze z Lowanjum do Senlis.

Kryzys w teatrze Stanisławskiego.

Sławny moskiewski teatr artystyczny Stanisławskiego przechodzi obecnie ciężki kryzys z powodu ostrej dysputy powstałej pomiędzy starszą a młodszą generacją aktorską w Rosji Sowieckiej. Młodsi aktorzy oświadczyli, że starsi zasiedziali aktorzy zupełnie ignorują młodszych kolegów, nie dając im odpowiedniego zajęcia. Do sprawy tej wmieszały się czynniki polityczne i przeprowadzono uchwałę, mocą której „starym" aktorom jak Moskwinowi i innym wzbroniono mieszać się do spraw młodszej generacji aktorskiej. Wobec takiej uchwały obecne kolegjum reżyserskie ustąpiło. Zasadniczym celem protegowania młodych aktorów jest usunięcie tych niemiłych aktorów, którzy nic nie czynili dla propagowania „kultury" Rosji Sowieckiej.

Mozżuchinowa bierze udział w filmie polskim.

Polska wytwórnia Zaf-film, której obraz „Pod banderą miłości" wyświetlany jest od niedawna w Warszawie, zaangażowała do filmu „Kult ciała" aktora amerykańskiego, z pochodzenia Węgra Varkonyego. Podobno partnerką jego będzie Agnes Petersen, żona Mozżuchina. Importowanie tego rodzaju zagranicznych „article de luxe" jest o tyle usprawiedliwione, że rutynowani artyści zagraniczni niejednego nauczą polskich debiutantów sztuki filmowej.

Nad czem pracują obecnie polskie wytwórnie filmowe?

Po gorącce produkcyjnej minionych miesięcy stwierdzić można teraz pewien zastój. Producenci są nieco zrażeni chłodnem nagół przyjęciem obrazów polskich przez publiczność oraz zakładaniem przez szereg firm instalacyj dźwiękowych.

Pięć filmów ukazało się już na ekranach: „9.25", „Mocny człowiek", „Pod banderą miłości", „Grzeszna miłość" i „Z dnia na dzień". Ukończono i zmontowano następujące obrazy: „Kobieta, która grzechu pragnie" reż. W. Biegańskiego z Norą Ney w tytułowej roli, „Halki" (podług Moniuszki) reż. K. Meglickiego z Zoriką Szymańską i Harry Cortem, „Szlakiem hańby" (wytw. „Star-film") reż. Krawicza z Malicką i Samborskim, oraz „Mascotte" (wytw „Zoro-film") reż. Forda. Zrealizowano też podobno całkowicie „Pierwszą miłość Kościuszki", ale o tym filmie nic wiadomo nie pewnego.

Niedawno rozpoczął reż. J. Gardan, twórca „Policmajstra Tagiejewa" pracę nad „Urodą życia" podług Żeromskiego, z Norą Ney i Brodziszem w główn. rolach (wytw „Leo-film"). Reżyser zagraniczny Niewolin zaangażowany przez wytwórnię „Heros" nakręca „Moralność pani Dulskiej" z Delą Lipińską i Lubicz-Lisowskim.

Bogu dzięki nie na tem koniec, choć zapowiadano w tym sezonie wykonanie aż dwudziestu filmów.

Wytwórnia „Zaf-Lux" znajduje się w toku wytężonych przygotowań do nakręcania „Kultu ciała" Srokowskiego, z dwiema gwiazdami o sławie światowej: Michałem Varkonyi'em i Agnes Petersen-Mozżuchinową ((reż. M. Waszyński). Reż. Lejtes („Enha-film") zapowiada realizację „Janosika" podług „Legendy Tatr" Tetmajera. Także i reż. Meglicki po zmontowaniu „Halki" zabiera się do filmowania „Ijoli" J. Żuławskiego. L. Buczkowski, twórca „Szaleńców" ma kręcić „Gwiaździstą eskadrę" podług powieści Meissnera, a reż. H. Szaro zapowiada film zimowy, którego tytułu narazie nie podaje.

Na cmentarzu.

Dobrze jest czasem oderwać swą duszę
Od życia, z którem mam walczyć daremno,
Na chwilę wmyśleć się w cmentarną głusz
I w mowę grobów wsłuchać się tajemną.

Zmarli nie widzą — a jednak czujemy
Tak często wzrok ich od wiecznościi proga,
W którym się czai żal i wyrzut niemy,
Wewnętrzny nakaz lub cicha przestroga.

Zmarli nie słyszą, lecz bezsenną nocą,
Gdy ich wołaniem przyzywamy szczerem,
Czarne ich skrzydła na oknie łopocą
I mówią do nas liści zwiędłych szmerem.

Cmentarz wysłucha wszystko to, co boli,
Jest zawsze dobry i zawsze bezpieczny —
Pokój na ziemi ludziom dobrej woli,
A wszystkim zmarłym odpoczynek wieczny.

Henryk Zbierzchowski.

„Profesor miłości" rozwodzi się.

Pewien profesor, nazwiskiem Harry Saxon, w Chicago napisał podręcznik „o sztuce miłości i szczęśliwego pożycia małżeńskiego". Podręcznik ten tak się podobał pewnej młodej, pięknej kobiecie, że oświadczyła się „profesorowi miłości". Wykazało się jednak, że w dziedzinie miłości i małżeństwa, co innego jest teorja, a co innego praktyka. Już po trzech miesiącach nieszczęśliwego współżycia małżeńskiego, małżonkowie rozwodzą się. Młoda żona oskarża męża, że posługiwał się on taktyką miłosną, która nie jest zawarta w jego podręczniku „o sztuce miłości". A mianowicie w krótkim stosunkowo czasie wspólnego współżycia małżeńskiego „profesor miłości" i uderzył swą żonę kilkakrotnie w twarz. Saxon broni się tem, że rzekome znęcanie się nad małżonką to tylko lekkie „klapsy miłosne".

Fakira wykopano już nieżywego.

W Suboticy (Jugosławja) w czasie popisów fakirów jeden z nich kazał się zakopać w ziemi, gdzie miał pozostać 80 minut. Po upływie tego czasu wydobyto go już nieżywego.

Z bydgoskiej Izby Rzemieślniczej.



Siedzą: Ronowicz, Zawitaj, Dr. Bereta, Grześkowiak, Dr. Hempowicz, Zakrzewski, Szczepański. Stoją w pierwszym rzędzie: Sporny, Borucki, Heize, Dettloff, Dudkowski, Urbański, Burzyński, Zakrzewski, Lewandowicz, Budziński. W drugim rzędzie: Zieliński, Stelmaszyk, Lawrenz, Stepczyński, Płazalski, Jarocki.

Program pracy nowego zarządu.

Na drugiem nadzwyczajnem walnem zgromadzeniu Izby wygłosił **nowy prezydent Izby p. Grześkowiak** referat, który podajemy w streszczeniu:

Po 10-letniem istnieniu Polski, została na nowo utworzona i zatwierdzona po myśli rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowem z dnia 7. 6. 1927 r. Izba Rzemieślnicza w Bydgoszczy.

Izba obejmuje 11 powiatów z 43 miastami, na których terenie działania istnieją **172 cechy, 45 komisyj egzaminacyjnych mistrzowskich i 146 komisyj dla egzaminów czeladniczych** najrozmaitszych zawodów.

Warsztatów zarejestrowanych, posiadających karty rzemieślnicze liczono 5.209, jak również jeszcze raz tyle niezarejestrowanych.

Zarząd dotychczasowy komisaryjny, kierujący się bezwzględną **oszczędnością,** o czem świadczy pozostawiony przy otwarciu Izby majątek, zdał czynności swoje nowo wybranemu zarządowi, którego zadaniem będzie, dać Izbie jak dotąd **charakter czysto gospodarczy.**

Skończył się więc okres działania Izby pod kierownictwem starego zarządu, i wszedł w życie nowy okres, opierający się w całej pełni na polskiej ustawie przemysłowej, oraz statutu Izby, wydanego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Ponieważ od czasu przejęcia Izby przez **nowy zarząd** minął dopiero krótki czas, zatem o obszerniejszem sprawozdaniu mowy być nie może, lecz tem obszerniejsze będzie **podanie zamiarów zarządu Izby na przyszłość.**

o

Zebrania zarządu odbywać się będą z reguły co miesiąc, walne co kwartał, w wypadkach nagłych niecierpiących zwłoki, zwołane będą według potrzeby.

Jeszcze w tym roku **zamierzamy zwołać** we większych ośrodkach naszego obwodu **zebranie rzemieślnicze,** celem przedstawienia rzemiosłu praw i obowiązków rzemiosła, wobec nowej ustawy przemysłowej, objaśnić i zachęcić do zgodnej jednolitej organizacji w cechach i związkach. Z drugiej strony wysłuchać pragniemy życzeń, propozycyj i bolączek rzemiosła, chcemy wysondować żale, niedomagania i zastosować środki zaradcze, w ramach możliwości.

Prócz zebrań ogólnych zwiedzać będziemy **poszczególne cechy** w tym samym celu Do tej pracy zaciągnąć pragniemy cały ogół rzemieślniczy, który współpracy, tak przy puszczać należy, nie odmówi.

Dalszem dążeniem Izby będzie dać sprawie rzemieślniczej kierunek czysto gospodarczy, gdyż tylko tą drogą dojść może rzemiosło do koniecznej i potężnej organizacji, rozwoju i dobrobytu.

Dalej urządzać będziemy, jak to miało miejsce w latach ubiegłych, dla poszczególnych gałęzi rzemiosła w odpowiednich ośrodkach, **kursy przygotowawcze dla mistrzów i czeladników.** Kursy takie okazały się konieczne i odniosły dodatni skutek w wyszkoleniu dorastającego pokolenia.

Szczegółową uwagę kłaść będzie Izba na prawidłowe i bezstronne, pod rygorem ustaw przeprowadzenie egzaminów tak mistrzowskich, jak i czeladniczych.

Za zgodą i porozumieniem władz przemysłowych I. instancji, **zwalczać będziemy** wszelkie nielegalne prowadzenie warsztatów rzemieślniczych, **wszelkie partactwo** przez nieuprawnionych do samoistnego wykonywania rzemiosła jako szkodnik, jak również nieprawnego kształcenia terminatorów.

W sprawach **szkół dokształcających** postara się zarząd, by kierownicy szkół, więcej jak dotąd, szli rzemiosłu na rękę w ułożeniu rozkładu lekcyj, udzielaniu w nagłych wypadkach urlopów, odstąpienia ubikacji dla klas fachowych i t. p.

Prócz tego zarząd, jak dotychczas interesować się będzie sprawą **nagradzania uczni za pilność i wzorowe prowadzenie się.**

Do **Banku Rzemieślniczego** odnosimy się życzliwie i popierać go będziemy pod każdym względem.

Równocześnie wyzyskamy każdą sposobność **uzyskania dla rzemiosła kredytów.** Aby rozszerzyć działalność dla spraw, na razie przy Izbie nie załatwianych jak orzeczenia, porady prawne, polubowe, załatwianie sporów, ściąganie wątpliwych lub zaległych pretensyj, dla niezamożnych rzemieślników, oczywiście za niską opłatą, zamierza Izba w najbliższej przyszłości zaangażować siłę prawniczą, jako **doradcę prawnego.**

Prócz wyżej podanych zamiarów mamy na oku urządzenie warsztatów rzemieślniczych do kursów i egzaminów.

Jednakże uzależniać to musimy od sprawy **kupna domu,** którą to sprawą w obecnej dobie specjalnie się zarząd zajmuje.

Na początku przyszłego roku, na **10-lecie istnienia Izby za polskich czasów,** zamierza zarząd wydrukować obszerne sprawozdanie gospodarcze i statystyczne, które bezpłatnie władzom i urzędom, jak również cechom i rzemiosłu doręczone będzie.

Rota Niepodległych.
(W jedenastą rocznicę niepodległości).

Choć mkną pociski z wrażych twierdz,
Choć wściekle wróg się pieni, —
Boga, Ojczyzny z naszych serc
Moc żadna nie wypleni.
Nasz duch potężny nie zna trwóg —
Tak nam dopomóż Bóg!

W niepodległości będziem żyć,
Katorżnych dość nam batów!
Nie chcemy służalcami być
Czerwonych Moskwy katów.
Nie będzie im nasz orał pług —
Tak nam dopomóż Bóg!

Napróżno Niemcy chcą nam skraść
Bałtyckich fal głębiny,
Nie damy sobie kajdan kłaść —
Ni my, ni nasze syny.
Nie zrobi Prusak z nas swych sług —
Tak nam dopomóż Bóg!

Zawsze gotowi życie dać,
Na swej Ojczyzny straży
Z Chrobrego mieczem będziem stać
U świętych Jej ołtarzy.
Nie złamie ducha śmierć ni wróg —
Tak nam dopomóż Bóg!

A gdy róg złoty zagrzmi znów,
Bojowy dzwon zadzwoni —
Wyruszy mężów zbrojnych huf
Wśród groźnych szczęków broni
Poszukać nowych sławy dróg —
Tak nam dopomóż Bóg!

Wpatrzeni w blask wolności zórz,
Pełni zapału, męstwa —
Zdobędziem wśród wojennych burz
Chwalebny znak zwycięstwa,
Lub za ojczysty legniem próg —
Tak nam dopomóż Bóg!

Józef Leliwa Daszkiewicz.

Przestarzałe podręczniki historji polskiej w Ameryce.

Chicagoski „Dziennik Zjednoczenia" donosi o dziwnem lekceważeniu historji polskiej w skołach polskich w Ameryce, gdzie po dziś dzień znajdują się podręczniki, w których mówi się o Polsce, jako o pozostającej jeszcze w niewoli.

Tardieu



nowy premjer Francji.



Pan Jacek Furdyga donosi:

Nalewki, 8 listopada.

Szanowna Redakcjo!

Zwiałem od Ignaca jak pieprz. Bo myślałem sobie, że jak mu Dziadek kurtę skroi, to i mnie gotowo się oberwać. Niesłychana to rzecz, aby wobec pierwszego Marszałka Rzeczypospolitej tak po bisurmańsku postępować. Gdy mnie Dziadek powiedział: Jacek, otwieraj okno, bo śmierdzi! to w te pędy leciałem i mało szyb nie potłukłem. A tu taki psiakrew towarzysz od czerwonego sztandaru będzie się Dziadkowi sztorcem stawiał. Trzy razy mówił mu Dziadek: Ignac, otwieraj ten sobaczy hajder! a on nie i nie. Można być przeciwnikie Pana Marszałka, jako dziś i ja nim jestem, można stać do Niego w najostrzejszej opozycji, jak to ja stoję, ale posłuch wobec Niego musi być, albo do bani z całą Rzecząpospolitą.

Ignac był głupi, że się uląkł oficerów. Więcej oni brzęczą ostrogami, niż szablą. Zresztą przyszli oni tylko, aby Panu Marszałkowi rewerencję złożyć, co Dziadka tak ucieszyło, że zapomniał, gdzie jest front szpaleru, i przeszedł im po odwrotnej stronie medalu.

Wyobrażam sobie, jak tam Dziadek szkalował na Ignaca, ale powtórzyć tego nie mogę, bo Szanowna Redakcja, będąc chrześcijańsko-demokratyczną, i tak by tego nie wydrukowała. Zaznaczam jednak, że Dziadek zawsze po demokratycznemu szkaluje, ino to, co powie, nie zgadza się z ideą chrześcijańską.

Ignac cholera nie rozumie się na polityce, i zdaje mi się, że ją będę znowu szukał kontaktu z Dziadkiem, co będzie zresztą po myśli moich najświętszych przekonań politycznych. Ja się nieraz zastanawiam, po jaką chorobę ja wdepnął do tych socjałów? Żadnym inkasentem ani dyrektorem Kasy chorych mnie nie zrobią, bo Prystor wygolił ich na złamany pysk. Ignac kazał mi pogłębiać demokrację, ale szpadli do tej roboty mi nie dał, i dopiero musiałem mu zabrać parasol z przedpokoju, aby mieć o co ręce zaczepić. Zresztą co ja im będę demokrację pogłębiał i stał na straży czystości Czerwonego Sztandaru (bo i tego chciał Ignac), skoro juchy z co najlepszą wyżerką sami się załatwili, a ja mam puste koryto partyjne po nich wylizywać. Szlag by trafił taką hołotę. Mundur i maciejówkę zastawiłem u parcha za trzy złote, ale dziś jeszcze te fanty od niego odbiorę, rzucę się w galę i zgłoszę się w Belwederze do raportu. Wiem, co mi w pierwszym impecie Dziadek powie, ale pod tym jednym względem to ja go nigdy jeszcze nie usłuchał, czego i On też nie żąda odemnie, bo to jest tylko taki Jego kwiat retoryczny, których cały bukiet ma On zawsze pod ręką.

Młodzieńcy miasta Bydgoszczy!

Wzywamy Was wszystkich! Was najmłodszych żołnierzy Chrystusowych Imieniem Chrystusa Króla **na ćwiczenia duchowne! na rekolekcje** dla młodzieży męskiej całej Bydgoszczy, których udzieli pod hasłem **„Św. Stanisław Kostka — a Ty" ks. dr. Stanisław Kolipiński od środy 13-go listopada do niedzieli 17-go listopada 1929 r. w kościele św. Trójcy.**

Naukami, wspólną spowiedzią i komunją św. macie się uzbroić do walki o dusze wasze i waszych braci. **Nie przybywajcie sami! Przyprowadźcie braci, przyjaciół i kolegów!** Stańcie wszyscy na kilka dni **pod wodzą św. Stanisława Kostki,** aby odrodzić duszę. **Sami przecież czujecie, że Wam to potrzebne.**

Program rekolekcyj.

Nauki rekolekcyjne: wieczorem o godz. 6,30 nabożeństwo, poczem wieczorem o 7-ej nauki rekolekcyjne (także w sobotę).

Każdy uczestnik rekolekcyj powinien być codziennie wedle możności na jednej mszy św. w tym kościele, w którym jemu najdogodniej.

Msze św. odprawiać się będą codziennie: u Fary o godz. 6, 7, 8 i 9; u Serca Jezus. o godz. 6, 7, 8 i 9; na Bielawkach o godz. 6,30, 7,30 i 8; u św. Trójcy o godz. 6,15, 7, 7,45 i 8,30; na Szwederowie o godz. 7, 7,45 i 8,15; w kościele Klarysek o godz. 7 i 8,30; na Czyżkówku o godz. 8.

Od soboty 9-go listopada będzie można w biurach parafjalnych za 40 gr nabyć osobną małą książeczkę z nabożeństwem ku czci św. Stanisława Kostki p. t. Msza wspólna.

Okazja do spowiedzi św. Do spowiedzi św. uczestnicy rekolekcyj przystąpią każdy w swoim kościele parafjalnym w sobotę rano od godz. 6,30 i po południu od godz. 5

Kto może, niech przystąpi do spowiedzi św. już w sobotę rano. Każdy uczestnik rekolekcyj otrzyma przy spowiedzi św. jako pamiątkę mały obrazek św. Stanisława Kostki.

Do Komunji św. przystąpi młodzież w sobotę i w niedzielę, i wedle możności jeszcze przez kilka dni następnych.

Do generalnej Komunji św. przystąpi każdy młodzieniec w swoim kościele parafjalnym. Dlaczego?

W niedzielę 17 listopada odbędzie się w każdym kościele parafjalnym Święto młodzieży męskiej ku czci św. Stanisława Kostki z uroczystem nabożeństwem i komunją św. generalną: u Fary o godz. 8; u Serca Jezusowego o godz. 9; na Bielawkach o godz. 8,30; u św. Trójcy o godz. 7,45; na Szwederowie o godz. 8,30; na Czyżkówku o godz. 8.

Na zakończenie rekolekcyj odbędzie się w niedzielę dnia 17 listopada o godz. 7-mej wieczorem na sali p. Kocerki, św. Trójcy 8-9 wielka manifestacja młodzieży męskiej oraz wieczornica ku czci św. Sanisława Kostki, na którą się już dzisiaj oprócz młodzieży, także rodziców i wszystkich przyjaciół młodzieży zapraszamy. Dochód tej wieczornicy przeznaczony na pokrycie kosztów powstałych z okazji rekolekcyj.

Okręg Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej
Ks. Fiedler.

Pielęgniarstwo jako teren pracy kobiet.

Przydatność kobiet do różnego rodzaju zawodów, na równi z mężczyznami, stwierdzoną została już dawno, a do reszty dowiodła tego naocznie wojna. O możności zużytkowania sił kobiecych na placówkach społecznych, zajmowanych dawniej przez mężczyzn, przekonać się musieli ci, którzy z brakiem zaufania do pracy kobiet się odnosili, widząc, jak z chwilą wybuchu wojny, kobiety całego świata potrafiły dzielnie i ochotnie stanąć do opuszczonych przez swych powołanych do wojska mężów i braci, posterunków.

Uczyniły to tak naturalnie i spokojnie, jakby od wieków do tego przygotowane, czekały tylko na moment dowiedzenia światu, swego równorzędnego z mężczyznami poczucia obywatelskiego i wszechstronnego uzdolnienia. Wprost od kolebki dziecka, czy gospodarstwa stanęły do biur, szkół, fabryk, szpitali i innych do tej pory nieledwie niedostępnych warsztatów pracy — i podołały zadaniu.

Świat powojenny stanął więc przed faktem dokonanym — pracy zawodowej kobiet, pracy, która zresztą w całym świecie cywilizowanym coraz większe znajduje zastosowanie i uznanie.

Oprócz warunków ekonomicznych, które sprawiają, że kobieta i po wojnie, nie może ograniczyć się do pracy w zakresie gospodarstwa domowego, istnieją i zmienione warunki moralne, które coraz liczniejszej rzeszy kobiet każą pracować dla zdobycia niezależności.

Niestety jednak równouprawnienie w dziedzinie pracy fachowej jest jeszcze zbyt teoretyczne i nieomal w każdym zawodzie mężczyzna ma olbrzymie pierwszeństwo przed kobietą, choćby równorzędnie przygotowaną i uzdolnioną fachowo; tak więc młode siły kobiece w każdej dziedzinie pracy liczyć się muszą z konkurencją mężczyzn.

Jednym z zawodów, pozostających wyłącznie i niepodzielnie w rękach kobiet, a w którym ciągle jeszcze odczuwa się brak sił wyszkolonych, jest pielęgniarstwo.

Zawód ten, cieszący się na Zachodzie tak wielkiem uznaniem, zyskał sobie u nas prawo obywatelstwa dopiero w ostatnich czasach, rozwój jednak Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa świadczy, z jak dużem zrozumieniem i zainteresowaniem spotkał się on wśród szerokich warstw ideowej inteligencji kobiecej.

Szkoła ta, założona w 1921 roku w odstąpionym przez Polski Czerwony Krzyż lokalu, doczekała się już własnego wspaniałego gmachu, zaopatrzonego we wszystkie nowoczesne urządzenia i obejmuje kurs 2 lat i 4 miesięcy.

Nowoczesne pielęgniarstwo dzieli się na pielęgniarstwo szpitalne, którego terenem są sanatorja, szpitale i kliniki i pielęgniarstwo społeczne, które roztacza opiekę higieniczną nad całem społeczeństwem, pracuje w przychodniach, ambulatorjach, żłóbkach i opiekuje się chorymi w domu.

L. K.

Po zajściu z oficerami posłowie rozjechali się w popłochu do domów.



— Szkoda, że nieopuścili gmachu sejmowego z rotą na ustach: Nie damy ziemi, skąd nasz ród!

Przegląd kobiecy.

Zawsze aktualna sprawa. — Wódz powojennych Włoch Mussolini w obronie czci kobiety. — Nasze „bogactwo narodowe". — Ciężkie czasy, a jednak?... — Z międzynarodowego związku adwokatek. — Ciekawe koleje losu pięknej Polki. — Problem służby domowej u nas i w Niemczech.

Bydgoszcz, 9 listopada.

Wbrew wszelkiemu poczuciu godności ludzkiej utarł się w Europie zwyczaj urządzania tzw. konkursów piękności. Konkursy te wzięły swój początek w zapotrzebowaniu przeróżnych teatrzyków przedsiębiorstw rewjowych, i kabaretów, które urządzały w ten sposób niejako targ na dziewczęta, by później zarabiać na odsłoniętych kształtach zaangażowanych „artystek", lub tancerek. Dziś nagość już tak nie popłaca, jednak pozostała napozór niewinna zabawka premjowania piękności na przeróżnych konkursach. Kobieta stała się przedmiotem ocenianym według wartości zewnętrznych i z tego śmiesznego procederu przeróżne brukowe pisma, żerujące na niezdrowej sensacji „wyczyniały" ambicję narodową dla państw, których przedstawicielki ubiegały się o tytuł „królowej piękności Europy". Rezultat jest jeden: obniżanie godności kobiecej i sprowadzanie jej wartości do zasług niezasłużonych, do zalet jedynie zewnętrznych.

Przed kilku miesiącami ukazał się w jednej z agencji amerykańskich artykuł wodza powojennych Włoch, Benito Mussolinego, który kategorycznie rozstrzygnął sprawę konkursów piękności „Znieśliśmy konkursy piękności — pisze Mussolini. — „Fizyczny powab kobiety jest zbyt świętym symbolem jej kobiecych cnót, by można czynić z niego przedmiot publicznego widowiska. To nie jest statuetka bronzowa, którą wystawia się na bezwstydny, obleśny zachwyt. Niewolnice na wschodzie, wystawiane publicznie na sprzedaż, zasłaniały się ze wstydu, a współczesne „królowe piękności" wyrzekają się rumieńca wstydu wzamian za gapiowski podziw swojej postaci".

Wten sposób dyktator Włoch położył kres konkursom piękności, wychodząc z założenia, że z cnót, a zwłaszcza z niezasłużonych zewnętrznych powabów nie można bezkarnie czynić widowiska.

Zwracamy i dziś uwagę na powyższą sprawę ze względu na jej ciągłą aktualność. Wśród dzisiejszej młodzieży żeńskiej nurtuje obok marzeń o karjerze filmowej chęć wybicia się, zdobycia „karjery" w przeróżnych konkursach piękności patentowanej, chęć najzupełniej niezdrowa.

*

Na zaproszenie Rady Narodowej Polek przyjechała z Holandji do Polski panna Luiza van Eeghen, przedstawicielka zarządu Rady Międzynarodowej Kobiet. członkiń 42 autonomicznych rad narodowych poszczególnych państw. Gościa naszego uderzyła niezmiernie mała liczba kobiet w sejmie i senacie, natomiast podziwiała ogromny przyrost ludności w Polsce. Wiadomości statystyczne bardzo szczegółowo omawiają nasze „bogactwo narodowe". I tak w drugim kwartale bieżącego roku Polsce przybyło 253 00 nowych obywateli. W tymże kwartale zawarto 69 021 małżeństw, co w stosunku rocznym wynosi 9,1 małżeństw na 1 000 ludności. Cyfra ta nabiera tem większego znaczenia i wymowy, jeśli się zważy, iż warunki do kojarzenia małżeństw w Polsce są najniekorzystniejsze. Bo to, ani gotówki nikt nie ma za dużo, ani zarobki nie są wygórowane (wprost minimalne, głodowe!) ani wreszcie warunki mieszkaniowe nie są sprzyjające do uwicia gniazdka rodzinnego. A jednak... Również i liczba urodzeń wzrosła wtym samym kwartale bowiem przyszło na świat 253,346 noworodków (33,3 na 1 000 ludności). Jest to bardzo pocieszająca rubryka...

*

Prasa zagraniczna szeroko się rozpisuje nad koleją losów pięknej Polki p. Aleksandry Staniszewskiej. Mając wielki pęd do wiedzy w 18 roku życia wyjechała z kraju zagranicę, do Paryża, gdzie studjując prawo chciała uzyskać doktorat. Gdy rodzice jej umarli, zmuszoną była do zarobkowania na chleb codzienny. Wtych warunkach i nauka jej szła opornie. Nieraz zajrzała jej nędza w oczy, lecz nieugięty charakter i silna wola kazały jej przetrwać ciężkie dnie. Otrzymuje wreszcie posadę nauczycielki domowej córeczki pewnego dyrektora plantacji herbaty i przenosi się do Pekinu. Tutaj poznaje niezwykle światłego europejskiej miary mandaryna, który zakochawszy się w niej, pojął ją za żonę. Szczęście jej trwało krótko, gdyż wkrótce mandaryn padł ofiarą skrytobójczego zamachu, urządzonego na jego życie, a majątek jego, aby nie dostał się w posiadanie cudzoziemki, rząd skonfiskował. Nie zrażona niepowodzeniem życiowem p. Staniszewska zebrawszy odpowiednio wyszkoloną trupę zarobkuje po cyrkach w większych miastach Europy. Obecnie popisuje się ona w Cyrku warszawskim. Występy tej trupy są obecnie bardzo głośne z powodu samobójstwa młodej Chinki, członkini owej trupy, która z tęsknoty za krajem rodzinnym odebrała sobie życie.

*

Może będziemy miały lepsze służące, bo oto ministerjum pracy i opieki społecznej przystępuje do likwidacji prywatnych biur pośrednictwa pracy dla służby domowej. Od 10 grudnia br. można będzie godzić służące tylko w państwowych urzędach pośrednictwa pracy. Należy mieć nadzieję, iż zmiana ta korzystnie odbije się na materjale służbowym, który w kantorach prywatnych ostatnimi czasy był bardzo nie ciekawy.

W Niemczech parlament będzie obradował nad wnioskiem rządowym, wprowadzającym doniosłe zmiany w prawie o służbie domowej. Projekt ten już zdobył sobie nazwę „wielkiej karty służby domowej". Na pierwszy plan w tym projekcie wysunięta jest sprawa opieki nad matką nieślubną. Nie wolno będzie mianowicie usunąć służącej z powodu zajścia w ciążę lub urodzenia nieślubnego dziecka, przeciwnie, pracodawcy obowiązani będą do dania jej 4-tygodniowego urlopu przed i 2-tygodniowego po porodzie. W sprawie unormowania godzin pracy projekt uznaje, iż określić się ich ściśle nie da. Wobec tego określono tylko „godziny snu": dla służących dorosłych najmniej 9 godzin na dobę, dla nieletnich do 18 lat 10 godzin; pozatem 4 godziny tygodniowo na kształcenie i popołudnia niedziel i świąt od godz. 3 na odpoczynek i rozrywki. W dalszym ciągu projekt ten przewiduje urząd tzw. inspektorek pracy, którę będą kontrolowały warunki higjeniczne mieszkań służących i ich dostateczne odżywianie. Nazwa „służącej" zamieniona zostanie na „oficjalistkę domową", a książeczki służbowe na „karty tożsamości" z fotografją.

Pracodawczyni przysługuje prawo kontroli, jak służąca spędza czas i jakie ma towarzystwo, lecz prawo to dotyczy tylko służby do lat 18 itd.

Wobec dalekoidących reform wątpić należy, czy projekt ten uzyska większość, potrzebną do wprowadzenia jego w życie...

Jaxa.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Stulecie uczelni im. Dąbrówki w Poznaniu.

W dniach od 11—13 stycznia 1930 roku uczelnia im. Dąbrówki w Poznaniu obchodzi stuletni jubileusz swego istnienia. W dniach jubileuszowych odbędzie się zjazd wszystkich absolwentów i byłych uczenic tej uczelni tak z czasów polskich, jak i zaborczych. Uczestnictwo w zjeździe należy zgłosić do sekretarki zjazdu, Agnieszki Appetówny, Poznań, Ogrodowa 13, najpóźniej do dnia 1 grudnia 1929 r. poczem nastąpi rozesłanie zaproszeń na zjazd jubileuszowy.

Strajk w uczelni poznańskiej

Z Poznania donoszą: W Państw. Wyższej Szkole Budowy Maszyn w Poznaniu wybuchł jednodniowy strajk demonstracyjny słuchaczy wszystkich (t. j. siedmiu) kursów. Słuchacze zdecydowali się na rozpoczęcie strajku w celu zamanifestowania przeciwko stanowisku dyrektora szkoły, p. inż. Maćkowiaka, który wzbraniał się wydać statut Bratniej Pomocy.

Zuchwałe włamanie w Poznaniu.

Z Poznania donoszą: Nieznani złoczyńcy włamali się do magazynu mód i wykwintnej bielizny Stefanji Konopińskiej i skradli różne rzeczy wartości 50 tys. zł.

Koronowo.

Stow. Młodych Polek w Koronowie urządziło w ub. niedzielę w sali hotelu p. Ig. Nowaka obchód ku czci św. Stanisława Kostki, patrona młodzieży polskiej, na którego program złożyły się: przemówienie wstępne prezeski p. Tomaszewskiej, okolicznościowe deklamacje, monolog, djalog i obrazek sceniczny — fragment z życia św. Stanisława Kostki —a pozatem odczyt p. Tojzanki pt. „Stanisław Kostka dusza dziecka" oraz referat wicepatronki p. apt. K. Nowackiej na temat „Św. Stanisław Kostka wzór miłości Ojczyzny".

Obchód jedenastej rocznicy niepodległości Polski urządza w poniedziełek, dnia 11. bm. w Koronowie, w sali Grabiny, zarząd obwodu Tow. Powst. i Woj. na którem okolicznościowy referat wygłosi znany ze swej działalności społecznej dyrektor gimnazjum miejskiego p. Siciński.

Kancelarję i odwach miejscowego posterunku Policji Państwowej przeniesiono ostatnio z Ratusza, do gmachu po byłym Inspektoracie szkolnym przy ulicy Dworcowej, naprzeciw sądu grodzkiego.

Ślub. W ub. wtorek, w miejsc. kościele poklasztornym, pobłogosławił ks. proboszcz Żelewski w asyście ks. wik. Dettlaffa związek małżeński pomiędzy p. Zofją Kamyszkówną, córką powszechnie znanego spedytora drzewa p. Franciszka Kamyszka z Koronowa, a p. Marjanem Palickim, dyrektorem Zw. Tow. Kupieckich z Bydgoszczy. Młodej parze „Szczęść Boże".

Wenta. W ostatniej chwili przypominamy, iż Tow. św. Wincentego a Paulo, urządza w niedzielę, dnia 10. bm. w sali Grabiny wentę na rzecz ubogich miasta. Szlachetny cel wenty, znajdzie niewątpliwie poparcie miejsc. społeczeństwa.

Z targu. Na ostatnim tygodniowym targu płacono za: funt masła 2,80—3,00 zł, mendel jaj 3,20—3,50 zł, twaróg 40—50 gr zafunt, kury 4,50—5,00 zł, kurczęta 2,50 zł, kaczki sztuka 6,00—9,00 zł, gęsi żywe szt. 17,00—18,00 zł, gołębie 2,40 zł za parę, kartofle 3,00—3,50 zł za ctr., kapusta ctr. 6,00—7,00 zł.

Nakło.

Z Tow. śpiewu „Harmonja" . W ub. niedzielę w sali Strzelnicy odegrana została przez członków Tow. śpiewu „Harmonja" farsa sceniczna w 2 odsłonach p. t. „Zaręczyny w plantacjach" czyli „Kłopoty starego Szypralskiego". Widownia była szczelnie wypełniona. Każdy z amatorów starał się wywiązać ze swej roli jak najlepiej. Na specjalne wyróżnienie zasłużyła sobie p. Anna Kujawska. Pozostali amatorzy pp.: Cz. Pokrzywińska, W. Filipiakówna, Ł. Grzegatowska, W. Nitka, Dąbecki M. i Szypralski wywiązali się ze swych ról dobrze. Bardz miłą niespodzianką dla publiczności był balet pod kierunkiem p. A. Kujawskiej. Kostjumy do tańca były efektowne. Odśpiewane przez Tow. śpiewu „Harmonja" „Warjacje" Wiechowicza, pieśń z chórem z „Marji" Malczewskiego wypadły świetnie. Po przedstawieniu odbył się doroczny bal Tow. śpiewu „Harmonja", który przeciągnął się w b. miłym nastroju prawie do rana.

W sobotę, dnia 9. bm. o godz. 20 z inicjatywy Tow. śpiewu „Harmonja" wyświetlany będzie w kinie „Polonja" — wł. p. M. Bawarskiej, arcypikantny film w 10 aktach p. t. „Dziewczęcy raj".

„Szybka" komunikacja. W ub. tygodniu pasażerowie oczekiwali na autobus, kursujący między Bydgoszczą a Wyrzyskiem aż 5 godzin. Zdarzyło się już, że autobus zupełnie nie przyjechał.

Łobuzerja. Jednemu z gospodarzy w Występie pod Nakłem w nocy nieznani sprawcy rozebrali cały parkan z desek i zanieśli do Noteci.

Z kina. „Dziewczęcy raj", dramat w 10 akt. wyświetla z wielkiem powodzeniem kino „Polonja".

Zebranie Zw. Obrony Kresów Zachodnich odbędzie się w sobotę, dnia 16. bm. o godz. 20 w sali czytelni dla kobiet (gmach ratuszowy) Na porządku dziennym wybór nowego zarządu.

Mogilno.

„Święto Młodzieży" W dniu 17 bm. obchodzi tut. Stow. Młodzieży Polskiej swoje doroczne święto z następującym programem. O godz. 7 pobudka, o 8.30 zbiórka stow. i zaproszonyoh tow. na rynku, o 9.10 wymarsz do kościoła poklasztornego. O godz. 8. wiecz. w sali Domu Katolickiego uroczysta akademja.

„Sprawa Jakubowskiego". W poniedziałek, dnia 4. bm. w sali Domu Katolickiego zespół teatru warszawskiego wystawił wzruszającą sztukę o skazaniu niewinnego robotnika polskiego Jakubowskiego. Powodzenie przedstawienia było wielkie.

Rogoźno.

Kradzież. W ub. tygodniu dokonano kradzieży u p. Kubelanki Michaliny, zabierając jej 600 zł w gotówce. Złodziejką okazała się 12-letnia Z. S. z Rogoźna.

Chełmża.

Z rąk niemieckich w polskie ręce. W tych dniach p. Zink sprzedał swój dom przy ulicy Toruńskiej p. Rutkowskiej Wandzie, zamieszkałej w Dubielnie za cenę 75.000 zł.

Kradzież tabernakulum z kapliczki. Siostra przełożona szpitala powiatowego w Chełmży doniosła policji o świętokradczej kradzieży tabernakulum z kapliczki lecznicy. Dochodzenia w toku.

Burmistrz Kurzętkowski rozpoczął urzędowanie. Po trzyletniej przerwie powraca do naszego grodu p. burmistrz Kurzętkowski. Na wprowadzenie przybyli p. starosta dr. Bogocz i sekretarz starosty p. dr. Wyszkowski i cała Rada Miejska.

Podziękowanie. Na bezpłatną kuchnię ubogich m. Chełmży złożyli: Magistrat m. Chełmży 5 metrów drzewa, Majętność Pluskowęsy 1 wóz kapusty.

Skradziono futro. Pani Bronisławie Dzięciołowskiej z Chełmży skradziono w Toruniu futro wartości 750 złotych.

Miesięczne zebranie Tow. Kupców Samodzielnych zagaił wiceprezes p. Leon Brzuskiewicz. Omówiono różne aktualne sprawy.

Tuchola.

Budowa kręgielni. Wobec stałego wzrostu liczby miłośników sportu kręglarskiego w naszem mieście, oraz na ogólne życzenie istniejących klubów kręglarskich, właściciel restauracji p. Paweł Pawelski przystąpił do budowy kręgielni.

Wieczorek Sodalicji Marjańskiej. Ub. niedzieli odbył się w sali hotelu „Du Nord" wieczorek dla członkiń miejsc. Sodalicji Marjańskiej dla panień. Po wspólnej kawce, do której zasiadło około 100 osób, odegrał zespół amatorski, złożony z pp.: Tekli Welterównej, Łucji Płazińskiej, Jadwigi Donnerowiczównej, Agnieszki Pliszkównej, Gertr. Montowskiej, Leokadji Kluczyńskiej, Marty Cechlanki, Łucji Neumanównej, Marji Szwedzianki, Heleny Augustyńskiej, Agnieszki Lipkowskiej, Anieli Ligmanowej, Marji Szczepańskiej, Róży Wojtalewiczównej, Łucji Kotlężanki, Anny Kilińskiej, Heleny Górnowiczównej, Dobersteinównej, H. Zakrysianki, T. Kruczyńskiej, A. Górnowiczównej i Gertrudy Gacanki, sztukę sceniczną p. t. „Perły Najświętszej Panienki", oraz żywy obraz: „Hołd Królowej Korony Polskiej".

Pokaz sekcji Przysposobienia Rolniczego. W piątek, dnia 15. bm. urządza Pomorskie Tow. Rolnicze w sali hotelu „Du Nord" pokaz sekcji Przysposobienia Rolniczego powiatu tucholskiego.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

J. Poprawa, Biniew. Należy się zwrócić do Szkoły Pilotów Cywilnych w Bydgoszczy, ul. Szubińska.

Marszałkowie postanowili nie gadać ze sobą.



Oby dotrzymali słowa!

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 15. bm. włącznie apteka pod „Lwem" Rynek Staromiejski.

Z Teatru Pomorskiego. W sobotę, dnia 9. bm. o godz. 20-ej premjera znanej i lubianej powszechnie operetki p. t. „Gri-Gri".

W niedzielę, dnia 10. bm. o godz. 16-ej po cenach znacznie zniżonych rozgłośny dramat w 4-ch aktach H. Heljermans'a p. t. „Nadzieja".

Wieczorem o godz. 20 drugi raz operetka „Gri-Gri".

Do wszystkich towarzystw, organizacyj, instytucyj i urzędów w Toruniu. Towarzystwa, organizacje, związki zawodowe, gospodarcze, oraz różne instytucje i urzędy istniejące w Toruniu, upraszamy o nadsyłanie do filji „Dziennika Bydgoskiego" wszelkich komunikatów, które zamieszczamy bezpłatnie i to na cztery lub trzy dni przed terminem.

Również prosimy o przesyłanie sprawozdań z wszelkich zebrań, którym chętnie udzielimy miejsca.

Eksplozja zapalnika granatu ręcznego. Dnia 6 bm. w mieszkaniu Lenca Henryka przy ul. Studziennej nr. 21 eksplodował zapalnik od granatu ręcznego, który Lenc wrzucił wraz z opałem do pieca. Wskutek wybuchu został poraniony na twarzy i rękach, wobec czego odstawiono go do lecznicy miejskiej.

Aresztowani. Dnia 6. bm. został przytrzymany Mieczysław Malinowski, robotnik, bez stałego miejsca zamieszkania za kradzież 45 zł. na szkodę Małkowskiego Franciszka, zamieszkałego w Toruniu, przy ul. Sienkiewicza nr. 1.

Dnia 6. bm. przytrzymaną została Marja Bartkowska, z zawodu służąca, bez stałego miejsca zamieszkania, za kradzież 34 złotych na szkodę Wyczlińskiej Władysławy, zam. w Toruniu, przy ul. Kościuszki 44.

Wyrodna matka udusiła swoje dziecko. Dnia 1. bm. robotnica sezonowa Kułak Kazimiera zam. w Tylicach, pow. Toruń, pozbawiła życia przez uduszenie swoje nowonarodzone dziecko nieślubne płci męskiej, następnie zakopała zwłoki noworodka w polu. Kułak została przytrzymana i odstawiona wraz z protokółem do dyspozycji prokuratora w Toruniu. Zwłoki noworodka przysłano do kostnicy miejskiej.

Pijak z roztrzaskaną głową leżał na ulicy. Dnia 7. bm. o godz. 1,30 odstawiono do szpitala miejskiego Alojzego Sakwińskiego, lat 21, zamieszkałego w Toruniu przy ul. Wodnej nr. 34, który w pijanym stanie i z raną w głowie leżał na chodniku przy ul. Wały.

Strzały rewolwerowe na ulicy. Dnia 6. bm. zgłosił Władysław Świniarski, konduktor tramwajowy, zam. przy Szosie Chełmińskiej 171, że dnia 1. bm. oddano do niego na Sz. Chełm. dwa strzały z rewolweru. Jako podejrzanego wskazał Ludwika Wiśniewskiego, zamieszkałego w Grudziądzu.

A jednak go ujęli... Dnia 6. bm. przytrzymany został Więcławski Edmund, z zawodu stolarz, bez stałego miejsca zamieszkania poszukiwany przez sąd grodzki w Toruniu.

Chełmno.

Przyłapana na gorącym uczynku. P. Grajewska zam. przy ul. Rybackiej przyłapała na gorącym uczynku złodziejkę, która w niewytłumaczony sposób dostała się do mieszkania, celem dokonania kradzieży. Przytrzymana podaje się za Stróżyk Marję z Grudziądza. Osadzona w areszcie, usiłowała pozbawić się życia przez powieszenie, w porę jednak czyn ten udaremniono.

Rzadka uroczystość fryzjerów. W ub. poniedziałek miejsc. Tow. pomocników fryzjerskich obchodziło piękną uroczystość wręczenia swemu długoletniemu prezesowi p. Burczykowi w dowód zasług położonych około rozwoju tow. dyplomu pamiątkowego. Przemówieniom i toastom nie było końca. Uroczystość zaszczycili swoją obecnością pp. cechmistrz Riedel i prezes honorowy Tow. p. Jakubowski Józef.

Z urzędu stanu cywilnego. W czasie od 16 do 31 października zgłoszono urodzeń dzieci 17, w tem nieślubnych 2 płci męskiej i 1 płci żeńskiej. Zmarło w tym czasie 11 osób, w tem osób pełnoletnich 7. Ślubów zgłoszono 7.

Z Grudziądza.

Dyżury aptek: Od 10 do 16 bm dyżur trzymają: apteka pod „Koroną", ul. Wybickiego 39, tel. 137 i apteka pod „Złotą Gwiazdą", ul Chełmińska 26, tel. 399.

Kalendarzyk teatralny:

Sobota „Cnotliwa Zuzanna".
Niedziela popołudniu „Damy i Huzary".
Niedziela wieczór „Damy i Huzary".
Poniedziałek „**Wielki kram**" występ Junoszy Stępowskiego.

Do gniazd sokolich! W niedzielę, dnia 10. bm. obchodzimy uroczyście święto Niepodległości, które przypada w dniu 11-go, a które przełożono na 10. bm. Zbiórka drużyny Sokolej o godz. 10 punktualnie na dziedzińcu Gimnazjum Klasycznego.

Wszystkie gniazda grudziądzkie łącznie M. Tarpno i Mniszek, biorą udział w tej uroczystości. Stawi się w komplecie drużyna ćwicząca i nieczynni członkowie, oraz młodzież męska i żeńska — jednem słowem wszyscy. Strój: uroczystościowy, mundur polowy, lub conajmniej czapka sokola.

Druhowie, wzywamy was stawcie się wszyscy w karnym szeregu, jak na Sokołów przystało!

CZOŁEM!

Stanisław Kunz prezes. Paweł Baczyński naczelnik.

Nieszczęśliwy wypadek na „Wesołem miasteczku". W czasie jazdy kolejką górską wydarzył się straszny wypadek. Oto p. Rozalja Kąkolewska przez własną nieostrożność wypadła z wozu, gdy kolejka znajdowała się na najwyższem piętrze i tak nieszczęśliwie spadła na ziemię, że upadając, straciła przytomność. P. Kąkolewską odstawiono do szpitala miejskiego, gdzie się nią szczerze zaopiekowano. Dziś czuje się p. K. lepiej. Niebezpieczeństwo życia nie zagraża.

Sprzykrzyło mu się życie. We wtorek o g. 15 w pewnym lokalu restauracyjnym przy ul. Mickiewicza, targnął się na życie bezrobotny Stefan Poliński, który wypił większą ilość esencji octowej. Denata w bardzo poważnym stanie odstawiono do szpitala miejskiego. Pierwszej pomocy udzielił mu lekarz tegoż szpitala. Dziś niedoszły samobójca jest na drodze do zupełnego wyzdrowienia.

Napad. Donoszą nam, że onegdajszej nocy napadnięty został współpracownik zakładów graficznych Wiktora Kulerskiego p. Szczepański, wracając o godz. 21 wieczorem od pracy do miasta. Są tacy, którzy twierdzą, że tego ohydnego napadu dokonali pracownicy kolejowi z jakiejś urojonej zemsty do „Gońca Nadwiślańskiego". Ciężko pokaleczonego i obitego p. Szczepańskiego odstawiono do zakł. graf. W. Kulerskiego, gdzie udzielono mu pierwszej pomocy, a następnie odstawiono do domu.

Kino „Apollo" wyświetla przepiękny dramat pod tvt. „**Łódź podwodna S. 44**". Film ten jest szczytem sensacji i napięcia. Pozatem nadprogram.

Kino „Orzeł" wyświetla piękny film p. t. „**Czarne Domino**" z ulubieńcem wszystkich Harry Liedkiem w roli głównej. Pozatem bogaty nadprogram.

Na budowę nowego kościoła przeznacza chór kościelny przy Farze cały zysk z „Wieczoru Pieśni", który urządza w niedzielę, 10. bm. o godz 19.30 w salach hotelu „Pod Złotym Lwem". Jest to piękny i nader pożyteczny gest; będzie to pobudką także dla innych towarzystw, aby dochód ze swoich imprez przekazywały na ten wzniosły cel Spodziewamy się, że cały katolicki Grudziądz poprze skutecznie tę akcję.

Ważne zebranie dla kupiectwa. W dniu 12 bm. odbędzie się o godz. 20.30 w hotelu pod „Złotym Lwem" zebranie Towarzystwa Kupców Samodzielnych, z udziałem Koła Drobnego Kupiectwa.

Porządek obrad jest nadzwyczaj ciekawy. Obejmuje on między wielu ważnemi sprawami 3 referaty zasadnicze a mianowicie: a) sprawa traktatu handlowego z Niemcami, b) najnowszy rządowy projekt reformy podatkowej, c) sprawa stworzenia specjalnego programu gospodarczego dla Pomorza.

SZYNWAŁD, pow. Grudziądz. W dniu 7. bm. przed południem zdarzył się u gospodarza i oberżysty Heinricha straszny wypadek. Żona gospodarza zbliżyła się nadto blisko do maneża, wskutek czego tryby urwały jej obie ręce. Telefonicznie zawezwano ze szpitala miejskiego auto sanitarne, które nieszczęśliwą ofiarę odstawiło do Grudziądza do kliniki M. Kasy Chorych, gdzie nią zaopiekował się dr. Tarkowski.

Chojnice.

Akademja Z. O. K. Z. W ub. niedzielę odbyła się w auli gimnazjum państwowego uroczysta akademja z okazji 10-lecia istn Zw. Obrony Kresów Zachodnich, przy licznym udziale publiczności. Akademję rozpoczęto przemówieniem prezesa Związku dyr. gimnazjum p. Korzeniowskiego, nast. chor „Lutni" pod batutą p. Gierszewskiego odśpiewał dwie pieśni: „Hymn Rzeczypospolitej" Nowowiejskiego i „Nasz Bałtyk". Piękna również była gra na fortepianie dyr. Korzeniewskiej, która odegrała dwa utwory: „Wesele" Griega i „W[illegible] As-dur" Chopina. Referaty wygłosili dr. Korzeniowski, prof. Sankiewicz, red. Chełmiński oraz prof. Czabanowski. Całość akademji zrobiła na obecnych duże wrażenie.

Zebranie „Zgody". W ub. niedzielę odbyło się w Centralnym, zebranie Tow. „Zgoda" pod przewodnictwem p. Kubika. Po omówieniu spraw ogólnych, uchwalono urządzić dla członków towarzystwa i gości opłatek wigilijny, połączony z różnemi niespodziankami.

Lubawa.

Pożary. Dnia 3 bm. spalił się na szkodę Leśniewskiego Franciszka w Łąkoszu, pow. Lubawa, dom mieszkalny ogólnej wartości 6.000 zł. Ubezpieczenie pokrywa 3.000 zł.

Spalił się na szkodę Langiego Konstantego w Nowym Grodzicznie pow. Lubawa, chlew i dom mieszkalny wraz z urządzeniem. Wartość spalonego mienia ocenia się na sumę 11.000 zł. Ogólna suma ubezpieczeniowa 15.000 zł. Pożar powstał wskutek wadliwej budowy komina.

Pelplin.

Na wieczornicy Tow. Polek odegrano sztuczkę p. t.: „Kleptomanja" z dużem powodzeniem

Przegląd hodowlany. Dodatkowe tegoroczne jesienne przeglądy hodowlane bydła i trzody chlewnej, połączone z premjowaniem odbędą się w Śliwinach, pow. tczewskiego we wtorek, dnia 19. bm. o godz. 1 rano.

Ze sportu. Mecz piłki nożnej miejscowego „Sokoła" rozegrany z I drużyną Sokoła pelplińskiego o nagrodę wedrowną „Sokoła" Okręgu VII w Pelplinie w ub. niedzielę wypadł w stosunku 9:2 na korzyść Tczewa.

Strusia polityka rządu.



Głowa w piasek!

CZERSK. **Z Tow. śpiewu im. św. Cecylji.** Towarzystwo śpiewu im. św. Cecylji rozwija się bardzo dobrze. Niedawno odbyła się wizytacja chóru z ramienia Związku przez p. Hermańczyka, która wypadła bardzo pomyślnie. Staraniem zarządu jest sprawienie sobie sztandaru. Niewątpliwie wysiłki te zostaną uwieńczone pomyślnym skutkiem.

Tczew.

Srebrne gody. W dniu 10. bm. obchodzi p. Jan Nowak z żoną swoją Gertrudą jubileusz 25-lecia pożycia małżeńskiego. Jubilatom składamy serdeczne życzenia „Ad multos annos"!

Z Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy. Uchodźca z Warmji poszukuje miejsca włódarza lub szwajcara z jednym pomocnikiem Zgłoszenia przyjmuje Urząd Pośrednictwa Pracy w Tczewie.

Dwieście złotych nagrody. Kto wskaże winowajcę, lub przyczyni się do wykrycia osobnika, który fałszywie alarmował straż pożarną w nocy z poniedziałku na wtorek, otrzyma z Magistratu 200 złotych nagrody.

Ceny targowe. Na targu środowym żądano i płacona nast. ceny: wieprzowina 1,90 zł., wołowina 1,70—1,80, cielęcina 1,30, skopowina 1,30, masło 3,30—3,50, jaja mendel 3,60—3,90, łój 1,50, smalec 2,50.

„Dzień katolicki" w parafji św. Józefa. Dzięki staraniom komitetu „Dzień katolicki" wypadł jak najwspanialej. Rano o godz. 6 odegrała orkiestra Młodz. Kat. pobudkę. Mszę św. w kościółku św. Józefa odprawił ks. kuratus, kazanie wygłosił ks kanonik dr. Raszeja z Pelplina. O godz. 12 wyruszył z ulicy Gdańskiej olbrzymi pochód manifestacyjny. Przygrywały dwie orkiestry: Młodzieży i kolejowa. Wszystkie domy udekorowano zielenią i flagami. Burmistrz miasta w podniosłych słowach uczcił Najwyższego Pasterza Kościoła, Ojca św., wznosząc okrzyk na Jego cześć, zaś rektor p. Pawłowski zakończył swoje świetne przemówienie okrzykiem „Nasza droga Polska i katolicka Ojczyzna niech żyje!" O godz. 4 po poł. rozpoczęła się druga część „Dnia katolickiego" uroczystem zebraniem w salce parafjalnej Zebranie zagaił ks. kuratus, zaś prof. p. Władyczyna wygłosił piękny referat na temat „W obronie małżeństwa katolickiego". Przemawiał jeszcze prof. Groth.

Wypadek samochodowy. W ub. wtorek około godz. 12 w południe przy ulicy Dworcowej jakaś dziecina przejechana została przez auto. Kto zawinił — śledztwo wykaże. Na szczęście dziecko odniosło lekkie okaleczenia.

Fałszywy alarm straży pażarnej. W ub. poniedziałek, późnym wieczorem zaalarmowano straż ogniową sygnałem alarmowym z ul. Sambora. Jak się okazało, alarm był fałszywy. Policja czyni dochodzenia, celem wykrycia sprawcy tego niecnego czynu.



19.

Uzupełnić zwrotkę wiersza B. St. Kossuthówny, krzyżyki zastąpiwszy odpowiedniemi samogłoskami:

P× c×dn×ch dn××ch sł×n×czn×j,
zł×c×st×j j×s××n×
Chm×r× z×c××gn× n××b× dzdz×m×
z pł×cz×,
N×× sm×ćm× s××. ×dw×g×. ×cz×
r×st×skn××n×
Zn×w× sł×ńc× × skr×w×k bł×k×t×
z×b×cz×.

20.

Niewiele głowa już warta,
Gdy człekiem pierwsza owładnie;
Część druga — to pewna karta...
Lecz jaka? Jeżeli kto zgadnie
I w całość obie zespoli,
Od siedzib ludzkich nie blisko.
Ona mu spocząć pozwoli,
Bo w niej zaciszne schronisko.

Trafne rozwiązania szarad nadesłali:

Miejscowe: J. Mantaj, L. Ogórkiewicz, A Dutkiewicz, **Z. Domańska,** W. Żerski, R. Bajecki, T. Tychowski, C. Zaniek, P. Piłek, W. Biliński, R. Cynowicz, B. Berenowicz, C. Witowski, G. Tanicki, B. Zalichowski, B. Banikowski, I. Derkówna, Z. Sytarski, J. Czerwicka, A. Zawiłówna, D. Cyta, G. Gutowski, B. Kosmata, R. Filcówna, I. Dynowska, K. Daniewski, Z. Bowicki, T. Kotowski, I. Tanicka, F. Petlinek, G. Rybacki, D. Bociszewski, A. Bociszewska.

Z prowincji: A. Janicki — Szubin, **S. Kocińska — Arnoldowo,** Z. Szałecki — Inowrocław, L. Gruss-Pozdrowiński — Grabowo, H. Fenskowa — Świecie, **T. Nowaczyk** — Witkowo, W. Degler — Inowrocław, B. Kutarski — Chełmno, Z. Witkowski — Łęgnowo, L. Zdrojewski — Koronowo, G. Witówna — Szubin, K. Tomasikówna — Szubin, W. Koźlak — Fordon.

Złych rozwiązań nadesłało przeszło 200 szaradzistów, których nazwisk ze zrozumiałych względów nie podajemy.

Nagrody w drodze losowania otrzymali:

1) **L. Ogórkiewicz Bydgoszcz, („Kajetan Stuart" — Wacława Gąsiorowskiego.)**
2) **S. Kocińska** — Arnoldowo, („Duch Warszawy" — **Aleks. Janowskiego).**
3) **T. Nowaczyk** — Witkowo, („Osada w powietrzu" — **Julj. Vernego).**
4) **Z. Domańska** — Bydgoszcz („Dzieci" — **Henryka Leśniewskiego).**

Uwaga: Zaopatrzeni jesteśmy w bogate i cenne nagrody. Ubiegajcie się szaradziści o piękne powieści historyczne i współczesne. Rozwiązania należy nadsyłać do każdego czwartku włącznie z podaniem „dział szarad".

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 9 listopada 1929 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Teodora m., Pośw. kościoła Św. Zbaw.
Jutro: Andrzeja z Awelinu.
Wschód słońca: godz. 7,12.
Zachód słońca: godz. 16,15.

DYŻURY APTEK:

Od 4 do 10 bm. włącznie trzymają:
1) **Apteka pod Niedźwiedziem;**
2) **Apteka pod Złotą Koroną.**

— **Muzeum miejskie** przy Starym Rynku otwarte codziennie od godz. 10—4, w niedziele od godz. 11—2.

Obecnie w Muzeum wystawa jesienna artystów z Pomorza i Nadnotecia.

TEATR MIEJSKI.

Dziś i jutro o godz. 8-ej **„W czepku urodzony“** przezabawna krotochwila w 3 aktach W. Rapackiego. Komiczne perypetje szczęśliwego tenora zdobyły naszą publiczność, która rozbawiona darzy świetnych wykonawców hucznemi oklaskami nawet przy otwartej kurtynie. „W czepku urodzony“ ma zapewnione długotrwałe powodzenie.

W niedzielę o godz. 12,15 w południe II. poranek Towarzystwa Muzycznego ku uczczeniu 80-cio letniej rocznicy zgonu F. Chopina z łaskawem współudziałem dra. Witolda Bełzy, (słowo wstępne) oraz Zygmunta Lisickiego, który odegra szereg najcenniejszych utworów Chopinowskich. Ceny miejsc najniższe (od 40 gr — 2,— zł).

Popołudniu o godz. 4-ej największy przebój tego sezonu w reperturze operetkowym przepiękny **„Carewicz“**. Zawsze atrakcyjna ta operetka gromadzi liczną publiczność, zachwycającą się pięknemi melodjami mistrza Lehara.

Najbliższa premjera **„Ziemia uśmiechu“** (Żółty kaftan) operetka w 3 aktach Fr. Lehara odbędzie się 16 bm.

* * *

Gwiazdy błędne i cenzura naszej Rzeczypospolitej jednemi chodzą drogami: żaden astronom i żaden prawnik nie zbadał jeszcze ich ścieżek i przeznaczenia. A oto przykład:

W 303 n-rze „Robotnika“ ukazał się wiersz Juljana Tuwima p. t. „Do prostego człowieka“. Tuwim nawołuje go do defetyzmu i antymilitaryzmu. Potępia wojnę jako zwykłą szacherkę możnych. Pisze m. i.:

Wiedz, że to bujda, granda zwykła,
gdy ci wołają: Broń na ramię!
Że im gdzieś nafta z ziemi sikła
i obrodziła dolarami;
że coś im w bankach nie sztymuje,
że gdzieś zwęszyli kasy pełne
lub upatrzyły tłuste szuje
cło jakieś grubsze na bawełnę.
Rżnij karabinem w bruk ulicy.
Twoja jest krew, a ich jest nafta.
I od stolicy do stolicy
Zawołaj, broniąc swej krwawicy:
„Bujać — to my, panowie szlachta!“

To jest kwintesencja Tuwimowskiego utworu. Całego wiersza podać nie możemy, bo wiersz ten, nawet publicznie postawiony pod pręgierz jako zbrodnia przeciw państwu, musiałby ulec konfiskacie. Zaznaczamy jednak, że warszawski cenzor w wierszu tym nie dopatrzył się znamion zdrady stanu. Ale panu Tuwimowi można odpowiedzieć,

Że wojna może być dwojaka:
Jest jedna w myślach łapserdaka,
Który ma zawsze głowę pełną
Walutą, naftą i bawełną.
A drugiej wojny żagiew płonie
W Ojczyzny chwale i obronie,
Gdy wróg się pastwi nad tą ziemią,
Gdzie Ojców naszych prochy drzemią,
Jeśli bezczeszczą dłonie wraże
Świętości nasze i ołtarze,
Gdy chcą nam wyrwać wśród Gehenny
Ojczystej mowy skarb bezcenny,
Gdy piekłu rzucić chcą na podściół
I wiarę naszą i nasz Kościół,
Gdy po kurhanach naszej sławy
Jak zwierz się tarza wróg plugawy...
Gdzież jest na świecie takie plemię,
Co wtedy broń swą rżnie o ziemię,
I w imię czerwonego boga
Swe karki nagnie w jarzmo wroga?
. . . .
Lecz poco my o rzeczach mówim,
Na których niezna się pan Tuwim!

St. Brandowski.

— **Konfiskata wczorajszego numeru „Dziennika Bydgoskiego“.** Wczorajszy numer „Dziennika Bydgoskiego“ uległ konfiskacie za podanie uchwał zarządu głównego Chrześcijańskiej Demokracji umieszczonych na pierwszej stronie. Wobec tego po konfiskacie wydaliśmy drugie wydanie. Nadmieniamy, że uchwały Ch. Dem. ukazały się w całej prasie warszawskiej i prowincjonalnej. Po odszkodowanie za konfiskatę udajemy się na drogę sądową.

— **Połączenie telefoniczne Bydgoszczy i Gdyni z Londynem.** Ministerstwo Poczt i Telegrafów wprowadziło z dnem 1. IX. br. komunikację pocztowo-telefoniczną między Bydgoszczą i Gdynią z jednej strony, a Londynem przez Berlin z drugiej strony. Opłata za 3 minutową rozmowę zwykłą wynosi 19 franków i 10 centymów. Dopuszczalne są tylko państwowe i prywatne rozmowy zwykłe rozmowy przez całą dobę.

— **W drodze ku celowi.** W dniu wczorajszym odwiedzili naszą redakcję dwaj członkowie Związku b. Uczestników Powstań Narodowych pochodzący z Poznania pp. Franciszek Jaśniak i Piotr Witkowski, którzy odbywają podróż pieszo naokoło Polski. Przebyli oni już przeszło 6000 klm. Obecnie z Bydgoszczy udają się do Poznania jako końcowego etapu podróży.

Dzielnym Powstańcom życzymy z całego serca szczęśliwej drogi.

— **Grupa Powstańców Wlkp. z r. 1918/19** urządza w niedzielę, 10 bm. o godz. 7-ej w sali Resursy Kupieckiej uroczystą akademję z okazji uroczystości 11-tej rocznicy odzyskania niepodległości Polski, połączonej z rocznicą założenia Grupy. Program bardzo obfity. Na tę uroczystość zaprasza się Szan. Publiczność, Członków z rodzinami w myśl uchwały ostatniego zebrania.

— **Oryginalna impreza dobroczynna.** Konferencja Pań św. Wincentego a Paulo przy kościele św. Trójcy urządza we wtorek dnia 12 bm. o godz. 19,30 w salach p. Kocerki wspaniały „wieczór słowa i pieśni“, połączony z wentą. Program jest bardzo urozmaicony. Atrakcją wieczoru będzie śpiew Kiepury przez radjo, które bezinteresownie zainstaluje p. Sokołowski. Zatem we wtorek 12 bm. wszyscy na „wieczór słowa i pieśni“.

— **Inwalida Stefan Dynowiak** otworzył kiosk ze sprzedażą czasopism i wyrobów tytoniowych w bramie przy ul. Śniadeckich 9a. W kiosku tym można również zamawiać „Dziennik Bydgoski“, co gorąco polecamy.

— **Polski Zbór Ewangielicki** komunikuje, że w poniedziałek dn. 11 b. m. jako w rocznicę odrodzenia Polski, odbędzie się o godz. 8-ej rano w kościele przy ul. Poznańskiej uroczyste nabożeństwo okolicznościowe.

— **Jeszcze jeden bezrobotny ofiarą oszustów.** W sprawie wzmianki pod powyższym nagłówkiem, umieszczonej w nr. 258 wyjaśnia nam policja, co następuje: Państwo **Stanisław i Rufina Żakowscy** zamieszkali w Bydgoszczy przy ul. Rycerskiej 23, właściciele fabryki cukierków „Helvetia“, ul. Sienkiewicza 20a nie mają nic wspólnego z oszustami, którzy podszywując się pod ich nazwisko dokonali oszustwa na tle przyjmowania zadatków i kaucji od angażowanych pracowników.

— **Wyjaśnienie.** Pan Smorawiński Jerzy, zamieszkały w Bydgoszczy przy ulicy Łokietka l. 25, prosi nas o zaznaczenie, że nie jest identycznym z owym Jerzym S., który skradł kury w Osielsku, o czem donosiliśmy w notatce naszego pisma z dnia 1 listopada br.

— **W 80 rocznicę Fryderyka Chopina.** W niedzielę dnia 10 bm. o godz. 12 m. 15 w południe Towarzystwo Muzyczne w Bydgoszczy występuje z II. porankiem muzycznym, którego program został poświęcony uczczeniu pamięci wielkiego Polaka w 80-ą rocznicę zgonu, Fryderyka Chopina. Kult tego nieśmiertelnego genjusza rozbrzmiewa obecnie porywającą muzyką po wszystkich najodleglejszych zakątkach świata. Niech więc i nasza Bydgoszcz tłumnie wypełniająca Teatr Miejski w dniu jutrzejszym da świadectwo swej miłości dla najpotężniejszego genjusza Narodu. Słowo wstępne „W 80-ą rocznicę...“ wypowie dr. Witold Bełza. Szereg arcydzieł z ostatniej epoki twórczości Chopina wykona znakomity pianista Zygmunt Lisicki. Sprzedaż pozostałych biletów w Kasie Teatru Miejskiego i w Księgarni i Składzie Nut Jana Idzikowskiego. Ceny popularne. Fortepian koncertowy Blüthnera z F-y B. Sommerfelda.

— **Zabawa Tow. Powst. i Woj. „Macierz“.** W sobotę, dnia 9. bm. urządza Tow. Powstańców i Wojaków „Macierz“ swą ostatnią tegoroczną zabawę taneczną w sali p. Kocerki przy ulicy Św. Trójcy połączona z urozmaiceniami. Ponieważ czysty zysk przeznacza się na gwiazdkę dla biednych członków, uprasza się Szan. Obywatelstwo o łaskawe poparcie tej imprezy.

Z dnia.

Bydgoskie wioślarki tańcują!

W sobotę o 9 wieczorem w salach Kasyna Cywilnego.

Były dziś u mnie wioślarki,
Kobiety jak z ognia i siarki,
Tańcówkę robią w Kasynie —
Mam pisać o tym wyczynie.

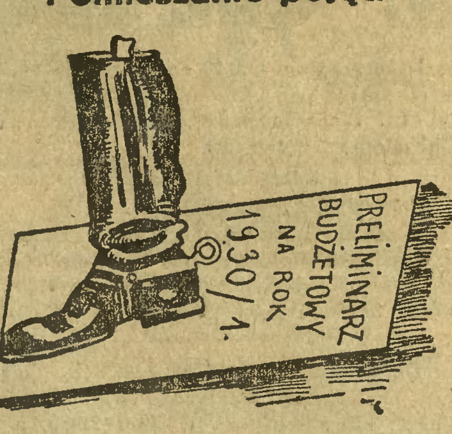
Sala od hasań się wstrzęśnie,
Bo mają wioślarki mięśnie,
Że każda z tych krasawicy
Jest Herkulesem w spódnicy.

Więc nie jest to sprawą łetką
Zmagać się z taką atletką
Każda cię młyńcem obróci,
Przez głowę sobie przerzuci.

Nie wołaj jednak: o biada!
Na wszystko dzisiaj jest rada,
Pokonasz każdą z nich bowiem,
Gdy moją radę ci powiem.

Upatrzysz którą z tych stworzeń
To ty się prędko z nią ożeń,
Bo wtedy już w sposób gładki
Położysz ją na łopatki.

Pomieszanie pojęć.



Co ma but wspólnego z bud-żetem?

Ze związku Polskich Rzeźników Hali Miejskiej.

W dniu 3 listopada odbyło się kwartalne zebranie Związku Polskich Rzeźników Hali Miejskiej w Bydgoszczy. Przewodniczył prezes p. Podorzymski.

Na samym wstępie uczczono pamięć 150 letniej rocznicy śmierci Kazimierza Pułaskiego.

Tematem ożywionych obrad była obrona własnych interesów. Jedną z pilnych spraw, obchodząca wszystkich członków, to krzywdzące zarządzenie w sprawie **dopłaty do świadectw przemysłowych za ubiegłe lata**, oraz wysoki wymiar podatku obrotowego. Ze względu na katastrofalne położenie większej ilości członków związku postanowiono dla uniknięcia dalszych przykrych następstw wysłać delegację do Ministerstwa Skarbu.

Po uskutecznieniu formalności związanych z przyjęciem nowych członków w osobach pp. Florjana Kubaczewskiego i Alojzego Holka oraz załatwieniu spraw mniejszej wagi, zakończono zebranie.

— **Zarząd Związku Polaków z Kresów Wschodnich** komunikuje, że w październiku br. wydano w „kuchni dla niezamożnej inteligencji“ 3535 obiadów, z tych bezpłatnych 835. Kuchnia mieszcząca się przy ulicy Cieszkowskiego 17 wydaje zdrowe i pożywne obiady w cenie 70 gr, w abonamencie 65 gr.

Matadorom endeckim w odpowiedzi...

W dniu 30. ub. m. zamieściliśmy sprawozdanie z konstytucyjnego zebrania nowego związku właścicieli domów, Bydgoskiego Związku Właścicieli Nieruchomości, który utworzył się w tych dniach. Sprawozdanie powyższe nie podobało się „Gazecie Bydgoskiej“, która patronuje endeckiemu staremu związkowi i oto po kilkunastu dniach ukazał się w tejże „Gazecie Bydgoskiej“ artykuł p. t.: **„Dziennik Bydgoski, a właściciele domów“.** W artykule tym zarzuca się „Dzien. Bydg.“ popieranie rzekomo burzycielskiej roboty, zaś nowemu stowarzyszeniu właścicieli domów zarzucają warcholstwo i t. d.

Odpowiadamy krótko: Kiedyś, gdy społeczeństwo miało kataraktę na oczach, endecy rządzili Tow. Właścicieli Domów (oczywiście w Bydgoszczy) **ale z 700 członków zostało 200 opłacających składki, więc matadorzy endeccy** udali się o pomoc do Księdza (z Ameryki, nieznającego stosunków polskich) i wybrali go na prezesa, bo sami czuli swoją niemoc. Ale ta kuracja Woronowa nie dała żadnego rezultatu i **stare endeckie Tow. właściciełi domów rozłazi się, bo Zarząd działał wbrew statutowi, dla członków przez 9 lat nie uczynił nic,** zaprzepaścił sprawę zamiatania ulic, właściciele domów płacą składki i sami muszą się bronić wszędzie i na każdym kroku, a składki idą na politykę i ostrą opozycję przeciw Rządowi Polskiemu.

Kiedy na walnem zebraniu tego towarzystwa **wystąpił p. Konieczny z zarzutami na nieprawości zarządu, ks. Jaworski odebrał mu głos,** bo prawda kole w oczy...

Głosowanie w tem towarzystwie odbywa się systemem niebywałym w świecie parlamentarnym.

Nowe Towarzystwo pod nazwą Bydgoski Związek Właścicieli Nieruchomości, wszystkie **składki poświęca na obronę i dobro członków, bo za składki utrzymuje własnego adwokata-syndyka, który prowadzi i załatwia wszelkie sprawy członków właśc. nieruchomości bezpłatnie,** a stare endeckie Tow. wł. domów przez 9 lat nie zdobyło się na adwokata.

Ogólniki jakieś i insynuacje ludzi o „czarnem podniebieniu“ z „Gazetki Bydg.“ przeciw działaczowi społecznemu inż. Piszczekowi dowodzą ich niedołęstwa i tchórzostwa. Stawcie pismaki zarzut jasny, a p. inż. Piszczek odpowie wam gdzie i jak należy. Staraniem p. inż. Piszczeka, cały były zabór pruski otrzymał prolongatę spłaty długów do roku 1931, za staraniem p. inż. Piszczeka otrzymało Warszawskie Tow. Kredytowe miejskie koncesje na udzielanie długoterminowych pożyczek właścicielom domów. Że kurs listów zastawnych jest za niski, aby zaciągać pożyczki, to nie wina p. inż. Piszczeka, lecz sytuacji gospodarczej, jaka się wytworzyła w całym świecie. Ale widocznie w Gazetce niema takich, żeby to zrozumieli, co widać i z innych pseudoartykułów przeciwrządowych. Warcholstwo uprawia właśnie „Gaz. Bydg.“. Nowe Towarzystwo nie rozbija waszego endeckiego, bo do Bydgoskiego Związku Właścicieli Nieruchomości należą tylko ludzie, stojący na gruncie apolitycznym, stawający w obronie własności nieruchomej.

— **Związek Plastyków w Bydgoszczy.** Artyści malarze, graficy i rzeźbiarze, urządzający obecnie doroczną jesienną wystawę w Muzeum miejskiem, w dniu 24 października br. zrzeszyli się, tworząc „Związek Plastyków w Bydgoszczy“ (sekretarjat w muzeum miejskiem).

Powstanie „Związku Plastyków“ należy powitać z prawdziwą radością i można się spodziewać, że fakt ten spotka się z sympatją kulturalnych sfer społeczeństwa bydgoskiego, które pospieszą gremjalnie do Muzeum, by zwiedzić (jak to już wielu uczyniło) obecną wystawę, oraz zasięgnąć tamże wszelkich w zakres sztuki wchodzących informacyj.

— **Dyrekcja kursów maturalnych i dokształcających** prowadzonych z ramienia T. N. S. W. przy gimnazjum im. Mik. Kopernika podaje do wiadomości, że na nowo tworzącym się równoległym kursie dokształcającym w zakresie kl. V i VI gimn. jest jeszcze kilka miejsc wolnych, ewent. i dla pań. Zgłoszenia przyjmuje się najpóźniej 11 bm. od 6—7 w kancelarji gimn. im. Mik. Kopernika. Początek kursów w poniedziałek 11 bm. Opłata wynosi mies. 40 zł.

— **Ku uwadze kominiarzy.** Zdarza się niejednokrotnie, że przy czyszczeniu kominów sadze zabrudzają mieszkania. Nieuprzedzone gospodynie bowiem pozostawiają piece otwarte, za co potem — bez własnej winy — muszą srodze odpokutować. Niech więc kominiarze, przystępując do swojej pracy, głośno i wyraźnie zgłaszają swoje przybycie — zaoszczędzi im to przekleństw rzucanych pod ich adresem, gospodyniom zaś niepotrzebnego kłopotu, pracy i straty.

— **Przepowiednia pogody na listopad.** Znany austrjacki meteorolog amator, Józef Schaffler, którego przepowiednie meteorologiczne okazywały się często bardzo trafne, przewiduje na listopad następujący stan powietrza.

I miesiąc listopad — pisze będzie miał przebieg pomyślny i da nam jeszcze dni pogodne i przyjemne.

Należy się spodziewać dwóch krótkich okresów mroźnych: jednego pod koniec pierwszego a drugiego pod koniec trzeciego dziesiątka dni tego miesiąca, wkrótce wszakże po nich nastąpi odwilż.

Początek miesiąca będzie prawdopodobnie mglisty i pochmurny, a w górach spadną śniegi i szerzyć się będzie mróz. W środku miesiąca wskutek wyżu nad Azorami, powietrze łagodne z deszczem od czasu do czasu przy temperaturze powyżej normalnej. Ostatni tydzień miesiąca nieprzyjemny i zimny.

— **Ujęty oszust.** Dowiadujemy się, że jeden z trzech oszustów, którzy urządzili sobie w Bydgoszczy przy ulicy Dworcowej oszukańcze biura fikcyjnych przedsiębiorstw i naciągali poszukujących pracy na kaucje, został w Poznaniu ujęty przez tamtejszą policję. Jest to ów fałszywy dyrektor nieistniejącej firmy „Dom Rolniczo-Handlowy „Agropol“ Janicki, o którego oszukańczych sprawkach przed niedawnym czasem donosiliśmy. Janicki został osadzony w więzieniu w Poznaniu, gdyż ptaszek ten ma na sumieniu cały szereg przestępstw, dokonanych na tamtejszym terenie, za które to przestępstwa był od dłuższego już czasu poszukiwany. Za wspólnikami Janickiego na gruncie bydgoskmi 38-letnim Stanisławem Łukanowskim i 48-letnim Piotrem Węberskim, policja czyni energiczne poszukiwania i uprasza wszystkich, aby w razie napotkania tych niebieskich ptaków, zechcieli niezwłocznie powiadomić o tem policję.

— **Kradzież torebki.** Pani Rozalji Fabiszewskiej, zamieszkałej przy ulicy Wąskiej 5, skradł jakieś złodziej w M. Kasie Chorych tekę skórzaną z zawartością pewnej rzeczy, w chwili, gdy p. F. znajdowała się w kąpieli.

Ziszczony sen o szpadzie.

(W jedenastą rocznicę Niepodległości.)

Ach, jakże długo wisiał miecz rdzą pokryty
Między obrazami świętych... Gdzieś w al-
[kowie...
Nim go dotknęli aniołowie
Nim go spowiły w róż — wstające świty.

Wisiał nad wezgłowiem gdzieś ze złotą
klingą —
Z wizerunkiem Przenajświętszej
Częstochowskiej Matki,
Ach, jeszcze na nim błyszczały krwi lśnią-
cej ostatki
Zebrane z pod Grunwaldu, kędyś z Sando-
mingo.

Z pod Belwederu z onych krwawych dróg,
Gdzie w nas godziła śmiertelnie czarcia moc
Gdzie nasz dzień zachodzący pokrywała noc
Gdzie wolność dla nas tak drogą
z krwią wydzierał wróg.

O, jakżeż długo i w ukryciu wisiał miecz.
Tylko czasami przez sen drżał i wydzwaniał
słowa
Tak cudnej mocy, że łkała alkowa...
Czyjeś dłonie kurczowo go imały
aby wroga siec.

— — — — — — — —

Izbę wypełniały postacie, schodziły się
mary,
I na półzamarłych ramionach budziła się
moc,
Jakąś pieśnią nadziejną rozbrzmiewała noc,
W jakieś dziwne rozkazy, zwoływania,
gwary.

Aż oto dłoń zbudzonego o północy rycerza,
Nie okrytego srebrem stali ni ołowiem,
Mocarnie chwyciła miecz wiszący
nad wezgłowiem
Błysk miecza w uśpiony naród
jak hejnał uderza!...

Bydgoszcz, w listopadzie 1929 r.

Stanisław Boruń.

Odszkodowanie dla pracowników podczas ćwiczeń wojskowych.

Pragniemy zwrócić uwagę na odmienny stan prawny, istniejący wobec pracowników umysłowych i pracowników fizycznych w odniesieniu do odszkodowania podczas ćwiczeń wojskowych.

Pracownikom umysłowym przysługuje w myśl art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. umowie o pracę pracowników umysłowych również wynagrodzenie podczas przerw powstałych wskutek powołania ich na ćwiczenia wojskowe rezerwy Pracodawca może jednakowoż z wynagrodzenia potrącić kwoty, jakie pracownik otrzyma w czasie ćwiczeń wojskowych.

Robotnikom fizycznym natomiast nie przysługuje żadne prawo do wynagrodzenia podczas ćwiczeń wojskowych, a rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę pracowników fizycznych ustala jedynie, że pracodawcy nie wolno rozwiązać stosunku najmu w czasie od chwili terminu rozpoczęcia ćwiczeń a końcem tych ćwiczeń. Pracownicy fizyczni więc korzystać mogą w okresie ćwiczeń jedynie z zasiłków, wypłacanych przez wojskowość, a ich rodziny z zasiłków, wypłacanych za pośrednictwem samorządów komunalnych wzgl. starostw.

Szczegóły w sprawie dokonanego pod Bydgoszczą morderstwa

ustalone przez dotychczasowe dochodzenia władz śledczych

Jak to już w wczorajszym numerze naszego pisma donosiliśmy na 10 kilometrze od Bydgoszczy, w oddaleniu około 30 metrów od szosy, w polu stało auto, które zauważyli o godz. 19 powracający na rowerach z Brzozy do Bydgoszczy pp. Tyliński i Nadolny. Po zbliżeniu się do auta, zauważyli, że była to taksówka nr. 52, u której latarnie były zaświecone, a motor w ruchu. Wewnątrz zaś taksówki ujrzeli pochylonego nad kierownicą i broczącego krwią szofera, w stanie nieprzytomnym, dającego zaledwie słabe oznaki życia; zegar taksówki wskazywał 12 zł jazdy.

Dzielni rowerzyści, chcąc przyjść z pomocą nieszczęśliwemu szoferowi, próbowali wyprowadzić ugrzęsłe w miękkim gruncie auto na szosę, jednak im się to nie udawało. Zatrzymali więc jadący z Bydgoszczy autobus i przy pomocy szoferów oraz pasażerów autobusu wyciągnęli auto, do którego wsiedli obaj rowerzyści i odwieźli ofiarę morderstwa do lecznicy miejskiej, gdzie lekarz skonstatował już śmierć ś. p. Dzionka.

Jadący autobusem pan P. po przybyciu do Brzozy, natychmiast powiadomił telefonicznie o wypadku władze policyjne, które wszczęły energiczne dochodzenia. Według opinji władz śledczych, strzał był oddany z tyłu w głowę, najprawdopodobniej przez siedzącego w aucie pasażera. Kula przeszła na wylot przez głowę i wypadła szybą auta, pozostawiając po sobie mały otwór w szybie. Ponieważ śp. Dzionce nie zostało nic zrabowane, przeto władze śledcze wnoszą, że przyczyną morderstwa nie był rabunek.

Jak zeznaniami świadków stwierdzone zostało, śp. szofer Dzionka, krótko przed ujawnieniem wypadku, **zabrał w ulicy Kordeckiego do swego auta jakiegoś nieznanego pasażera,** którego wyglądu świadkowie bliżej opisać nie mogą.

Oględziny miejsca, w którem znaleziono auto, wykazały, że wprost niemożliwością było, aby nieprzytomny już po oddanym do niego strzale szofer Dzionka mógł przejechać autem na pole — jak ślady kół wskazują — wąskim przesmykiem między znajdującym się z jednej strony wielkim kamieniem, z drugiej zaś przydrożnem drzewem i nie zawadzić o te przeszkody. Ta okoliczność przypuszczać każe, że morderca po dokonaniu czynu, prawdopodobnie, sam wprowadził auto na pole, aby nie zwracało na siebie uwagi. Przeszkodą również był około pół metra głęboki rów, który auto musiało przebyć.

Władze prowadzą dalsze energiczne dochodzenia i upraszają każdego, ktoby mógł udzielić jakichkolwiek wiadomości w tej sprawie, aby zechciał zgłosić się do wydziału śledczego P. P. i w obywatelskiem poczuciu dopomóc władzom do wykrycia zbrodniarza. Zwłaszcza ci, który widzieli taksówkę nr. 52 i śp. szofera Dzionka przed godziną 18 na Wełnianym Rynku, ulicy Kordeckiego lub Kujawskiej, zechcieli donieść o tem policji. Również koledzy zamordowanego, pp. szoferzy proszeni są o zgłaszanie szczegółów, dotyczących dokonanej zbrodni.

17 LISTOPADA
ŚWIĘTO MŁODZIEŻY!

Srebrne gody małżeńskie państwa Michałostwa Grabowskich.

Dnia 10 listopada br. obchodzi p. Michał Grabowski (ul. Pomorska 12) wraz z małżonką panią Marją z Rębaczów 25-lecie pożycia małżeńskiego. Państwo Grabowscy, pochodzący z Warszawy, długie lata przebywali w Rosji i w Chinach. P. Grabowski posiadał na Dalekim Wschodzie różne koncesje i należał do założycieli Polskiego Banku w Charbinie. Powróciwszy do kraju osiadł w Bydgoszczy, wykupując z rąk obcych kilka poważniejszych objektów handlowych. Jest to obywatel spokojny, skromny, nigdzie nie wysuwający się na czoło, a jednak dobry Polak i katolik.

Na intencję Jubilatów odprawiona zostanie jutro rano o godz. 8 msza św. w kościele Serca Jezusowego.

KONCERTY I ZABAWY.

Tow. gimn. „Sokół“ II. oddział żeński Jachcice urządza w niedzielę dnia 10 b. m. swą pierwszą zabawę jesienną w lokalu p. Orczykowskiego przy ul. Saperów 10. Program zabawy w przerwach urozmaicony występami drużyny żeńskiej i męskiej z ćwiczeniami i występami akrobatycznemi oraz występem naszych dzieci szkolnych. Kto ma zamiar spędzić kilka chwil w miłym nastroju oraz zapomnieć o troskach codziennych, niech spieszy do naszych sokolic na zabawę. Początek zabawy o g. 17.

Zabawa „Białych Orląt“. W niedzielę 10 bm. o godz. 18 urządza Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej „Białych Orląt“ Bydgoszcz—Szwederowo swą doroczną, wielką zabawę jesienną w salach nowoodrestaurowanej „Strzelnicy“.

S. M. P. „Zorza“ przy par. Serca Jezusowego w Bydgoszczy urządza w niedzielę dnia 10 bm. na sali „Pod Lwem“ w byłem „Ognisku“ przy ul. Jagiellońskiej o godz. 7 wiecz. „wieczornicę rodzicielską“, na którą uprzejmie zaprasza.

— **Wieczorek z tańcami i tombolą Bydgoskiego Klubu Wioślarek.** W ostatniej chwili przypominamy, że Bydgoski Klub Wioślarek, którego imprezy cieszą się zawsze wielkiem powodzeniem, urządza w dniu dzisiejszym wieczorek z tańcami i tombolą w salach Kasyna Cywilnego, przy ulicy Gdańskiej nr. 160. Piękne i cenne fanty, moc niespodzianek, doborowa orkiestra.

— **Wielki wieczór deklamacyjno - sceniczny** urządza Tow. Uczniów Kupieckich w niedzielę 17. bm. z okazji święta młodzieży w Resursie Kupieckiej. Program będzie bardzo obfity. Zatem wieczór zapowiada się bardzo dobrze.

Nowy doniosły wynalazek Bydgoszczanina.

Hamulce dla pociągów towarowych.

Wybitne zdolności inżynierskie posiada znany powszechnie kupiec i przemysłowiec bydgoski p. B. Cyrus. W roku ubiegłym wpadł na myśl skonstruowania ruchomych tarczy myśliwskich, które dla dobrego wyszkolenia strzelców mają doniosłe znaczenie. Wynalazek ten został opatentowany i różne bractwa Kurkowe zakupiły już tę bardzo dobrą i precyzyjną tarcz ruchomą, zmieniając tem samem system strzelania.

Ostatnio p. Cyrus, poruszony licznemi katastrofami pociągów towarowych i szukając przyczyn tych katastrof, wynalazł hamulec samoczynny, który dla kolejnictwa niewątpliwie doniosłe będzie miał znaczenie. Bardzo często zdarza się, że maszynista przeoczy pierwszy sygnał ostrzegawczy. Zauważywszy drugi sygnał jest jeszcze w stanie pociąg zatrzymać, jeżeli chodzi o pociągi osobowe, które zaopatrzone są w hamulce powietrzne systemu Knorra. Inaczej ma się rzecz przy pociągach towarowych. Tutaj do każdego wagonu, zaopatrzonego w hamulec, jest potrzebny hamulczy, który na gwizd lokomotywy musi stosować hamulec. Niestety nie zawsze udaje się to w porę przeprowadzić i stąd liczne katastrofy. I aczkolwiek parowóz hamuje, rozpędzone wagony pchają dalej naprzód.

Nowy hamulec, systemu Cyrus posiada natomiast tę dodatnią stronę, że każdy wagon hamuje oddzielnie i to silniej lub słabiej, zależnie od ruchu maszynisty. Doniosły ten wynalazek zostanie zademonstrowany w najbliższym czasie władzom kolejowym i opatentowany.

Z zebrania delegatów

chórów XXI Okręgu Związku Kół Śpiewaczych.

Dnia 6 bm. odbyło się pod przewodnictwem prezesa p. Gutkowskiego nadzwyczajne zebranie okręgu przy licznym udziale delegatów poszczególnych kół. Po omówieniu różnych spraw organizacyjnych, wyłonił zarząd okręgowy projekt urządzenia koncertu jubileuszowego z okazji 10-lecia ponownego objęcia naszego grodu przez władze polskie, aby temsamem zadokumentować, że brać śpiewacza stoi zawsze wiernie i usłużnie na straży polskości. Projekt powyższy jednogłośnie zaaprobowali delegaci i zaraz ustalono datę koncertu na niedzielę dnia 19 bm. Będzie to równocześnie manifestacja narodowa dla najszerszej warstwy tut. obywatelstwa.

W końcu wysłuchano sprawozdanie z wszechsłowiańskiego Zjazdu Śpiewaczego w Poznaniu, na czem wyczerpał się porządek obrad i prezes p. Gutkowski życząc delegatom dalszej zbożnej współpracy i rozwoju idei śpiewaczej — zakończył zebranie.

— **Rodzina Wojskowa przypomina, że dnia** 9. bm. odbędzie się w salach szkoły podchorążych dancing - bridge. Całkowity dochód z dancingu przeznacza się na kolonje letnie dla dzieci polskich z Niemiec. Atrakcją wieczoru będzie śpiew p. Pączkówny.

— **Czyj płaszcz?** W komisarjacie III. P. P. znajduje się płaszcz damski flauszowy, koloru żółtego z kołnierzem barankowym z długiej wełny i zieloną podszewką, pochodzący z kradzieży. Właścicielka zgłosi się po odbiór.

— **Tramwaj najechał na powózkę.** Dnia 7. bm. o godz. 21, przy ulicy Gdańskiej zdarzył się wypadek najechania tramwaju na powózkę. Przyczynę wypadku było to, że właściciel powózki p. Stefan Mróz, ziemieszkały przy ulicy Glinki 13, jechał powózką po szynach tramwajowych i w pewnym momencie, gdy M. na odgłos dzwonka tramwajowego, chciał zjechać z toru, spadło mu koło z osi a jadący tuż za powózką tramwaj, najechał na nią. Powózka została zniszczona, a p. M. odniósł lżejsze obrażenia cielesne.

— **Awanturnicy.** W nocy z 6 na 7 bm. dwaj pijani osobnicy, których narazie tylko nie wymieniamy po nazwisku, wywołali w ulicy Pomosrkiej głośną awanturę, wszczynając między sobą kłótnię, a następnie zaciętą bójkę. Dzikiemi swemi krzykami pozrywali ze snu spokojnych mieszkańców i spowodowali zbiegowisko. Gorszącemu widowisku położyła kres policja, która obydwóch awanturników odprowadziła do komisarjatu.

— **Z nocnych awantur.** W nocy z 3 na 4 bm. przy ulicy Szczecińskiej wywołał awanturę Stanisław W., który będąc w stanie pijanym, pobił się z drugim pijanym osobnikiem. Obu awanturników odstawiono do aresztów. Tejże samej nocy ujęty został za pijaństwo i awantury wywołane przy ulicy Gdańskiej niejaki Walter H. Odstawiony został do aresztów.

— **Z nocnych awantur.** W nocy z dn. 6 na 7 bm. policja ujęła i odstawiła do aresztu dwie pijane niewiasty, które wywoływały przy ulicy Nakielskiej głośne awantury. Są to niejaka Pelagia S. i Wiktorja B.

Z życia Kat. Tow. Robotników Polskich.

Zmiany w Głównym Zarządzie Zw. Kat. Tow. Rob. Polskich.

W dniu 31 ub. m. odbyło się w Poznaniu posiedzenie Głównego Zarządu Związku Kat. Tow. Rob. Polskich, na którem przyjęto do wiadomości rezygnację wiceprezesa Związku J. E. ks. biskupa Dymka, który w organizacji pracował przeszło 13 lat w charakterze generalnego sekretarza, a później wiceprezesa. Urzędowanie J. E. ks. biskupa Dymka przypada na najtrudniejsze czasy w życiu Zw. Kat. Tow. Rob. Polskich.

W „Robotniku“ — katolickiem, piśmie tygodniowem wychodzącem w Poznaniu, został podany list pożegnalny J. E. ks. biskupa Dymka, który dziękuje wszystkim członkom, jak i członkom zarządu głównego za gorliwą i owocną współpracę i zaufanie. Kończąc swój list udziela Związkowi swego biskupiego błogosławieństwa.

Na opuszczone stanowisko wiceprezesa przewidziany jest ks. dr. Rolewski, rektor Seminarjum Duchownego w Poznaniu.

Kurs jednodniowy

dla wszystkich członków zarządów Katolickich Towarzystw Robotników Polskich, okręgu bydgoskiego i nadnoteckiego odbędzie się w Bydgoszczy w „Domu Katolickiem“ przy Farze w dniu 1 grudnia br. Zarząd okręgowy poleca wszystkim zainteresowanym organizacjom, aby już zawczasu przygotowały owych członków, celem gremjalnego udziału we wspomnianym kursie. Program kursu i bliższe szczegóły podamy w najbliższych dniach.

— **Zabawę jesienną** urządza Związek Niższych Pracowników Poczt., Telegr. i Telef. w sobotę, dnia 9. bm. o godz. 19 w Strzelnicy przy ul. Toruńskiej. Program przewiduje całą moc niespodzianek. Przygrywać będzie doborowa orkiestra.

— **Piękna uroczystość w Siernieczku.** Za staraniem zarządu „Sokoła“ VI. i dzieci szkolnych Siernieczek - Brdyujście urządza w niedzielę, 10. bm. o godz. 18 w sali p. Kadowowej w Brdyujściu wspaniałą uroczystość z następującym programem: 1) Dleklamacje — balet (popis muzyczny uczniowski na fortepianie). 2) „Pan Majsterek“ — humoreska ze śpiewami, dalej koło szczęścia, poczta japońska i loterja amerykańska. Podczas przerw przygrywać będzie dpoborowa orkiestra. Po programie zabawa taneczna. Wszystkie sfery obywatelskie proszone są o jak najliczniejsze przybycie na tę uroczystość „Sokolą“.

ZE SPORTU.

Bydgoskie „Derby“ piłkarskie“. Jak donosiliśmy, odbędą się w niedzielę o godz. 14 na boisku Stadjonu Miejskiego zawody piłkarskie I drużyny „Polonji“ z reprezentacją B. klasowych klubów z Bydgoszczy. Reprezentacyjna drużyna składa się z najlepszych graczy I. drużyny Sokoła i Astorji. Obie te drużyny znajdują się w pełnej kondycji i, o ile prędko będą umiały się zgrać, to uda im się napewno pokonać mistrza Pomorza. Skład reprezentacji: Matczyński, (S), Brzeziński (S), Frącek (A), Zuska (S), Nalaszak (A) Młyński (S), Thorn (A), Weinberger (A), Stefaniak (S), Klędziak (A), Matczyński II (S).

Skład „Polonji“: Labenz, Sznajder, Nogaj, Nowak, Sell, Lubawy, Michalski, Świątkowski, Aleksy, Gbrembski, Ziółkowski, Gill.

Przedmecz: „Polonja“ III najlepsza stylowo drużyna Bydgoszczy z „Astorją“ II. Wstęp na boisko 1 zł.

I. Kol. K. S. „Sparta“ — I. O. P. N. „Gwiazda“. Powyższe zawody odbędą się na boisku im. Świtały o godz. 14.30 o mistrzostwo klasy C. Jako przedmecz rozegrają drugie drużyny.

„Sparta“. Dnia 9. bm. o godz. 18 odbędzie się zebranie Wydziału gier i dyscypliny w Dyrekcji Kolejowej. O godz. 19. schadzka informacyjna I, Ib i II drużyny. Z powodu niedzielnych zawodów uprasza się o pewne przybycie wszystkich graczy. Zarazem komunikuje się, że oddział piłki nożnej „Naprzód“ przystąpił do Kolejowego Klubu Sportowego „Sparta“ jako drużyna Ib która rozegra zawody towarzyskie w niedzielę, dnia 1. bm. na boisku „Sparty“.

W tramwaju.

— Tyle sie kłopoczemy, co bydzie z Polską, a nima o co. Wszędzie piszą, że Polska w mocarstwo rośnie.

— Chyba puchnie, nie rośnie.

— Zakitowaliśmy nasze poselstwa, a otworzyliśmy ambarasady, bez co większe uważanie mamy w Europie.

— Takie mamy uważanie, że nam nikt marny złotówki pożyczyć niechce.

— Bo myślą sobie, że takie wielkie państwo obyndzie sie bez kredytu.

— Ładne mi wielkie państwo. Całkiem do pani Łepkoski podobne.

— Panie Antkowiak, jak to pan chce rozumieć?

— Ano także z wierzchu uj! w środku pfuj!

— Bodaj panu ten jęzor na nic pokręciło! Jaka jestem z wirzchu, taka jestem i na wnątrzu.

— Ady nie czubcie sie cięgiem, bo nimacie o co. A pan Antkowiak ma racje. Mamy wielkiego kapitana, ale okręt nasz jest nicpoty. Trzaby w nim dycht od grontu remont przeprowadzić.

— Przeprowadzaj pani remont, gdzie jest tyle psotników.

— Za morde ich! za morde! Ja, Łepkowska, wam to mówie.

— Pani Łepkoska myśli, że jej mąż a Sejm to jedno. Sejmu pani do chliwa nie zamknie.

— A przydałoby mu sie!

— Ludzie niesprawiedliwe, to wedle was Sejm jest winien, nie Pan Marszałek?

— Wszyscy winni, psiakruszka jedna! Jak ma być zgoda w narodzie, jeśli szpice zły przykład dają. Ten na tamtego z wojskiem, tamten na tego z robotnikami...

— A przedtem w taki zgodzie żyli. Zdawało sie, że mąż i żona.

— Wiarusy to były, nie żadne małżyństwo. Rozlecieli sie, bo nie było z nimi błogosławieństwa Bożego.

— Jest jedyny ratonek, a to w panu aptykarzu Rybickim. Nie musi o nim Pan Marszałek wiedzieć, bo inaczy już by go dawno premjerem zrobił. Jak on to ładnie w Dzienniku do ty mankiety napisał! Jak bydą nową Konstytucje robić, to tyż nic mądrzejszego nie wymyślą.

— Pewnie, jeśli ją sami aptekarze robić będą.

— Pani Łepkoska jest w nim dycht zakochana.

— A bo chłop wart grzychu!

— Rynek Pana Marszałka!



U golibrody.

— Pan redaktor widzi moi brody? Ona mi poszywiała ze strachu jak zając. Co, zając nie jest sziwy? To pan chyba jeszcze nigdy nie zaglądał jemu pod brzuchem. Un jest tam całkiem biały.

Czego ja sze bał.... pan sze pita? Przecie naszy sytuacji był tak naszpanowany jak gumy. Ja sze Panu Marszałku nie dziwie, że un przed panem Daszyński rąbnił pięciem w stołu. Pan Daszyński, według moje zapatrywanie, zrobił zamachu na Konstytucji, a to mogło Pana Dżadka wyprowadzić z równowagi. Co sze stanie, jak wszyscy będą robili na Konstytucji zamachu? Szkandał i szlus z całym paradem.

Ja dopiero nabrał oddechu po odroczonym Sejmu. Pan Mościcki miał kapitalny idei, aby z jednym arkuszem papieru zatkać tego politycznego wulkanu. Nu, na krótko, na miesząc. Ale kto wi, co sze stanie za miesząc. Może te najgorsze krawalmachery będą złamić pisk. Poczeba mieć wiary w opieke Boży i nigdy nie stracić nadziei.

A z budżetem zrobi sze mimo krótki czas. I z Konstytucji też. A wi pan redaktor jak? Pan Marszałek niech tylko powi: fajdany, zrobić budżetu, albo was jasny choroby! Jak pan mówi, że to jest impertynencji? Zgoda. Ale poco dawać choremu ulepku, jak jemu lepi zrobi gorzki wody. Taki echt belwederski wody!

Pan redaktor widzi, że jest o czemś mieć strachu...

Święto wskrzeszenia Niepodległości Państwa Polskiego

Po 125 lat strasznej niewoli słońce wolności wzeszło nad polską golgotą i zabłysła wspaniała, szczerozłota jutrznia. W dniu dzisiejszym obchodzimy jedenastą rocznicę owego pamiętnego po wieczne czasy dnia wskrzeszenia Państwa Polskiego. Z dniem tym rozpoczęło się nowe życie.

W radosnem uniesieniu woła więc poeta:

Dla ciebie Polska nastał pokój błogi...
Padły Wilhelmy, strupieszałe cary,
Hej, już spełnione prześwięte ofiary
Kwiecie zasnuwa Twoje znojne drogi.

Jak Polska długa i szeroka rozbrzmiewa dziś ta pieśń radości i wesela. Dzień święta państwowego 11 listopada uczci stolica Polski, Warszawa w sposób najbardziej uroczysty, a z nią i cały kraj. W Bydgoszczy zawiązał się specjalny komitet uroczystościowy, który opracował bardzo bogaty program. W odezwie do obywateli, wydanej przez ów komitet czytamy m. in.:

„Dzięki zdecydowanej postawie naszego Państwa i usilnej pracy narodu, Polska staje się obecnie potężnem mocarstwem, z którem się liczą najsilniejsze państwa w Europie. Takie akty polityczne jak podniesienie poselstw angielskiego i amerykańskiego do stopnia ambasad, jak wybór Polski ponowny do Rady Ligi Narodów świadczą, że Polska, że rząd Jej potrafiły wytworzyć sobie mocarstwowe warunki i osiągnąć szacunek i zaufanie potężnych państw Europy.

Oręż Polski w roku 1919 i 1920 już jako oficjalny rzecznik naszej państwowości zdobył sobie chwałę jako dalszy ciąg bohaterskich poczynań wojennych Tarnowskich, Chodkiewiczów, Żółkiewskich, Kościuszków, Poniatowskich i Traugutów.

11-go listopada musi być dla nas wielkiem świętem państwowem. Musimy pamiętać, że Państwo Polskie to my sami. Od naszego ducha, od naszej pracy i czynów zależy Jego wielkość i potęga“.

Oby ten dzień zbliżył nas do upragnionej dziś tak wspólnej miłości i pojednania. Oby dobro Państwa było dla nas wszystkich najwyższym wskaźnikiem naszych poczynań, stawiane zawsze ponad wszelką partyjność, prywatę, osobistą niechęć i uprzedzenie.

PROGRAM RADJOFONICZNY.

NIEDZIELA, 10 LISTOPADA.

Warszawa. 10,15: Transm. z Wilna uroczystego nabożeństwa polowego z racji 10-lecia kolejnictwa polskiego na Wileńszczyźnie. 12,15: Transmisja uroczystej akademji ku czci Ojca św. Piusa XI. 14,00 „Co widziałem na wsi i co chciałem zobaczyć“ — inż. J. Lewandowski. 14,20: Muzyka. 14,30: Djalog pt. „Co było przyczyną zmian w mojej gospodarce“ — dr. B. Dederko. 14,50: Muzyka. 15,00: „Co słychać, o czem wiedzieć trzeba“ dyr. Szczepan Mędrzecki. 15,20: Muzyka. 16,00: Pogadanka. 16,20: Muzyka z płyt gramof. 16,40: Pogadanka. 16,55: Muzyka z płyt gramof. 17,15: Pogadanka. 17,40: Koncert popularny. 19,20: Feljeton p. t. „Wpływy nowoczesnej techniki“ — inż. W. Heller. 20,00: Słuchowisko z Wilna. 20,30: Koncert popularny. 22,00: Feljeton p. t. „Mekka Amerykańska“ — p. Stanisław Czosnowski. 23,00: Muzyka taneczna z Oazy.

12,10—14,00: **Wilno.** Transmisja poranku muzysznego z sali „Lutnia“.

18,50—19,35: **Poznań. Koncert popołudniowy.**

PONIEDZIAŁEK 11 LISTOPADA.

Warszawa. 12,05: Muzyka z płyt gramof. 16,15: Program dla dzieci. 16,45: Muzyka z płyt gramofon. 17,45: Muzyka lekka. 19,10: Skrzynka pocztowa rolnicza. Giełda roln. 19,25: Muzyka z płyt gramof. 20,30: Koncert wieczorny. 23,00: Muzyka taneczna z Oazy.

20,30—22,00: **Poznań.** Akademja francuska.

20,30: **Brno, Koszyce, Bratysława, Morawska Ostrawa.** Międzynarodowy koncert z Wiednia, via Praga.

20,00: **Hamburg.** „Dziewica Orleańska“ tragedja Schillera.

20,00: **Bern.** „Die goldene Meisterin“ opt. Ejslera.

19,40—20,15: **Poznań.** Audycja „11-go Listopada“.

Z życia Chrześc. Demokracji na Bielawkach.

Na przemieściu naszego miasta — Bielawach istnieje Koło Ch. D., które rozwija się coprawda powoli, ale stale. Lokalem posiedzeń jest sala w restauracji p. Ferenca przy ul. Senatorskiej. Tam też odbywają się stale zebrania miesięczne, plenarne, nadzwyczajne i walne.

W ub. piątek wieczorem odbyło się u p. Ferenca miesięczne zebranie przy skromnym udziale członków. Obrady zagaił i im przewodniczył prezes p. radca Muchowski. Po omówieniu wewnętrznych spraw Koła przez p. Sosnowskiego, wygłosił referat o obecnej sytuacji politycznej w kraju red. Kobierski.

W dyskusji zabierało głos kilku członków, którzy całkowicie godzili się z wywodami referenta i którzy pochwalili zajęte stanowisko „Dziennika Bydgoskiego“ wobec rządu.

W końcu po załatwieniu drobnych spraw dotyczących rozwoju Koła Ch. D. na Bielawach, prezes p. radca Muchowski zamknął obrady.

Należy dodać, że Koło Ch. D. na Bielawach zyskuje coraz więcej członków i dzięki intensywnej działalności zarządu, rozwija się świetnie.

Mars na Wschodzie.



— Po takiem śniadaniu będzie mógł trochę pohałasować.

— **Srebrne gody!** Długoletni szofer tutejszego oddziału poznańskiego Banku Ziemian p. Karol Drabiński z małżonką swoją Marjanną Szukaj obchodzą w dniu dzisiejszym srebrny jubileusz małżeństwa.

— **Tow. śpiewu Św. Wojciecha.** Przypomina się w ostatniej chwili wieczorek familijny Tow. śpiewu Św. Wojciecha, chóru przy Farze, który się odbędzie dziś, dnia 9. bm. w sali hotelu Lengninga. Wszystkich członków wraz z rodzinami i życzliwych serdecznie zapraszamy. Początek o godz. 7.

Ku czci Szopena.

Osiemdziesięcioletnią rocznicę śmierci Szopena obchodzić będziemy akademją, jaka jutro, w niedzielę o godz. 12 odbędzie się w Teatrze Miejskim. Słowo wstępne wygłosi dr. Witold Bełza, poczem wykonane zostaną najcenniejsze utwory tego genjalnego kompozytora. Bydgoszcz, to na jej chwałę przyznać trzeba, ma tylu miłośników muzyki, że sala teatru powinna być jutro po brzegi wypełnioną.

Toruń.

OBYWATELE! RODACY!

W 11-tą rocznicę odzyskanie niepodległości i odrodzenia Państwa Polskiego — zawiązał się w Toruniu pod protektoratem p. wojewody pomorskiego W. Lamota i J. E. ks. biskupa dr. St. Okoniewskiego — Wojewódzki Komitet Obchodu 11-lecia Niepodległości, reprezentujący wszystkie stany ziemi pomorskiej.

Na plenarnem zebraniu w dniu 25-go października 1928 r. na wniosek ś. p. dr. Józefa Wybickiego, starosty krajowego, uchwalił komitet jednogłośnie wznieść żywy pomnik tej historycznej rocznicy, przez ufundowanie z ofiar całej ludności naszej ziemi statku marynarki handlowej pod nazwą „Pomorze“ i statek ten ofiarować Państwu Polskiemu.

Realizując swoją uchwałę — w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu zakupił Komitet we Francji dawny niemiecki statek szkolny (Prinz Ritel Friedrich), który po przeróbce i zaopatrzeniu w nowoczesny sprzęt żeglarski i naukowy — zastąpił stary i wysłużony już statek szkolny marynarki handlowej Lwów.

Statek Pomorze musi w najbliższym czasie rozpocząć pływanie po wielkich morzach do dalekich krajów z uczniami szkoły morskiej w Tczewie, przypominając wszystkim, że ziemia pomorska była i będzie po wszystkie czasy złączona z Macierzą.

RODACY!

Postanowienie Komitetu musi być zrealizowane. Na zakup statku i jego wyposażenie potrzebujemy 1.000.000 złotych. Chodzi o wielką rzecz — wszyscy więc stańć musimy ofiarnie w szeregu i składać w miarę posiadanych środków datki na ten cel Nie potrzeba dużo dawać, ale **niech nikt nie uchyli się od tego obowiązku.**

W dniach 10 i 11 listopada br. przeprowadzają Powiatowe i Miejskie Komitety Floty Narodowej wielką akcję na rzecz statku „Pomorze“.

OBYWATELE! Zadokumentujcie przez poparcie tej akcji waszą wolę zrealizowania uchwały Komitetu.

— **W barze „Zagłoba“** dziś wieczorek familijny z okazji „świniobicia“.

— **W ostatniej chwili** przypominamy, że **zabawa „Halki“** odbędzie się **dziś** w sobotę w salach Wicherta, na którą sympatyków naszego Towarzystwa serdecznie zapraszamy. Początek o 9-tej. Wstęp 2 i 3 zł.

— **Życie jest krótkie.** Musimy je wykorzystywać w pełni. Kto dziś nie spieszy, ten żyje tylko połowę życia. Świat jest pełen nowin, któremi pulsuje współczesna cywilizacja. Dzieją się wokół nas sprawy i rzeczy, zjawiska i sensacje, które jutro już będą przedawnione. Nie możemy się wlec bezradnie w ogonie życia, musimy odrazu wiedzieć o wszystkiem, jesli pragniemy w pełni zbierać i spożywać owoce własnej pracy i pracy całej ludzkości.

Najpotężniejszym środkiem wymiany zdobyczy kulturalnych i cywilizacyjnych jest radjo i to radjo wypróbowanej jakości, jakie ma na składzie: Centrala Optyczna, wł. St. Zakaszewski, Bydgoszcz, Gdańska 7.

PROGRAM W KINACH.

NOWOŚCI. **„Tajemnica życia“** (Miłość w przyrodzie) dała niebywale ciekawą niespodziankę. Film o tak wysokim poziomie kulturalnym, o tak wielce donosłej treści oczywiście rzadki. Frekwencja bardzo wielka.

KRISTAL podniósł ostatniemi czasy swój repertuar filmowy do najwyższego poziomu wartości artystycznych. Dziś znów ujrzymy na ekranie rzecz niezwykłą, wspaniały film na tle równie sensacyjnych jak dramatycznych przygód i romansów słynnego króla niebieskich ptaków pod nazwą „Manolescu — **dżentelmen - włamywacz**“ z Iwanem Mozżuchinem w głównej roli, Brygidą Helm, Ditą Parlo i Henrykiem Georgem. Obraz zawiera najbardziej porywające przygody, jakie kiedykolwiek ukazywały się na ekranie o akcji rozgrywającej się w Paryżu, na Riwierze we Włoszech i Szwajcerji. Wystawa przepyszna i gra, artystów znanych każdemu, budzi podziw. Nadprogram oryginalne zdjęcia walki mungesa z olbrzymim okularnikiem w puszczy indyjskiej oraz tygodnik aktualności.

MARYSIEŃKA wyświetla jeden z najlepszych filmów kryminalnych p. t. **„Rozbitki życiowe“** z Ewelyną Brent i Baueroftem w rolach głównych. W filmie wyczuwa się niewidzialny opiekuńczy duch reżysera Sternberga — dlatego też film ten jest ciekawym i pod względem artystycznym dojrzałym.

CORSO. Tylko dziś i w niedzielę po raz ostatni arcysensacyjny dramat walki wojsk amerykańskich z bandytami p. t. **„Tajemnica wagonu pocztowego“.** W rolach głównych czołowe siły ekranów amerykańskich. Nadprogram „Ślub na poczekaniu“, arcywesoła farsa. Razem 12 aktów.

ODRODZENIE wyświetla tylko przez dwa dni (niedziela i poniedziałek) wspaniały film w 12 aktach p. t. **„Król kolejowy“**, obrażający walkę potentata kolejowego ze swą konkurencją. Niezwykle ciekawa treść obrazu powinna ściągnąć szeregi bywalców kinowych. Początek seansów w niedzielę o g. 4, 6 i 8, a w poniedziałek o godz. 6 i 8.

KINO WOJSKOWE 62 p. p. ul. Sowińskiego wyświetla potężny dramat p. t. **„Sodoma i Gomora“.** Wspaniała wystawa, niewidziane dotychczas przecudowne budowle, silna akcja dramatyczna. Film ten cieszy się niebywałem powodzeniem.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

Na marginesie układu polsko-niemieckiego.

Podpisany w dniu 31 ub. m. układ polsko-niemiecki, choć jest niewątpliwie pomyślnym objawem w rozwoju stosunków polsko-niemieckich — nie miałby tak istotnego znaczenia, gdyby nie torował drogi do zawarcia traktatu handlowego z Niemcami.

Zawarcie układu nie przesądza jeszcze w żadnej mierze losów przyszłego porozumienia pomiędzy Rzeszą niemiecką a Polską, albowiem spraw spornych nagromadziło się sporo, a chociaż w ostatnich czasach, po ustąpieniu szefa delegacji niemieckiej do rokowań z Polską, Hermesa, należy się spodziewać, iż polityka niemiecka ulegnie pewnej zmianie, to jednak dotychczasowe ustępstwa, zwłaszcza w sprawie wywozu nierogacizny z Polski do Niemiec, są tak niewystarczające, że zdaje się nie mogą stanowić dostatecznej podstawy dla zawarcia nawet tzw. małego traktatu handlowego.

Nie można narazie przesądzać wyników rokowań, które delegacje Polski i Niemiec rozpoczną prawdopodobnie w ciągu bieżącego tygodnia, ale nader doniosłe jest dla wyników przyszłych rokowań, że będą one odbywały się w atmosferze spokojniejszej i przyjaźniejszej, niż dotychczas. Umowa październikowa kładzie kres kilkunastu tysiącom skarg wzajemnych i procesów z tytułu pretensyj finansowych, zarówno rządów, jak i osób prywatnych (roszczenia te sięgają ogólnej sumy półtora miljarda złotych); dzięki temu polubownemu załatwieniu takiej liczby spraw, zniesiony prawdopodobnie zostanie trybunał mieszany polsko-niemiecki w Paryżu. Jak wiadomo z ramienia Polski zasiadają w tym trybunale prof. Namitkiewicz i radca Sobolewski.

Zaprzestanie likwidacji mienia niemieckiego jest konsekwencją przyjęcia planu Younga.

Wobec tego, że rokowania w Paryżu nie dały żadnych wyników, podjęto bezpośrednie pertraktacje pomiędzy obu krajami. Polska w tych rokowaniach z Rzeszą dążyła do osiągnięcia zasadniczego i ostatecznego układu clearingowego t. j. do ostatecznego rozrachunku wzajemnych pretensyj na zasadzie kompensaty roszczeń polskich i niemieckich. Należy tu podkreślić, że Polska zarówno na podstawie układu londyńskiego z 1924 r. (tj. tzw. planu Davesa), jak i na podstawie uchwał konferencji haskiej z 1929 r. była w sytuacji dość niekorzystnej, gdyż w myśl planu Davesa, jak i planu Younga rząd Rzeszy nie był zobowiązany — poza roczną spłatą od szkodowań, dokonywać jakichkolwiek wypłat państwom wierzycielskim. Trybunał haski interpretował (tłumaczył) ten przepis na niekorzyść Polski: t. np. w sprawie ubezpieczeń górnośląskich Trybunał ten postanowił. że spłaty niemieckie są ostatecznie ustalone w planie Davesa i nic ponadto Niemcy nie są zobowiązane płacić również i Polsce.

Zrozumiałe jest tedy, iż rząd polski pragnął zmienić ten jednostronny obowiązek regulowania pretensyj finansowych, gdyż wytworzyła się taka sytuacja, że strona niemiecka została zwolniona z wypłat na rzecz Polski, natomiast Polska nie była bynajmniej zwolniona od obowiązku regulowania należności względem rządu i obywateli niemieckich. A zatem układ rozrachunkowy z 31 października rb. jest niewątpliwie pożądanem posunięciem ze względu na niekorzystne konsekwencje wynikające z planów Davesa i Younga.

Pozatem układ ten reguluje: sprawy spornego obywatelstwa, dalej sprawę sporną odstąpienia rent Bauern-bankowi w Gdańsku i prawo odkupu przez rząd polski rentowych włości.

Prawo likwidacji innych majątków niemieckich, zaniechane na podstawie rzeczonej umowy rozrachunkowej, przedstawia się w ten sposób, że rząd polski rezygnuje z likwidacji około 20 tys. hektarów własności rolnej i 30 nieruchomości miejskich Stanowi to około 16% zlikwidowanych dotychczas posiadłości wiejskich i zaledwie 2% zlikwidowanych w miastach nieruchomości niemieckich.

Uchwały kupiectwa pomorskiego.

Uzupełniając sprawozdanie o przebiegu obrad walnego zjazdu delegatów Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu odbytego w Gdyni, podajemy poniżej w streszczeniu rezolucje, jakie zapadły na tym zjeździe.

Czołowa rezolucja powołuje się na uchwały zjazdu jubileuszowego w sprawie specjalnego programu gospodarczego dla Pomorza.

W dziedzinie polityki podatkowej: **obniżenie stawek podatkowych, ograniczenie egzekucji, zniesienie dodatku komunalnego do podatku dochodowego, obniżenie odsetek i kar za zwłokę.**

W dziedzinie kredytowej: **udzielenie kredytu długoterminowego — hipotecznego pod zastaw nieruchomości.**

W dziedzinie koncesyjnej: **natychmiastowego wstrzymania odbioru koncesji tytoniowych i spirytusowych.**

Rezolucja w zdecydowanej formie stwierdza, że jedynie jej zrealizowanie uchroni sfery handlowe na Pomorzu od komplikacji mogących zachwiać równowagę gospodarczą naszej dzielnicy. Rezolucję w formie memorjału wręczyła dnia 30. X. br. specjalna delegacja rządowi w Warszawie. Prócz tego uchwalono rezolucje:

1. W zakresie monopoli: a) odnośnie nowelizacji ustawy antyalkoholowej w kierunku zmiany systemu prohibicyjnego z policyjno-administracyjnego na pedagogiczno-propagandowy (zniesienie t. zw. „dni prohibicyjnych"); b) przywrócenie restauracjom dworcowym za przykładem Europy Zachodniej niesłusznie odebranego prawa wyszynku, gdyż władze mają dostateczne środki nadzoru, aby nie było nadużyć; c) przyznania prawa rozlewu zagranicznych napojów alkoholowych nietylko fabrykom ale i hurtownikom win; d) **właściwej** interpretacji art. 373 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Monopolu Spirytusowym („Dziennik Ustaw" Nr. 60 z 1928 r.), a mianowicie, aby kontrola skarbowa nie żądała umieszczenia na etykietach nazwy firm wytwórcy, gdyż odpowiedzialność za rozlewane napoje i tak ponoszą rozlewnie; e) podwyższenia rabatów dla sprzedawców wyrobów monopolu tytoniowego i spirytusowego, celem zainteresowania ich obrotami tych wyrobów.

2. W zakresie branży bławatniczej. Wobec stabilizacji złotego a celem uniknięcia ciągłych dyferencji kursowych — władze skarbowe winny wpłynąć na fabryki, aby faktury wystawiane były w złotych polskich.

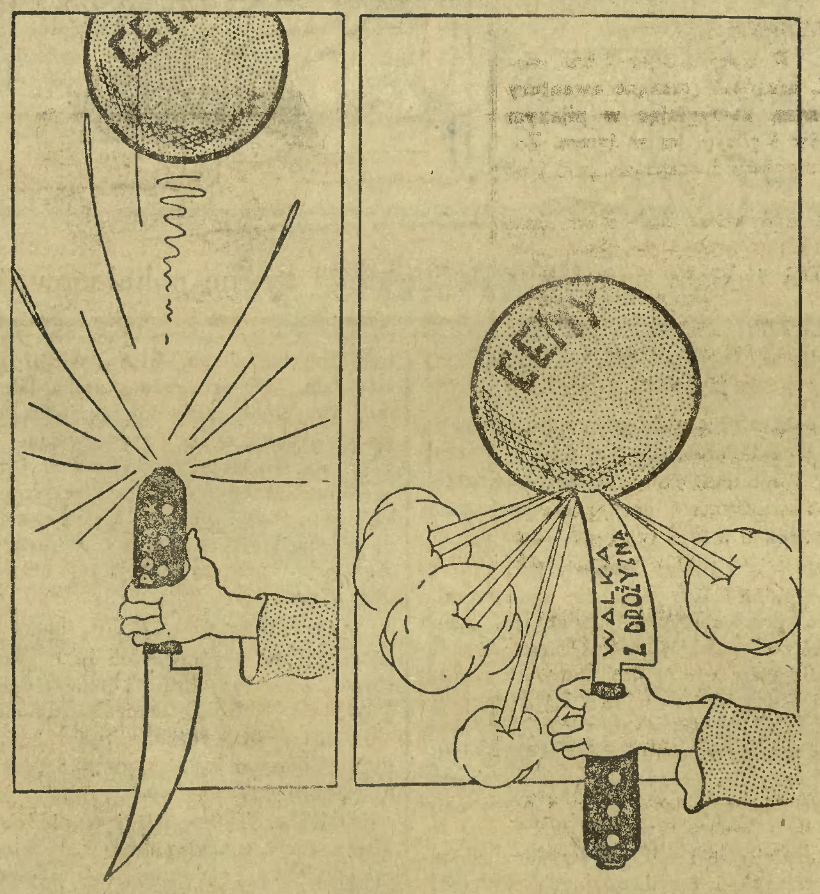
3. W zakresie branży zbożowej. Rezolucja przeciwstawia się utworzeniu Biura Eksportu Zbóż, a przedewszystkiem udzielenie temże wyłącznego prawa wystawiania świadectw przewozowych i jakichkolwiek prorogatyw, mających charakter monopolu eksportowego.

Jeśli pomimo wszystko biuro to będzie utworzone, kupiectwo żąda odpowiedniej w nim reprezentacji handlu zbożowego.

4. W zakresie czynności agentów handlowych i kupców podróżujących. a) Handel żąda całkowitego **zniesienia** podatku obrotowego; b) Skodyfikowania stosunków prawnych i usunięcia przepisów, odbierających krajowemu agentowi i kucowi podróżującemu możność konkurencji z przedstawicielami zagranicznemi i W. M. Gdańska, którzy korzystają z dogodniejszych uprawnień.

5. W zakresie kartelizacji. W szczególności odnośnie branży żelaźnianej żąda się wprowadzenie ustawy kartelowej, ponieważ dążenia kartelowe przemysłu, nieujęte w ramy specjalnej ustawy, stwarzają pewnego rodzaju system monopolistyczny sprzeciwiający się pojęciom liberalnym i wolności handlu uzależniając całkowicie kupca od producenta.

Nasza akcja antydrożyźniana.



Zamiast trzonem podbijać ceny, należy raczej kwestję cen postawić na ostrze noża.

Nowe komunikacje telefoniczne z zagranicą.

Z dniem 1 lipca br. dopuszczono do polsko niemieckiego ruchu telefonicznego szereg miejscowości pomorskich, jak Gniew, Nowe Miasto nad Drwęcą, Wąbrzeźno i inne pomniejsze.

Od dnia 10 listopada wprowadzono komunikację telefoniczną między Bydgoszczą a Gdynią z jednej strony, a Oslo i Trondhejm z drugiej strony. Opłata za 3-minutową rozmowę z Oslo wynosi 13 fr 80 c., z Trondhejm 15 fr. Od 6 sierpnia wprowadzono komunikację telefoniczną między Bydgoszczą a Gdynią z jednej strony, a Londynem via Berlin z drugiej strony. Opłata za 3-minutową rozmowę zwykłą wynosi 19 fr 10 c. Dopuszczone są tylko rozmowy zwykłe przez całą dobę.

Zaprowadzono również w ostatnim czasie komunikację telefoniczną między Bydgoszczą i Gdynią a Paryżem i wszystkiemi urzędami francuskiemi leżacemi w departamentach Meuthe et Moselle, Bas - Rhin, Haut - Rhin, Wosg. Opłata za 3-minutową rozmowę zwykłą z Paryżem wynosi zwykłe i pilne.

Od 15 września wprowadzono też komunikację telefoniczną między Bydgoszczą i Gdynią, a miastami włoskiemi: Medjolan, Turyn i Genua via Berlin. Opłaty wynoszą 12 fr 10 c. względnie 13 fr 60 c.

Nowe linje kolejowe w Polsce.

Na Śląsku otwarto dla ruchu publicznego wybudowaną przez województwo śląskie i przekazaną do eksploatacji dyrekcji kolejowej w Krakowie, normalnotorową linję kolejową Polana—Wisła, długości około 5 klm. Pozatem otwarto wybudowaną przez prywatne towarzystwo normalnotorową linję kolejową Młociny—Łomianki, długości 13.8 klm., prywatną kolej elektryczną Będzin Czeladź, długości 5,5 klm. i prywatną kolej wąskotorową elektryczną Konstantynów—Lutomirsk, długości 7,3 klm.

Zniżka stopy procentowej.

Bank holenderski i Federal Reserwe Bank w Nowym Jorku z dniem 1. 11. br. obniżyli stopę dyskontową do 5 procent.

Obrót handlowy austrjacko-polski.

Według urzędowej statystyki przywóz z Polski do Austrji wynosił we wrześniu r. b. 25,8 milj. szylingów (we wrześniu 1928 r. — 25,7 milj. szylingów). W pierwszych 3-ch kwartałach r. b. przywóz wyniósł 220,9 milj. szyl. (w 1928 r. — 217,5 milj. szyl.).

Kontyngent wyrębu lasów w Polsce.

Departament leśnictwa Ministerstwa Rolnictwa ustalił kontyngent wyrębu lasów na najbliższy rok budżetowy 1930/31. Wyrębowi ulec ma 7.000.000 metrów sześciennych.

Świadectwa przemysłowe na rok 1930.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem nr. 286 przypomina o zbliżającym się terminie nabywania świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na r. 1930. Do ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych będą doliczone jak dotychczas dodatki na rzecz związków komunalnych i szkół zawodowych oraz izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych. Pozatem pobrany będzie jak w poprzednim roku 10-procentowy nadzwyczajny podatek do należności skarbowych.

W sprawie podatku obrotowego od cegieln.

Związek Cegieln w obwodzie dolnej Wisły donosi, że prosiła Izba Skarbowa o polecenie podległym urzędom skarbowym, aby zgodnie z orzeczeniem Najwyższego Trybunału Administracyjnego i okólnikiem Ministerstwa Skarbu odliczały podatek od obrotu cegłą w wysokości 1 proc., co obecnie jeszcze przez wszystkie urzędy nie jest przestrzegane.

Z Izby Przem.-Handlowej w Bydgoszczy.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy komunikuje, iż w związku z pracami przygotowawczemi odnośnie układania rozkładów jazdy kolejowej na okres 1930/31 przystępuje do zbierania materjałów informacyjnych, mogących służyć za podstawę przy opracowywaniu zmian, mających być wprowadzonych w obecnym rozkładzie jazdy pociągów na przyszły okres.

Izba wychodzi z założenia, iż rozkłady jazdy pociągów tak osobowych, jak i pospiesznych winne być dostowane w pierwszym rzędzie dla potrzeb handlu i przemysłu. Ponieważ obecnie obowiązujący rozkład jazdy został wprowadzony w życie już 15 maja rb. przeto niezawodnie dały się zauważyć jego dodatnie i ujemne strony.

Wobec powyższego Izba zwraca się do zainteresowanych sfer przemysłowych i handlowych o zgłoszenie swych życzeń i uwag odnośnie zmian, jakie należałoby zaprowadzić w obecnym rozkładzie jazdy i to w terminie najpóźniej do dnia 25 bm.

* * *

Wykaz protestowanych weksli

w drugiej połowie października rb. jest do przejrzenia w biurze Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy w godzinach od 9-ej do 1-ej.

* * *

Projekt reformy podatku przemysłowego przedmiotem obrad Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy.

Dnia 9 listopada br. odbędzie się wspólne posiedzenie Komisji Podatkowej i Komisji Przemysłowo-Handlowej Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy, poświęcone omówieniu nadesłanego przez Ministra Skarbu Związkowi Izb Przemysłowo-Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej projektu zawieszenia mocy obowiązującej ustawy o podatku od kapitałów i rent. oraz projektu częściowej zmiany przepisów ustawy o państwowym podatku przemysłowym, który poza zniżką podatku obrotowego dla handlu hurtowego, prowadzącego księgi począwszy od dnia 1 kwietnia 1930 r. przewiduje również obniżenie do 1% podatku obrotowego w handlu detalicznym począwszy od 1 kwietnia 1931 r., jak również prowadzenie podatku wyrównawczego od fabrykatów i półfabrykatów, przywożonych z zagranicy.

Uchwały wspólnego posiedzenia obu Komisyj Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy zostaną zakomunikowane Związkowi Izb, który po uzgodnieniu projektów przedłoży go Ministrowi Skarbu.

Akademja Ludowa.

W niedzielę dnia 10 listopada br. o godzinie 16 (4 po poł.) w sali restauracji „pod Lwem" przy ul. Jagiellońskiej (b. Ognisko) z okazji jedenastej rocznicy odzyskania niepodległości Polski i powrotu z Magdeburga Marszałka Józefa Piłsudskiego odbędzie się

Uroczysta Akademja Ludowa

z następującym programem:
1. Słowo wstępne.
2. Odczyt pod tyt. „dwudziestopięciolecie pierwszej manifestacji niepodległościowej w r. 1904 w Warszawie".
3. Deklamacja.
4. Przemówienie na temat: „walka o niepodległość Polski w związku z powrotem Marszałka Józefa Piłsudskiego z Magdeburga w świetle historycznym.
5. Koncert orkiestry.

Upraszamy o gremjalne wzięcie udziału w Akademji.

Wstęp wolny.

Komitet Obywatelski.

— **J. Kaden-Bandrowski w Bydgoszczy.** Jak było do przewidzenia, wczorajsza nasza notatka o przyjeździe znakomitego pisarza Juljusza Kadena-Bandrowskiego, wywołała w naszem mieście sensację.

Treść odczytu wzbudziła wielkie zaciekawienie przedewszystkiem wśród płci pięknej i wywołała liczne komentarze.

Dla zaspokojenia ciekawości zainteresowanych możemy podzielić się dalszemi szczegółami, co do odczytu Juljusza Kadena-Bandrowskiego.

Odczyt odbędzie się w czwartek dnia 14 bm. o godz. 20 w sali „Resursy Kupieckiej". Przedsprzedaż biletów począwszy od poniedziałku łaskawie przyjęła na siebie księgarnia W. P. Gieryna, Plac Teatralny — tel. 3-45.

Przypuszczać należy, że ze względu na osobę prelegenta, wybitnego w dobie współczesnej pisarza polskiego, nagrodzonego nagrodą państwową, jak i ze względu na wielkie powodzenie odczytu w Warszawie, Krakowie, Lwowie i innych miastach polskich — publiczność gremjalnie pospieszy wysłuchać ciekawie zapowiadającego się odczytu.

Niezależnie od powyższego odczytu zostanie urządzony poranek szkolny, na którym znakomity literat wygłosi odczyt pod tyt. „Stefan Żeromski — wódz pokolenia". Szczegóły podamy niebawem.

— **Występ sławnego barytona dra Eisenreicha z Monachjum** odbędzie się w naszem mieście w piątek, 15. bm. w sali Kasyna Cywilnego. Śpiewak ten zaliczony jest przez prasę zagraniczną do najpierwszych barytonów świata. Jako laureat pierwszej nagrody monachijskiego konkursu barytonów w którym brało udział 43 artystów, dr. Eisenreich wybija się na ich czoło dzięki niezwykłym walorom swego wielkiego, metalicznie brzmiącego głosu, a szczególniej „w górze" odznaczającego się fenomenalną pełnią i siłą. Znakomitemu artyście towarzyszy prof. M. Sauer, pianista i akompanjator. W programie szereg aryj i pieśni Brahmsa, Breu'a, Leoncavallo, R. Straussa, Wagnera i in. Sprzedaż biletów w księgarni i składzie nut Jana Idzikowskiego, Gdańska 16-17. (30280

— **Kabaret „Oaza"** daje nowe atrakcje. Popisy węgierskiego duetu „Fiorina", węgierska tancerka Marja Szanto, Kajdarowa, Kolska oraz wykonawczyni typów wiejskich Bealowa.

To i owo.

(Wiadomości stołeczne).

Aleksandra Prystora nazywają również Aleksandrem Macedońskim. Bo nikt tak, jak on nie umiał pomacać pepeesów w Kasach Chorych.

*

Żydzi na serjo myślą o oddaniu Polsce protektoratu nad Palestyną. Ma być to podobno rekompejsata za dobre obchodzenie się z nimiw Rzeczypospolitej.

*

Pisząc o rządowym projekcie zniżenia podatku obrotowego, jedna z gazet sanacyjnych nazwała go przez pomyłkę podatkiem obrokowym. Może i słusznie. Ktoś jednak na tym obroku się pasie.

*

Okazuje się, że w Warszawie niema odpowiednich lokali dla nowych ambasad. Magistrat ma więc nie małą ambarasadę...

*

Ktoś powiedział o Dziadku:
Szedł do Sejmu z biczem,
A wrócił z niczem!

P. M. - pek.

Pierwszy miljon na walkę ze szpiegostwem.

Zebrane przez Federację związków byłych obrońców ojczyzny pieniądze w kwocie ponad miljon złotych wręczone zostaną p. marszałkowi Piłsudskiemu dzisiaj z okazji święta niepodległości.

„Sprawa Jakubowskiego" w Bydgoszczy.

W niedzielę, 10 listopada o godz. 8 wieczorem będziemy mieli sposobność zapoznać się z głośną i sensacyjną sztuką Eleonory Kalkowskiej p. t. „Sprawa Jakubowskiego" w wykonaniu Warszawskiego Teatru Objazdowego. Przypomną się nam przy tej sposobności dawni znajomi — Marjan Brokowski i Stefan Zborowski, kierownicy imprezy. W roli Jakubowskiego wystąpi Kazimierz Jenowal. Zespół złożony jest z doborowych sił aktorskich w liczbie 18 osób

Nadmienić należy, że sztuka spotkała się wszędzie z gorącem przyjęciem i zainteresowaniem najszerszej warstwy publiczności.

Przedstawienie odbędzie się w sali p. Kocerki (dawniej Patzera, ul. Św. Trójcy). Bilety wcześniej nabywać można w księgarni Gieryna, pl. Teatralny.

— **Nieszczęście.** Pewien samochód osobowy najechał dziś około godz. 11-ej przed południem pewną starszą niewiastę przechodzącą ulicą Poznańską. Kobieta zmarła wskutek ran odniesionych. Nazwisko jej i szczegóły podamy w przyszłym numerze.

— **Rowerzysta najechał na samochód.** Dnia 6 bm. o godzinie 11 przed południem rowerzysta Jakób Szmidt, zamieszkały w Nowej Rudzie, pow. bydgoskiego, jadąc ulicą Dworcową w stronę dworca, wjechał na taksówkę w chwili, gdy ta wyjeżdżała z ulicy Warmińskiego. Rowerzysta uderzył rowerem w bok taksówki, a głową w szybę, którą rozbił, doznając przytem okaleczeń odłamkami szkła. Doznał również lekkich okaleczeń szkłem siedzący w taksówce pasażer. Rowerzystę policjant odprowadził do szpitala miejskiego, skąd po udzieleniu mu pomocy lekarskiej udał się do domu. Dochodzenia wykażą, kto ponosi winę.

KRONIKA POLICJYNA.

— **Awanturnik.** W nocy z 6 na 7 bm. niejaki Władysław R. urządzał gorszące awantury na Placu Teatralnym, zaczepiając w pijanym stanie przechodniów i plując im w twarz. Został on ujęty przez policję i osadzony pod kluczem.

— **Rozpoznana złodziejka.** Dnia 5 bm. pani Helena Trojanowska, przechodząc ulicą, zauważyła, że jakaś kobieta trzyma w ręku torebkę, która została p. T. skradzioną jeszcze w styczniu br. na targu. Zawezwała więc policjanta, który przytrzymał ową kobietę, torebkę zwrócono p. T. a sprawczynię skierowano do dyspozycji sądu.

— **Kradzieże rowerów.** Dnia 6 bm. p. Zenonowi Pawlakowi, zamieszkałemu przy ulicy Jana Kazimierza 3, skradł jakiś nieznany złodziej rower męski, marki „Patria", nr. fabryczny 150699, nr. rejestracyjny 8819 Bydgoszcz, wartości 380 zł. Rower skradziony z ulicy, na której chwilowo był pozostawiony.

Tegoż samego dnia w godzinach popołudniowych nieznany sprawca skradł rower męski na szkodę p. Wiktora Mlora, zamieszkałego przy ulicy Garbary 35-40, który stał chwilowo bez dozoru na ulicy. Rower jest marki „Weltrad", nr. fabryczny 1290026, nr. rejestr. 15 Bydgoszcz.

— **Kradzież pieca.** Pani Zofji Kierskiej skradziono dnia 5 bm. w godzinach popołudniowych, z szopy domu przy ulicy Gimnazjalnej 1, piec gazowy wartości 500 zł.

— **Kradzież konia.** W nocy z 6 na 7 bm. niewyśledzeni dotychczas sprawcy włamali się do stajni p. Stanisława Januszewskiego, zamieszkałego przy ulicy Toruńskiej 91 a i skradli konia - klacz gniadą, lat 16, z raną otwartą na grzbiecie.

— **Kradzież kur.** W nocy z 7—8 bm. włamali się nieznani złodzieje do chlewa p. Wernera przy ulicy Nakielskiej 54 i skradli mu 20 kur, wartości 250 zł.

— **Kradzież strychowa.** Dnia 7. bm. włamał się jakiś złodziej na strych p. Pawła Słomińskiego, Jezuicka 17 i skradł bieliznę, wartości 500 zł.

Zgon śp. A. Chacińskiego.

W Warszawie umarł ś. p. A. Chaciński, przeżywszy 80 lat. Zmarły osierocił dwóch synów: Józefa, prezesa klubu Ch. D. i Antoniego, znanego z działalności wśród młodej inteligencji katolickiej.

Pogrzeb odbył się w Warszawie.

Stroskanym synom ś. p. Zmarłego zasyłamy nasze wyrazy głębokiego współczucia.

Sytuacja finansowa Francji.

Minister finansów przyjął najwybitniejszych przedstawicieli paryskiego świata finansowego, którzy stwierdzili jednogłośnie, iż sytuacja rynku paryskiego jest całkowicie zdrowa. Absolutnie nie widać jakichkolwiek poważniejszych wpływów środowisk spekulacyjnych, klientela zaś francuska rozpoczęła znowu dokonywać zakupy papierów za gotówkę.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 8. 11. 1929 roku.
płacono za 100 kg. w zł.

Żyto	24,50—25,00
Pszenica	37,25—39,25
Jęczmień przemiałowy	25,00—26,00
Jęczmień browarowy	26,00—2[illegible],00
Owies	21,50—23,50
Mąka żytnia 70 proc.	37,50—40,00
Mąka pszenna 65 proc.	57,00—6,100
Mąka żytnia 65 proc.	00,00—00,00
Otręby żytnie	16,00—17,00
Otręby pszenne	17,75—18,75
Rzepak	70,00—74,00
Groch Viktorja	57,00—50,00

Bank Polski płacił dnia 9 listopada za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funty szterlingów	43,33
franki szwajcarskie	172,13
franki francuskie	34,98
marki niemieckie	212,50
guldeny gdańskie	173,21
szylingi austrjackie	124,88
liry włoskie	46,53
korony czeskie	26,30

Ceduła urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 8 listopada 1929 roku.

5% Pożyczka konwersyjna	050,00—49,50
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred.	9 ,00—00,00
4% listy zasta . konw. Pozn. Ziem. Kred.	40,50—00,00
6% listy żytnie Pozn Ziem. Kred.	23,00—00,00
5% Pożyczka premjowa serja II	64,25—00,00
Bank Polski I. em.	167,00—000,00
Cegielski H. I em.	00,00—52,75

Tendencja: Utrzymana.

Stow. kupców zbożowych i nasiennych na Pomorzu.

Notowanie z dnia 7 listopada 1929 r.
Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania na Pomorzu.

Pszenica dworska	35,50—37,00
Pszenica targowa	35,50—36,50
Żyto	23,00—23,50
Jęczmień dworski	25,50—26,50
Jęczmień targowy	24,25—25,25
Owies	22,50—22,00
Mąka pszenna 65%	56,00—61,00
Mąka żytnia 70%	36,50—00, 0
Otręby pszenne	18,50—19,50
Otręby żytnie	16,50—17,50
Groch Wiktorja	52,00—46,00
Groch Folgera	38,00—40,00
Groch polny	35,00—00,00
Peluszka	30,00—32,00
Wyka	34,00—35,00
Łubin niebieski	17,50—18,50
Łubin żółty	25,00—23,00
Seradela	25,00—27,00
Rzepak	73,00—75,00
Rzepik latowy	68,00—70,00
Rzepik zwykły	60,00—65,00
Ziemniaki fab. franco fab.	19—20 gr. 1 kg.

Giełda warszawska

dnia 8 listopada

Papiery Państwowe i obligacje

4-proc. poż. inwest.	118,00	000,00	118,25
5-proc. poż. kon.	000 00	050,50	050,75
6-proc. poż. dol.	000,00	080,50	00 ,00

Akcje w złotych:

Bank Handlowy	119,00—120,000
Bank Polski	171,00—172,00
Bank Zachodni	078,00—078,50
Bank Zw. Sp. Zarob.	00,00— 78,50
Kijewski	00,00— 90,00
Spiess	125,00—000,00
Elektrownia w Dąbr.	085,00—000,00
W. T. Węgla	79,00— 80,00
Nobel	00,00— 14,00
Lilpop	00,00— 36,50
Modrzejów	20,50— 20,75
Częstocice	00,00— 31,00
Norblin	089,00— 000,00
Ostrowieckie Zakłady	77,00— 78,00
Starachowice	25,50— 25,25

Stan wody w Wiśle dnia 9. 11. rano: Kraków —2,64, Warszawa 1,36, Płock 88, Toruń 84, Fordon 86, Chełmno 70, Grudziądz 97, Korzeniowo 1,16, Piekło 36, Tczew 21, Einlage 2,12, Schievenhorst 2,86.

Z życia towarzystw.

Bydgoskie Tow. Wioślarskie. W poniedziałek 11. bm. ćwiczenia basenowe.

Tow. Ośw. Relig. pod opieką św. Ignacego. Zebranie dnia 10. bm. o godz. 13,30 w sali p. Kleinerta. O godz. 18 wieczorek familijny dla członków Tow. oraz zaproszonych gości.

O. P. N. „Gwiazda". Zebranie miesięczne 9. bm. o godz. 19,30 w salce przy kościele Św. Trójcy. Zarazem schadzka I. i II. druż.

Tow. Powst. i Woj. Wilczak - Okole bierze udział w obchodzie święta narodowego. Zbiórka 9. bm. o godz. 18,30 w koszarach 62 p. p. do capstrzyku. W niedzielę zbiórka o g. 8,30 w koszarach 62 p. p.

Grupa Powstańców Wlkp. z r. 18-19 bierze udział z pocztem sztandarowym w uroczystości 11 rocznicy odzyskania niepodległości Polski. Zbiórka w sobotę, 9. bm. o godz. 18,30 w koszarach 62 p. p., w niedzielę, 10. bm. o g. 8 rano również w koszarach 62 p. p.

S. M. P. „Naprzód". We wtorek o g. 19 w salce parafjalnej zebranie plenarne celem omówienia rekolekcyj i „Święta Młodzieży".

Klub Wiośl. „Gryf". Roczne walne zgromadzenie dnia 14 listopada br. w dużej sali „Pod Lwem" (dawniej „Ognisko"). Informacyj udziela sekretarjat (Hermana Frankego nr. 2), gdzie jest również wyłożona lista do wglądu uprawnionych do głosowania nad uchwałami.

Tow. Pow. i Woj. Bielawy - Skrzetusko bierze udział w obchodzie święta narodowego. Zbiórka 9. bm. o g. 18,30 i dnia 10. bm. o g. 8 rano w koszarach.

Sokoli gniazd bydgoskich. Zbiórka ze sztandarem w niedzielę o g. 8 przy ul. Król. Jadwigi, róg Dworcowej.

Druż. ratownicza Sokoła III. (męska i żeńska) oraz 5 D. R. w niedzielę zbiórka o g. 13 w b. szpitalu wojsk. do ćwiczeń w komorze gazowej.

Koło Absolwentów szkół wydział. Dziś w sobotę o g. 19,30 lekcja „Esperanto" w szkole wydz. męskiej. Zebranie plenarne dnia 12. bm. o g. 7,30 w szkole wydz. męskiej.

Związek b. zawodowych wojsk. Dnia 10. bm. zbiórka o g. 8 rano na dziedzińcu koszar 62 p. p. celem wzięcia udziału w uroczystości narodowej.

Z Kartelu Z. Z. P. W dniu 11. bm. o g. 19 odbędzie się posiedzenie Kartelu Z. Z. P. w lokalu p. Mellera przy pl. Piastowskim. Na porządku dziennym bardzo ważne sprawy, dlatego pożądanem jest, aby się wszystkie zarządy w komplecie stawiły tudzież wydziały robotnicze oraz mężowie zaufania.

K. S. „Ruch". Zebranie plenarne 9. bm. o g. 19 w restauracji „Złoty Róg".

S. M. P. „Brzask". W niedzielę, po sumie zebranie zarządu w Domu Katolickim.

Tow. Uczniów Kupieckich. W niedzielę, 10. bm. pełna próba całego zespołu teatralnego o godz. 10,45 przed poł. w Resursie Kupieckiej. W poniedziałek 11. bm. śpiew całego Tow. w Resursie Kup. o godz. 8 wiecz. **Członkowie nie biorący udziału w śpiewie, tracą prawo do bezpłatnego wstępu.**

Marynarze — Reorganizacja Tow. b. marynarzy. Dnia 9. bm. o g. 19,30 odbędzie się w lokalu Resursy Kupieckiej zebranie reorganizacyjne. Wzywa się wszystkich byłych marynarzy do wzięcia udziału.

Baczność, Hallerczycy. Zbiórka 10. bm. o godz. 8,30 w koszarach 62 p. p. celem wzięcia udziału w uroczystościach narodowych.

Tow. Hod. kóz, królików i drobiu. Miesięczne zebranie dnia 10. bm. o godz. 16 w restauracji „3 Maj" przy pl. Piastowskim.

Stow. Kat. Abstynentów Bydg. - Bielawy. Zebranie dnia 10. bm. o g. 14 w salce księży misjonarzy.

Sokół III. sekcja teatralna. Próba nr. II. i III. w niedzielę o g. 9 przed poł. w Strzelnicy.

K. S. „Brda". Schadzka dziś w sobotę o godz. 7 w „Złotym Rogu" przy ul. Grunwaldzkiej. Komplet I. i II. druż. pożądany.

Tow. sceniczne „Bracia Humoru". Dnia 10. bm. wspólna fotografja. Zbiórka o g. 10, 30 przed Resursą Kupiecką.

Tow. Powst. i Woj. Szwederowo. Dnia 10. bm. zbiórka ze sztandarem o godz. 8 w koszarach 62 p. p.

K. S. „Legja". W niedzielę zawody piłkarskie z K. S. „Ostromecko" w Ostromecku. Zbiórka I. druż. o g. 12,45 w lokalu klubowym. Odjazd poc. o godz. 13,40.

Stow. Służby Żeńskiej pod wezw. św. „Zyty". Zebranie miesięczne 10. bm. o godz. 17 w szkole Sienkiewicza.

Z sali sądowej.

O sfałszowanie weksla.

Przed izbą karną sądu okręgowego pierwszej instancji, sekcja A, odbyła się rozprawa przeciw 57-letniemu inżynierowi Józefowi Ziółkowskiemu, oskarżonemu o sfałszowanie weksla na sumę 2.000 zł. Ziółkowski podrobił podpis osoby drugiej na wekslu, który następnie zdyskontował.

Sąd zasądził go na **półtora roku ciężkiego więzienia.**

Za krzywoprzysięstwo.

Przed izbą karną pierwszej instancji rozpatrywaną była sprawa Andrzeja Piaseckiego, właściciela domu przy ulicy Śląskiej 12, oskarżonego o krzywoprzysięstwo, popełnione w pewnym procesie.

Sąd ogłosił wyrok skazujący Piaseckiego na półtora roku ciężkiego więzienia.

Oskarżony wyroku nie przyjął.

Wypadki przy pracy.

W przedsiębiorstwie inż. Fr. Głowacki, 16-letni posłaniec Górski Franciszek, idąc do biura po schodach, upadł, doznając przytem złamania prawej ręki.

W Wielkopolskiej Hucie Szkła, 44-letni palacz Wasyl Litwin, udał się do położonych w głębi palenisk celem zgaszenia jednego z nich, wyciągnął jednak za dużo ruszt, skutkiem czego spadający do wody węgiel wytworzył silną i gorącą parę, która ciężko i niebezpiecznie poparzyła Litwina. Umieszczony został w lecznicy miejskiej.

W tejże samej Hucie Szkła, 28-letni palacz Leon Gorzny, w tych samych okolicznościach i z tego samego powodu co Litwin, został ciężko poparzony i przewieziony do lecznicy miejskiej.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Wł. Janiec. Zgłosić się należy do Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy, skąd można łatwiej uzyskać posadę.

Franc. Lamkowska — M. Szczepanki. Krzywdy swej trzeba dochodzić. Jeżeli starostwo nie załatwiło sprawy sprawiedliwie, to wtedy pozostaje droga do województwa.

St. Skowroński — Chełmża. „Przegląd Budowlany" jest pismem perjodycznem. Adresu nie znamy.

K. G-ski — Zukowo. Wynik losowania loterji PWK. w Poznaniu podaliśmy przed kilku dniami w naszem piśmie.

HUMOR i SATYRA.

W szkole.

Profesor: Pod jakim względem przewyższali nas starożytni Grecy?

Uczeń: Znali znakomicie język grecki.

W hotelu.

— Ile kosztuje pokój na dobę?

— Na pierwszem piętrze 15 zł, potem co piętro o 5 złotych mniej.

— To proszę dać mi pokój na czwartem piętrze.

W koszarach.

— Co zrobicie najpierw, gdy zabieracie się do czyszczenia karabinu?

— Najpierw muszę stwierdzić numer karabinu, panie sierżancie.

— Co, stwierdzić numer? Poco?

— Żebym czasem nie wyczyścił cudzego.

Są gusta i guściska!

— Zmiłuj się, jak mogłeś się zaręczyć z takiem brzydactwem!?

— To tylko nazewnątrz. Wewnątrz — to prawdziwe złoto!

— No to możebyś tak mógł ją przenicować?

†

W piątek, dnia 8 listopada śmierć nagła, nieubłagana, wyrwała nam najukochańszą moją żonę, najtroskliwszą matkę ś. p.

Marję z Rogaczewskich Gajkowską

liczącą lat 47, o czem donosi w ciężkim smutku

Mąż z dziećmi.

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, 12 bm. z domu żałoby.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się. (30897

Wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę mojemu ukochanemu mężowi ś. p.

Antoniemu Rembowiczowi

przez udział w nabożeństwie i pogrzebie, a w szczególności Imci Księżom, Towarzystwu Kupców Detalistów, wszystkim krewnym i znajomym za tak liczny udział w smutnym obrzędzie za złożone wieńce i wyrazy współczucia, składam na tej drodze

serdeczne Bóg zapłać!

Bydgoszcz, 9. 11. 29. **Jadwiga Rembowiczowa z synkiem.**

(16562

Sędzia śledczy Sądu Okręgowego w Starogardzie w sprawię przeciwko Tworkowskiemu Bronisławowi o zbrodnię z par. 242, 243, 2, 74 k. k. zarządza poszukiwanie oskarżonego Tworkowskiego Bronisława vel Brzezińskiego Czesława (Wacława) względem którego zapadło dnia 24. IX. 1929 r. postanowienie o tymczasowem aresztowaniu i rozsyła:

List Gończy

Bronisław Tworkowski vel Brzeziński Czesław (Wacław) syn Adolfa i Balbiny, ur. 30. III. 1892 w Małych Brzozach pow. Mazowiecki, ostatnio zamieszkały w Starogardzie, ulica Lubichowska 19, wyznania rzym.-kat. z zawodu robotnik, wzrost 165 ctm. jest oskarżony o zbrodnię z par. 242, 243 i 2 k. k. w trzech wypadkach. Każdy kto zna miejsce pobytu oskarżonego winien zawiadomić o tem najbliższą władzę sądową lub policyjną, w miarę możności zatrzymać oskarżonego i sprowadzić go do najbliższego Sędziego śledczego lub Sądu Grodzkiego.

(—) Karasiewicz
sędzia okręgowy śledczy.

30854)

Obwieszczenie. W tutejszym rejestrze handlowym oddział B. pod nr. 129 wpisano dzisiaj przy firmie „Instytut Wydawniczy Bibljoteka Polska Spółka Akcyjna w Warszawie, filja w Bydgoszczy", że kapitał zakładowy obecnie wynosi 500 000 zł., podzielonych na 5.000 akcyj. Zarząd stanowią: Władysław Kościelski, Jan Hołyński, Leopold Stoff wszyscy z Warszawy. Aleksandrowi Kołłupajło z Warszawy, Tadeuszowi Jaworskiemu z Warszawy i Maksowi Neumannowi z Bydgoszczy udzielono prokury łącznej. Dokumenty podpisują dwaj członkowie zarządu wzgl. jeden członek zarządu wraz z dyrektorem zarządzającym lub prokurentem. Pełnomocnictwa oraz kontrakty hipoteczne i notarjalne podpisują dwaj członkowie zarządu. (30800

Bydgoszcz, dnia 14 września 1929 r. **Sąd Grodzki.**

Licytacja.

Dnia 13 listopada o godz. 9-tej odbędzie się w Głównem Biurze Znalezionych Przedmiotów przy ulicy Zygmunta Augusta publiczna licytacja znalezionych przedmiotów, pomiędzy któremi będą 2 aparaty fotograficzne i 1 browning.

Kolejowe Biuro Znalezionych Przedmiotów w Bydgoszczy.

30839)

Ogłaszajcie się w Dzienniku Bydgoskim!

Przetarg przymusowy. Nieruchomość położona **w Krostkowie** powiat Wyrzysk i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Krostkowo t. III K. 56, na imię niezamężnej Felicji Stabrowskiej z Krostkowa, zostanie w drodze egzekucji **dnia 6 czerwca 1930 r.**, o godz. 10 przed południem, wystawioną na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 31 lipca 1929 r. Niniejszem wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z niemi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu, przed wezwaniem do wnoszenia ofert i prawa te uprawdopodobnili, gdyby wierzyciel im przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale nwzględnione, a przy rozdziale ceny kupna dopiero po roszczeniu wierzyciela i innych prawach. Zaleca się na dwa tygodnie przed terminem podać na piśmie albo do protokółu sekretarza sądowego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, odsetkach, kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw, oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda. Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybicia targu postarali się o umorzenie lub zawieszenie postępowania, gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna. (27525

Wyrzysk, dnia 5 listopada 1929 r. **Sąd Grodzki.**

Przetarg przymusowy.

W poniedziałek, dnia 11. XI 1929 r. o godz. 2 po poł. przy ul. Promenada 17, sprzedawać będę publicznie najwięcej dającemu za gotówkę:

radjoaparat

30877) **Joachimowski,** kom. sąd. w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.

Dnia 11 listopada br. o godz. 9-tej przed poł. przy ul. Grunwaldzkiej 146 sprzedawać będę:

18 szt. oponów do rowerów, 3 węże, 3 gramofony, 8 szt. skrzypiec, 13 szt. mandolin, 1 maszynę do szycia i szereg drobniejszych przedmiotów.

Dnia 12 listopada br. o godz. 9-tej przy ul. Sw. Trójcy nr. 19 (u p. Templina):

maszynę do pisania „Protos".

30837 **Kucharz,** komornik sądowy.

Państwowe Nadleśnictwo Błędno

p. Kasparus, pow. Starogard, woj. Pomorskie.

We wtorek, dnia 19 listopada br., o godzinie 11 przed poł. odbędzie się w Urzędzie Nadleśnictwa licytacja ustna

na wydzierżawienie prawa rybołóstwa

na lat 12 od 1 października 1929 r. do 30 września 1941 r. na dwóch objektach wodnych i to na rzece Czarnawoda o powierzchni 38.262 ha i na rzece Słone-Kałębie o powierzchni 2.757 ha. Warunki dzierżawy są do przejrzenia w Urzędzie Nadleśnictwa. Wysokość ofiarowanego czynszu dzierżawnego podawać należy w kg. szczupaka. Zatwierdzenie licytacji zastrzega sobie **Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu.**

30799) **Państwowy Nadleśniczy.**

Konkurs.

Przy Rzeźni Miejskiej w Bydgoszczy wakują zaraz 2 stanowiska

lekarzy - weterynaryjnych

Kandydaci posiadać muszą dyplom lekarza weterynarji, teorytyczne i praktyczne wiadomości z dziedziny bakterjologji i higjeny mięsa.

Uposażenie według grupy VII. do VI-tej pragmatyki państwowej plus 15% dodatku komunalnego.

Podania z dołączeniem życiorysu, dokumentu obywatelstwa polskiego i wszystkich świadectw należy składać **w Magistracie do dnia 20 listopada 1929 r.**

Magistrat

30798) (—) Podoski radca miejski.

Spółdzielnia 8 pułku Strzelców Konnych w Chełmnie
poszukuje

sklepowego

Wymagana kaucja 2—3000 złotych Warunki: 150 zł miesięcznie i $^{3}/_{4}$ % od obrotu. Zgłoszenia z odpisami świadectw natychmiast. 30670

Rzutki kupiec

mający własny samochód

przyjmie poważne przedstawicielstwo.

Zgłosz. do filji Dzien. Bydg. pod **„Rzutki".** (16486

Poszukujemy zaraz biegłą

EKSPEDJENTKĘ

z branży rzeźnickiej, młodszą **KASJERKĘ** oraz dość młodą początkującą **siłę pomocniczą** do ekspedycji. Reflektujemy tylko na sumienne, bardzo pilne oraz dobrze reprezentujące się siły. Zgłoszenia osobiste w niedzielę, dnia 10 listopada br. między godz. 12—13 **ulica Poznańska nr. 10.** (30783

Uwaga!

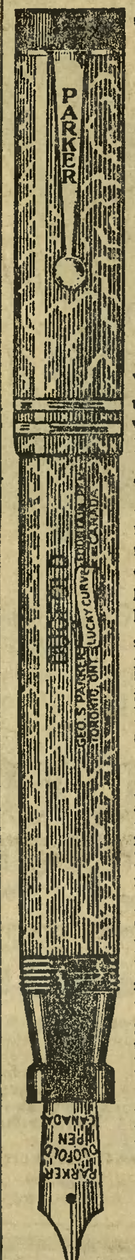


Wyjazdy do Ameryki

Argentyny | Urugwaju
Brazylji | Chile

załatwia formalnie
Biuro Zamorskie
„Atlantyk"
Bydgoszcz, ul. Król. Jadwigi 18
róg Dworcowej. (28666





47-a zaleta pióra Parker Duofold!

Wszyscy znają 46 zalet i ulepszeń, które zastosowano po długich próbach laboratoryjnych do piór Parker Duofold.

Teraz ogłaszamy z kolei 47-ą zaletę tych świetnych piór. Jest nią możność szybkiego pisania dzięki lekkości naszego pióra, wykonanego z masy permanitowej. Masa ta jest lżejsza o 28% od wulkanitu, z którego są wykonane pióra wieczne innych firm.

Dajemy Wam najdoskonalsze wieczne pióro w świecie. Dotąd 17,000,000 osób pisze piórem Parker Duofold ku największemu swemu zadowoleniu.

Zwróćcie uwagę również i na inne zalety naszych piór jak: nie tłukąca się obsadka, podwójna nie przepuszczająca atramentu pochewka, zbiornik, zawierający b. duzo atramentu, złota stalówka, gwarantowana na 25 lat uzytku, 5 wspaniałych kolorów i cztery rozmaite wielkości do wyboru — oto niektóre tylko z licznych zalet piór Parker Duofold.

SENIOR	zł.80,—
SPECIAL	zł.70,—
JUNIOR	zł.60—
LADY	zł.55,—

Parker Duofold

Do nabycia we wszystkich pierwszorzędnych sklepach materjałów piśmiennych:

Generalne przedstawicielstwo na Polskę i na w. m. Gdańsk oraz sprzedaż hurtowa:

A. J. Ostrowski, Łódź, Piotrkowska, 55, tel. 3-54,

Oddział w Warszawie, Bielańska, 18, tel. 119-82

First International 30721

Wiele radości

i zupełne zadowolenie sprawiają każdemu moje

Radjoodbiorniki

Pierwszorzędny materjał
Niskie ceny

Idź, przekonaj się u (28958

ST. ZAKASZEWSKIEGO
CENTRALA OPTYCZNA
BYDGOSZCZ, ULICA GDAŃSKA 7.

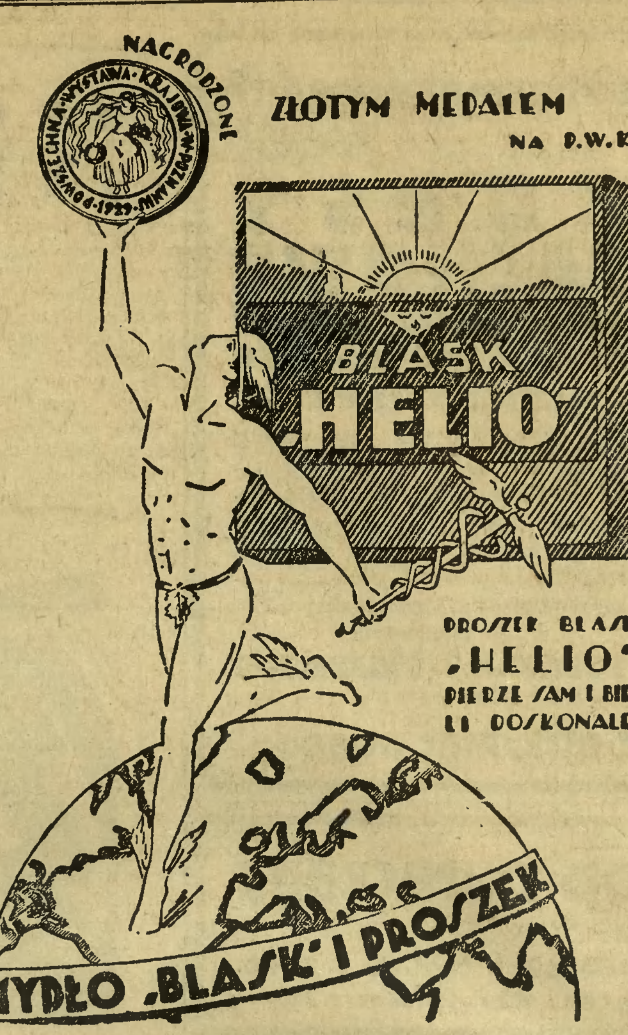
Motor Diesla

(Deutz) 16—18 konny, używany, pędzony olejem ropnym, z powodu elektryfikacji tanio **na sprzedaż.**

Pokoje jadalne, sypialnie i gabinety męskie

oraz **pojedyncze szafy** sprzedaje po niskich cenach.

30753 **Fabryka Mebli Rozmach**
Nowe, nad Wisłą (Pomorze) ulica Sądowa 21.



30725

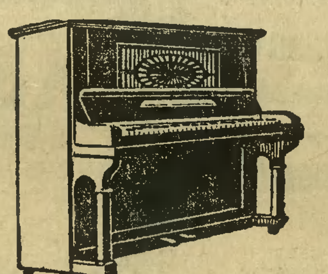
BANK BYDGOSKI

Spółdzielnia z ogr. odpowiedzialnością
w Bydgoszczy, ul. Mostowa nr. 6

przyjmuje oszczędności za korzystnem oprocentowaniem
wypożycza skarbonki dla drobnych oszczędności
urządza rachunki bieżące i czekowe (26983
inkasuje weksle i inne dokumenty
wykonuje przekazy na wszelkie miejscowości kraju i zagranicę
Załatwia wszelkie inne sprawy bankowe.

Wielki wybór

PIANIN



w doskonałym gatunku poleca

B. Sommerfeld

Największa w Polsce fabryka pianin
BYDGOSZCZ
ul. Śniadeckich 56 - tel. 883 i 458

Filja: GRUDZIĄDZ, ulica Groblowa 4

Dostawca Państw. Konserwatorjum Muzycznego w Katowicach



Jedno z dalszych uznań:

Z Pańskiego pianina jestem bardzo zadowolony i cieszę się, że jestem w posiadaniu tak dobrego instrumentu.

28857) **A. Z. Byszewo.**

Wszelkiego rodzaju **meble** oraz **pianina** do

reperacji i odpolerowania

po cenach bardzo niskich przyjmuje 30380

B. F. Żuchliński
polerownik mebli
ul. Pomorska 13
I ptr.

Kołdry, Inlety, Pierze

darte mieszane 2.70, 3.90 **gęsie** 5.50, 7.50, 9.75, podskubki 7.90, **materjały bieliźniane i wełniane, fartuchy i galanterja.**

Małkowski 28005
Wełniany Rynek 14.

TYLKO
Lakiery-Emalje-Farby
marki
„SMOK"

ZNAK OCHRONNY

są najlepsze i najtrwalsze
Kto „Smokiem" maluje, Nigdy nie żałuje.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA BYDGOSZCZY

Instytucja pupilarnej pewności
Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 69. — Telefon 2006 i 2007.

Przyjmuje **wkłady oszczędnościowe począwszy od 1.— zł za wysokiem oprocentowaniem.**

Załatwia **wszelkie czynności, wchodzące w zakres banków.** 25907

Za wszelkie zobowiązania Komunalnej Kasy Oszczędności Miasta Bydgoszczy, odpowiada miasto całym majątkiem.

B'uro obrony prywatne
Karola Schrödela, Nowy Rynek, II ptr.
załatwia wszelkie sprawy sądowe, hipoteczne, karne, kontrakty spółkowe administracyjne, reguluje hipoteki, załatwia wszelką korespondencję. 02865

POLECENIA

Zioła lecznicze.
Tysiące chorych na płuca, żołądek, nerwy, reumatyzm, nerki, kamienie żółciowe, upławy, sklerozę etc. odzyskało zdrowie, używając zioła lecznicze D-ra O Wojnowskiego, słynnego na cały świat. Drogerja Minerwa, Bydgoszcz, Śniadeckich 42a. 30846

Uwaga!
Stawiam piece i kuchnie kaflowe oraz reperuję po niskich cenach. Jan Suchomski, mistrz zduński. Pod Blankami 18, podw. 30787

Grzyby
suszone prawdziwe w wiankach 20 krajane 15 zł kilo wysyła Jan Słomiński, Rytel, Pom. (30894

Wielki
wybór pończoch i skarpetek oraz bielizny poleca po najniższych cenach. „Korzystny zakup“ 13987 Stary Rynek 22.

Panowie!
Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie najtaniej „Ekonomja“ Dr. Emila Warmińskiego 15. 16566

Klubowe
garnitury korzystnie. Jagiellońska 4. 30884

Materace
tanio. Jagiellonska 4. Tapicernia. 30885

Leżanki
tanio. Jagiellońska 4. Tapicernia. (30886

Kanapy
tanio. Jagiellonska 4.(30887

Otomany 30888
okazyjnie. Jagiellońska 4.

Abażury (16553
herbacianki, pajace wykonuje solidnie i tanio Kozłowska, Gdańska 44.

Kołdry
oraz okrycia damskie i dziecięce wykonuje po bardzo niskich cenach Mazowiecka 16, I piętro lewo, Kędzierska. (16554

Haft
maszynowy wykonuje Pocztowa 3, II p. 30836

Zduńskie
prace wykonuję dobrze i tanio. J. Rocławski Chrobrego 13, III ptr. 30834

Tani Bazar
Stary Rynek 14 obok apteki poleca duży wybór książek do nabożeństwa, także w niemieckim języku, różańce, medaliki, krzyże, lichtarze, obrazki, figury. 30865

Brzytwy
żyletki, nożyczki, maszynki do włosów sprzedaje tanio Szlifiernia Poznanska nr. 6. (30845

Suche drzewo
szczapy sosnowe, kurowane 14 zł, wałki 10,50 zł pieńki łupane 10 zł mp. poleca stale wagonowo. Świnka, Oborniki. (30875

Tani Bazar
Stary Rynek 14 obok apteki. Poleca swój skład papieru Wielki wybór pocztówek, przybory szkolne i biurowe, scyzoryki, nożyczki, brzytwy, nożyki. Wyroby skórzane teki, torebki, portfele itp Perfumy, mydła toaletowe, szczoteczki, grzebienie i różne przybory toaletowe, biżuterja sztuczna, zabawki różnego rodzaju w dużym wyborze, rowery dereżynki i wózki dla lalek. 30864

165 mórg
miejskie gospodarstwo za 80.000 zł wpłaty 25 000 zł sprzeda „Rolpol“ Bydgoszcz Gamma 2. 16559

Zamiana
160 mórg pszennej roli blisko miasta na dom w Bydgoszczy—Toruniu dopłaty 15.000 zł, Rolpol“ Bydgoszcz Gamma 2. 16558

Śniegowce
i gumowe obuwie przyjmuję do reparacji. Wudarski, Wileńska 9. (16573

SPRZEDAŻE

120 domów
dobrze się rentujących, oraz wile poleca na dogodnych warunk. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (30797

Gospodarstwo
40 morgowe 2 konie, 4 krowy sprzedam Cena 16.000 zł. wpłaty 12 000 zł Gordon Gdańska 60. (16567

Teren budowlany
12500 mtrkw. sprzedam w całości lub parcelami. Mtrkw. 1 zł. Gdańska 101. Gospodarz. (16585

Osady
różnej wielkości i jakości na dogodnych warunkach posiadam z parcelacji. Pawelec, pełnomocnik majątków, Grudziądz, Groblowa nr. 11. (30860

Kamienicę
oficynę z 3 domami, mg. ogrodu, placem budowl., skład, 5 pok. wolne, Bydgoszcz, głównej ulicy (Gdańskiej) sprzedam, wpłata około 40 tys. lub zamienię na młyn, cegielnię lub gospodarstwo. Kołecki, Gdańska 41.(16582

Skład (16561
kolonjalny, 3 pok. mieszkanie korzystnie sprzedam. Sliwiński, Królowej Jadwigi 13, Bydgoszcz.

Dom
sprzedam, wpłaty 15.000. Wiadomość Dz. Bydg. 30844

Skład
kolonjalny z mieszkaniem i kompletnem urządzeniem, dobrze prosperujący do odstąpienia wprost od gospodarza Adres wskaże adm. Dz. Bydg. 30868

Zakład
krawiecki w dobrym punkcie oddam z materjałem lub bez. Dworcowa nr. 73. Czarczyński. (30769

Skład
z urządzeniem i towarem tanio sprzedam. Sniadeckich 45. (30826

Sprzedam
dwa domy z ogrodem w Grudziądzu przy pierwszorzędnej ulicy, bez hipoteki lub zamienię na domy w Toruniu albo Bydgoszczy. Bürschel, skład kolonjalny, Grudziądz, Lipowa 15. (30859

Młyn wodny
4 piętr., masywny, turbina, urządzenie młyna bardzo dobre i kompletne. Przemiału na dobę 300 cent., własne elektryczne oświetlenie (Dynamo), zarodowe jezioro rybne, do tego 370 mórg pszennej i dobrej żytniej ziemi. Zabudowania gospodarcze masywne, prawie że nowe, inwentarz żywy i martwy, nadkomplet. Osobny budynek dla robotników na 4 rodziny, okolica bogata, 4½ klm. od stacji kolejowej. Cena kupna 300 tys. zł, wpłaty około 150 tys. zł, reszta na długoletnią hipotekę. Biuro pośrednicze, Malinowski, Świecie n. W., Sądowa 16. Telefon 132. (30856

Przedsiębiorstwo
zbożowe z składnicą węgla w Ostrowie z całem urządzeniem sprzedam. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Przedsiębiorstwo“. (30857

Dobry
interes kolonjalny bardzo korzystnie sprzedam. Zgł. w Dz. Bydg. (30814

Oberża
z salą do tego 27 mórg ziemi pszennej, buraczanej, budynki bardzo dobre, inwentarz żywy i martwy nadkompletny z powodu objęcia nieruchomości po Ojcu sprzedam. Wołaty 24 000 zł reszta hipoteka na 19 lat, Fr. Garstka, Łukowiec, poczta Tuszkowo, pow. Bydgoszcz. Stacja małej kolejki z Bydgoszczy w miejscu. 30842

Zakład
fryzjerski sprzedam. Of. do filji Dzien Bydg. pod „100“ 16569

Motocykl
A. J. S. model 1929 jak nowy tanio sprzedam. Niedźwiedzia 4, Handel skór. 30820

Bufet
mały i zegar w dobrym stanie tanio na sprzedaż Farna 3. 30815

Samochód
Overland limuzyna, 4-osobowa, w bardzo dobrym stanie, korzystnie na sprzedaż. Fr Lewandowski, Bydgoszcz, ulica Podolska 15. (30851

Wilczek
młody, rasowy sprzedam. Matejki 6, II ptr. l. (30823

Wóz
handlowy na resorach dobrze utrzymany sprzeda tanio Konieczka, Gdańska nr. 115. (16549

Urządzenie
składowe oszklone na sprzedaż. Skład kapeluszy, Gdańska 137. (16556

Rower
kompletny 195 zł, opona 6 zł, dętka 3 zł, pedały 4,80 zł, łańcuch 4 zł, rączki 1 zł, wszelkie inne części oraz wirówki, maszyny do szycia sprzedaje najtaniej „Rower“ Gdańska 41. 16584

Meble
różnego rodzaju jak sypialnia kompletna dębowa, stoły rozciągane, kanapy, krzesła, szafy, łóżka lustra, zegary, kredense, leżanki, obuwie, garderobę sprzedam. Merkur, Sienkiewicza 44. 16587

2 piece
żelazne sprzedam tanio. Godek Dworcowa 67. 16581

2 centnary
miodu sprzedam najwięcej dającemu Simonio, Smołowo, pow. Miasteczko. 30893

Sypialnia
tanio na sprzedaż. Stolarnia, Nakielska 8. (30889

Okazja
1 samochód półciężarowy w bardzo dobrym stanie 1 piec żelazny, kaloryfery, 1 szafa stoj. do zegara na sprzedaż. Dworcowa 65, skład (30867

Rower
w dobrym stanie tanio na sprzedaż ulica Sniadeckich 45, I ptr. (30849

KUPNA

Poszukuję
kupna lub dzierżawy mleczarni. A. Herkt, Wąbrzeźno, Chełmińska 22. 30872

Kupię
dom wpłata 55 000 złotych. Oferty pod „R. 105“ do filji Dzien. Bydg. (16577

Psa
ostrego, podwórzowego, poszukuje Dom Spedycyjny „Rawa“, właść. Wład. Szmańda, tel. 121, 2152. Bydgoszcz, ul. Sniadeckich 19. 30831

Poduszkę
gumową do wody podłużną używaną kupię. Zgł. B Tomaszewski Grunwaldzka 8. 30817

LEKCJE

Udzielam
lekcji pisania na maszynach. Artura Grottgera 3, I. ptr. prawo. 30801

POSADY WOLNE

Dzielnego
stolarza na meble i chłopca niżej lat 16 poszukuje Matthes, fabryka mebli, Garbary 20. 30835

Podróżujący
na cukierki może się zgłosić. Adres w filji Dzien. Bydg. (16579

Zdolni zastępcy
do sprzedaży łatwo pokupnego artykułu masowego na raty poposzukiwani. Płacimy więcej niż dwie raty ewtl. stałą gażę i przejazd kolejami. Zapewniony byt. Zgłoszenia pod „Zastępca“ do Tow. Reklamy Międzynarodowej, f. r. Rudolf Mosse, Kraków, Zyblikiewicza 16. (30729

Poszukuje
się do sprzedaży aparatów radjowych itp.. zdolnego zastępcy, który posiada rozgałęzione stosunki wśród klijenteli miejskiej i wiejskiej. Wysoki zarobek zapewniony. Zgł. do „Phonix“, Marcinkowskiego 11. (30862

Poszukuję
czeladnika na damską lepszą robotę. Grunwaldzka nr. 125. 30825

Uczeń
fryzjerski potrzebny. Dułyk, Hetmańska 19. (16570

Dziewczynkę
z lepszem wykształceniem szkolnem pozamiejscową, własną pościelą, do składu i lekkich prac domowych przyjmę. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „18000“ 16586

Dziewczyna
potrzebna do mycia naczyń. Kawiarnia „Zacisze“, Śniadeckich 2. (30869

Potrzebna
elewka do kuchni o skromnych wymaganiach, również 1. pokojowa. Odpisy świadectw z podaniem pensji nadsyłać Pieniążkowa, Majętność Górki Dąbskie, pocz. Królikowo Nowe, pow. Szubin. (30830

Starszą
gospodynię do prowadzenia gospodarstwa domowego i do dzieci, oraz sekretarki młodszej do przedsiębiorstwa przemysłowego poszukuję zaraz. Mistrz malarski J. Chmielecki, Tczew. Oferty z podaniem warunków i fotografją, którą się zwraca. (30881)

Uczeń
szewski może się zgłosić. Wudarski, Wileńska 9. 16574

Uczeń handlowy
z ładnym charakterem pisma potrzebny zaraz. Do pisemnych zgłoszeń dołączyć proszę świadectwo szkólne, które się zwraca. Józef Kasztelan, Chełmno, ul. Dworcowa 13. Wytwórnia soków owocowych. Hurt. i detaliczna sprzedaz towarów kolonjalnych Restauracja. 30876

Wolontarjusza
inteligentnego lub początkującego ucznia z lepszej rodziny i odpowiedniem wykształceniem przyjmie St. Wawrzynowicz, drogerja pod Aniołem, Tuchola, Pomorze. (30290

POSADY POSZUKUJĄ

Szofer
kawaler, trzeźwi poszukuje posady miejscowość obojętna. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Trzeźwy“. 30833

Cukiernik (16580
poszukuje posady. Zgł. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Cukiernik“.

Poszukuję (16551
miejsca do dzieci, mogę się zająć gospodarstwem. Zgł. do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. pod „I. K. 5“

Korespondent
książkowy, językoznawca poszukuje stanowiska, (dzierżawy wspólniczki potrzebne mieszkanie, posiada mieszkanie Toruń. Oferty do Dzien. Bydg. Toruń, Mostowa pod „Różne“. (30855

Student
praw, absolwent kursu handlowego poszukuje jakiejkolwiek pracy biurowej od 8—12. Oferty do Dz. Bydg. pod „A. L“. 30890

DZIERŻAWY

Stajnię (30812
i warsztat wydzierżawię. Janczewski, Senatorska 23.

Rolę
około 30 mórg wydzierżawi Wielkopolska Papiernia, Bydgoszcz-Czyżkówko. 30696

Do wydzierżawienia
umebl. pokój z używaniem kuchni. Ścieżka 9, parter. 30818

Samochód
ciężarowy wydzierżawiam Tel. 936. (16575

Magazyn 30276
suchy, łatwo dostępny zaraz poszukiwany. Zgłosz. „Strug“ Sp. Akc., Grudziądz, ul. Długa 24.

Dzierżawa (30880
w kościelnej wsi 47 mórg pszennej ziemi. Objęcie 7000 zł, wiele tanich objektów. — J. Płoszyński, Mogilno, Plac Wolności 6.

Gościniec
bez kaucji, sala i ogród do zabaw do wydzierżawienia. Urządzić można także rzeźnictwo Zgł. piś. do Agentury Dz. Bydg. w Żninie. 30858

Piekarnia
ze składem i mieszkaniem do wynajęcia zaraz, do objęcia potrzeba 2,000 zł. Zgł. do Dz. Bydg. pod „2.000 zł“. (30895

MIESZKANIA

Mieszkanie
do wynajęcia. Gołębia 33. 30837

Mieszkanie
3 pokojowe i kuchnja wynajmie za wypożyczenie 6—8 tys. zł. Adres wskaże Dz. Bydg. (30847

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią, wyremontowane, kompletną sypialkę dla młodych ludzi oddam. Gospodarz. Zgł. biuro „Pogoń“, Dworcowa 80. (16565

Mieszkanie
6-pokojowe z wszelkim komfortem ul. Paderewskiego zaraz do oddania. Zgłosz. piśmienne pod „6 pokoji“ do Biura Ogłoszeń Iro, Hermana Frankego 3. (30850

Mieszkania
komfortowe 4—6 pokoi odda „Rolpol“ Gamma 2. 16560

3 pokoje
z kuchnią od gospodarza z ogrodem. Wiadomość Nalazek, Chrobrego 13. 30827

POKOJE

Spokojne
poważne małżeństwo z 2-ga dziećmi poszukuje 2 względnie 1 dużego pokoju umeblowanego z używaniem kuchni. Cena podług umowy. Oferty pod „Budowniczy“ do Dzien. Bydg. Dworcowa 2. 16557

Pokój
z parowem ogrzewaniem dla dwóch panów od 15. 11. do wynajęcia. W. Kosmieja Św. Trójcy 10. (30819

Pokój
z wygodami. Paderewskiego 10, III lewo. (16568

Pokój
frontowy, umebl. dla bezdzietnego małżeństwa z osobnem wejściem i używ. kuchni do wynajęcia. Jasna 28, II p. 2 wejście. 30816

Pokój
umebl. dla 1 lub 2 panów do wynajęcia. Grunwaldzka 107, I ptr. lewo. 30806

Pokój
umeblowany z osobnem wejściem wynajmę. Wiadomość w Dz. Bydg. (30813

Pokój
umeblowany do wynajęcia Gdańska 66, II ptr. prawo. 16564

Pokój
umeblowany i próżny z osobnem wejściem do wynajęcia Czarneckiego 2. 30843

Pokój
umeblowany do wynajęcia ul. Jackowskiego 17 II ptr. prawo. 16572

Pokój
wynajmę Gdańska nr. 62, parter lewo. (16552

Pokój
umebl. ewent. z używaniem. Cieszkowskiego 2 II p. (16550

Pokój
do wynajęcia. Nakielska 8, parter lewo. (30858

Pokój
umeblowany dla małżeństwa do wynajęcia. Sniadeckich 33, II ptr. wprost. 30841

ROZMAITE

Obiady
smaczne i tanie, 1,10 zł. poleca Pomorzanka, Pomorska 47. 16571

Adwokat
miałby dobre powodzenie we Wronkach. Stosowny dom dla adwokata sprzedam. Of. „18 000“ do filji Dz. Bydg. 16583

Na I hipotekę
poszukuje 4—6000 zł właściciel nowej wili. Wiadomość Moniuszki 4. (30870

„Nowy Świat“
wydaje smaczne obiady i kolacje z trzech dań po 1.20 zł. Br. Wechsler, gospodarz, Gdańska 142. (30848

Wysyłam
za zaliczeniem zegarek szwajcarski wartości 25 zł za 12,50 zł, lepszy 15 zł z franc. złota, (z podw. kapsułką) anker kryty za 30 zł, lepszy 50 zł, na rękę z paskiem 15 zł, lepszy 20 zł. Na wszelkie zegarki 10 letnia gwarancja. Przy zamówieniu 10 sztuk razem daję jednasty zegarek za darmo Adres Fr. Jozefowicz. Bydgoszcz Śniadeckich 52. 16563

Poszukuje się
wspólnika handlarza drobiu, który do Gdańska już handlował. Posiadam własny samochód ciężarowy i gotówkę. Oferty pod „Handlarz Nr. 310“ do Dzien. Bydg. Toruń. 30871

Głuchota
uleczalna. Wynalazek „Eufonja“ zademonstrowany specjalistom. Usuwa przytępiony słuch, szum, cieknięcie uszów. Liczne podziękowania. Żądajcie bezpłatnej pouczającej broszury. Adres „Eufonja“ Liszki, Kraków. (30878

Inwalida
maj koncesję na wyszynk napojów alkoholowych wejdzie do dobrej restauracji jako spólnik lub na innych warunkach. Oferty do filji Dz. Bydg. pod „Inwalida“. (16576

Dziecko
najchętniej nieślubne, biorę za własne lub na wychowanie. Dyskrecja pewna. Cośkolwiek gotówki pożądane, gdyż dziecko będzie spadkobiercą. Of. pod „Bezdzietne“ do Dz. Bydg. (30821

Gozdawa! (30840
Jutro niedziela godz. 11½ na umówionem miejscu.

MATRYMONJALNE

Panna
lat 19, blondynka, córka byłego obywatela ziemskiego, bez majątku szuka męża, pierwszeństwo mają adwokaci, lekarze, obywatele ziemscy i oficerowie. Zgł. pod „19“ do filji Dz. Bydg. (16483

Kawaler
lat 33, posiadający własne przedsięb. przem w Bydgoszczy, szuka znajomości pań, cel matrymonjalny. Anonimy do kosza. Oferty wraz z fotografja przesłać do filji Dzien. Bydg. pod „L. J. 33“. (16578

Inteligentna
pani w średnim wieku poszukuje towarzysza w celeu matrymonjalnym. Łask. of. upraszam do filji Dz. Bydg. Dworowa 2, pod „Szczera“. 30824

Panna
lat 35, szatynka nie posiadająca żadnego majątku tylko mieszkanie 2 pokojowe z domowizną z braku znajomości pragnie zapoznać Panów w wieku 35—45 lat, na dobrem stanowisku celem ożenku, wdowcy nie wykluczeni, fotografja pożądana, którą się zwraca, rzecz traktuje się honorowo. Zgł. proszę do agentury Dz. Bydg. w Inowrocławiu pod „Głos serca“. (30882

Panna
inteligentna, ciemno blondynka z posagiem z dobrej rodziny dla braku znajomości poszukuje męża. Panów serjo myślących proszę złożyć oferty z fotografją do Dz. Bydg. pod „Ciemna“. (30892

Dwie
ciemno-blondynki, lat 29 i 22, dobrze wychowane z braku znajomości zawiążą przyjaźń z dwoma idealnemi panami. Zgłosz. z fotografją do filji Dz. Bydg. pod „2922“. (16555

Najtańsze płaszcze damskie
w firmie
B. Cyrus, Bydgoszcz, Gdańska 155
42730

Obrońca prywatny

załatwia sprawy procesowe, akcyzowe, skarbowe, umowy najmu, podatki, ściąganie należności, sporządza wszelkie wnioski i udziela porady prawnej

J. Wojciechowski
Bydgoszcz, Śniadeckich 15/16

POLECENIA

Polecam
swą pralnię przy ul. Grunwaldzkiej 139, prosząc o łaskawe poparcie. (16477

Brzytwy
ostrzy Demitter, Krol. Jadwigi 5. 30732

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją dęb.: jadalni, sypialni, pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedyńczych, także wyściełane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajnert, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Wykonuje
się wszelkie obuwie gumowe (śniegowce) oraz reperacje. Wudniak, Dworcowa 75. (16498

Forteplany
pianina stroi i naprawia. Stawia orkiestry na śluby i zabawy. Paweł Wicherek, stroiciel fortepianów, ul. Grodzka 16, róg Mostowej. Tel. 273. (30649

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy fotele, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Wielki wybór
śniegowców, kaloszy damskich, męskich, rowery, wózki, zabawki dziecięce, gramofony. Długa 50, tel. 9-48. 30810

SPRZEDAŻE

Kamienica
I piętrowa ze składem w rynku w mniejszem handlowem mieście, 3 morgi ogrodu owocowego i warzywnego, dochód miesięczny 400 zł, mieszkanie wolne, długu niema. Cena 40 tys. zł, jest tu pożądany skład skór. Zgłosz. do Dz. Bydgoskiego pod „Właściciel“. (30759

Stanisława.
Pracownia damskiej garderoby przyjmuje wszelkie prace podług najnowszych żurnali po przystępnych cenach. Sniadeckich 24. 16491

Dom
z piekarnią i ogrodem jest z powodu podeszłego wieku właściciela korzystnie do nabycia. Oferty do Dz. Bydg. pod „Dom M.“ (30749

Rzeźnictwo
z zabudowaniami gospodarczemi, do tego 14 mg. dobrej ziemi w dużej wsi kościelnej, gdzie jest szkoła, poczta, młyn, mleczarnia zaraz sprzedam. Okolica dobra. — Jan Tarnogrodzki, Pieranie pow. Inowrocław. (30734

Dom
nowy ze składami, dzierżawa roczna 18 000, bez długu, zamienię na majątek ziemski z dopłatą. Właściciel T. Jankowski, Grudziądz, Kościuszki 28. 30727

Skład
z mieszkaniem sprzedam Kujawska 31. (30802

200
majątków ziemskich osobiście zbadanych w większej części z rąk niemieckich bardzo okazyjnie poleca na sprzedaż. Westfalewski, Bydgoszcz, ulica Dworcowa 17, telefon 698. (30795)

Willę
8 pokojową ogród 27.000. Dom, skład, ogród 18.000 sprzeda Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850. 16517

50 młynów
wodne, parowe i motorowe poleca na bardzo dogodnych warunk. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (30796

Domek
z ogrodem cały wolny na sprzedaż. Wiad. Nalazek Chrobrego 13. 30808

Dom
wolne 3 pokoje, wioska kościelna, za 5.000 zł sprzeda Sokołowski, Sniadeckich 40. 16500

Skład
z urządzeniem oddam w procencie temu kto wypożyczy 3000 zł. Nadaje się na każdą branżę. Adres wskaże filja Dz. Bydg. 16514

Egzystencja
gwarantowana, wpłata 3.000. Sprzedam taksówkę w ruchu z wszelkiemi prawami. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „E. 3“. 16481

Dywan
sprzedam 35 zł. Adres w Dz. Bydg. 16545

Motor
spalinowy do zapędu nadający się do celów rolniczych tanio sprzeda Wojtal, Hetmańska 8. 16505

Najlepsza
okazja dobrego zakupu mebli na raty. Jadalki 550 zł, sypialki 575 zł, pokoje męskie dębowe 650 zł, garnitur klubowy 375 zł, garnitur pluszowy 175 zł, kanapa pluszowa 95 zł, leżanki 55 zł, kuchnie 110 zł, łóżka 23, stoły 18 zł, bieliżniarki 15 zł, lustra, obudowana przed kanapę, lepsze sypialki z lustrami owalnemi oraz lepsze jadalki, heblarka tanio na sprzedaż. Okole, Jasna 9, tylny dom, siedem minut od dworca, Jakubowski. 30748

Męskie
pokoje dobrze utrzymane na sprzedaż. Nakielska 65. 16521

Motor
2 P. S. 22 volt na sprzedaż Wł. Kowalski, fabryka wyrobów drzewnych Dworcowa 45-46. (30756

Z Paryża
suknie, nowe modele, okazyjnie sprzedam. — Paderewskiego 37, II p. prawo od 11—4. (16536

Sprzedam
ślusarnię w Kartuzach Pom., dom mieszkalny z warsztatem reper. dla samochodów i garaż, cena 30 tys. zł, wpłaty 15 tys. zł. Aug. Meeser, Kartuzy, ul. Jeziorna 25. (30781

Kryształowy
żyrandol, obrusy sukienne, stół mahoniowy, maszynkę spirytusową sprzedam. Jagiellońska 75 I ptr. Jant, godz. 3—4. (30754

Żelazny
piec na sprzedaż. Plac Piastowski 12 w podwórzu, Bielski. 30793

Prawdziwy
wilk stepowy 10 miesięczny zupełnie oswojony na sprzedaż. Karol Glasner mistrz ślusarski Strzelno, ulica Inowrocławska. (30751

Motocykl
D. K. W. 300 jak nowy światło elektryczne, socjus korzystnie na sprzedaż. Agencja „Kazia“ Bydgoszcz Jagiellońska 3/4, tel. 1519. 16539

Motocykl
wykonanie luksusowe okazyjnie na sprzedaż. Gamma 8, I. ptr. lewo. (16437

Maszynę
do szycia „Singer“ tanio sprzedam. Henryka Dietza 4, gospodarz. (30807

Frezarkę
z rozdzielaczem (Teilkopf) sprzedam. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „Frezarka“. 16482

Piec
stalowy przenośny sprzedam. Cieszkowskiego 21, parter. 16519

Maszyny
do obróbki drzewa, 3 piły taśmowe, 3 wiertarki, 2 frezy, Zapfenschlitzmaschine, kielarka 4-wałkowa, 2 tokarnie oraz maszyny ślusarskie, kuźnia 4 ogniska z wentylatorem jak i wiele innych rzeczy, także motory od $\frac{1}{2}$ do 4 P. S. S. S. sprzedam zaraz tanio dopóki zapas starczy. E. Pitak Bydgoszcz, ul. Zduny 18, tel 353. 30790

Pierzyny
i kuchenkę gazową sprzedam. Funk, Gdańska 50, p. 16506

Kostjum
zimowy (ciężki brokat) oraz ubranko dla chłopca 2 lat, rzeczy nieużywane sprzedam. Sienkiewicza 8, II. l. 16496

Wózek
elegancki, dziecięcy, kuchenka gazowa, palto zimowe damskie tanio na sprzedaż. Siemiradzkiego nr. 10, II. ptr. lewo. (16502

Odpadki
kuchenne odda Jadłodajnia. Warszawska 4. 16518

Pianino
zagraniczne jak nowe okazyjnie sprzedam. Of. pod „Pianino“ do filji Dz. Bydg. 16535

Lampa
wisząca naftowa, wózek dziecięcy na sprzedaż. Pomorska 17, I ptr. pr. 16513

Szczenięta
białe szpice na sprzedaż. Wesoła 14, I. p. (16548

LEKCJE

Lekcji
robót ręcznych, haftu i kroju udzielam. Łokietka 5, II p. prawo. (16525

Nauczyciel
udziela lekcji ze wszystkich przedmiotów. Zgł. Gańske, Plac Poznański nr. 12, II ptr. 30720

Lekcje
gry na pianinie udziela panienka dla początkujących — 10 zł miesięcznie, tamże pianino do ćwiczeń Gdańska 87, II. p. lewo. (16542)

Tanio
udzielam lekcji francnsk. Gwarancja szybkiej konwersacji. Gdańska 15, I ptr. lewo. 16512

POSADY WOLNE

Poszukuję
bufetowego z kaucją 700 zł, nie musi być fachowiec Wełniany Rynek 2, Bydgoszcz. 30809

Za
stałą posadę biurową wypożyczę kilka tys. złotych. Oferty do filji Dz. Bydg. pod „B.“ (16480

Kantorzystkę
młodszą lub inteligentną uczennicę z zamiłowaniem do pracy i porządku, władającą polskim i niemieckim językiem, pewną w liczeniu, poszukuję. Oferty pod „Pilna“ do filji Dz. Bydg. (30764

Bufetowa
potrzebna zaraz. Metropolis Inowrocław Toruńska 5. 16537

Siłę biurową
początkującą z miłym charakterem pisma poszukuje się natychmiast. Of. z życiorysem pod „S. Z. S.“ do filji Dz. Bydg. 16533

Do objęcia
miejsca sprzedaży poszukuje rzutkiego pana także emerit. urzędnika. Kaucja wymagana. Of. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „K. O.“ 16520

Służąca (16507
do wszelkich prac domowych potrzebna zaraz. — Zgł. w restauracji Kalinowski, Warszawska 15.

Dziewczę
do posyłek i prac domowych może się zgłosić. Szreter, Mostowa 11. (16546

Uczeń
piekarski może się zaraz zgłosić. Franciszek Jakubowski mistrz piekarski, Bydgoszcz, Grunwaldzka 31. (30758

Kucharka
lub kucharz restauracyjna może się zaraz zgłosić. — Hotel „Dwór Chełmiński“, Chełmno. (30737

Kucharka
do kuchni hotelowej zaraz potrzebna. Zgł. nadsyłać z podaniem pretensji Hotel Priebe, Chojnice (Pomorze). (30780

Poszukuję
dziewczyny przychodniej do kuchni i prania na cały dzień. Zgłosz. Kasyno Podof. 62 p. p., ul. Warszawska. 16473

Wielki wybór — Uwaga! — Wielki wybór
25% taniej niż wszędzie.
Polecam z własnej pracowni **PŁASZCZE DAMSKIE** od najtańszych do najwykwintniejszych, płaszcze dziecięce, futra damskie i kapelusze damskie. Płaszcze i ubrania męskie, kapelusze i czapki męskie oraz materjały na ubrania i płaszcze, bławaty, firany, kapy i inne towary polecam jaknajtaniej. Urzędnikom i kolejarzom udzielam kredytu
Firma Chrześcijańska **L. Dorożyński** Firma Chrześcijańska
Bydgoszcz, ul. Długa 32. (26572

Uczenice
do kroju i szycia sukień, płaszczy i wszelkiej bielizny mogą się zgłosić. Babia wieś 3, II p. (30644

Służąca
przychodnia szuka posady. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Sumienna“. (30792

Służąca
potrzebna. Wiol, Sienkiewicza 44. 16511

Kilimiarki
potrzebne zaraz. Bogacka, Plac Petersona 3, Okole Bydgoszcz. 30811

Służąca (30785
silna i uczciwa ze wsi zaraz potrzebna. Promenada 29.

Służąca
z gotowaniem dochodząca do dwojga starszych państwa, potrzebna od 15 listopada. Zgł. Sienkiewicza 50, II. 16538

POSADY POSZUKUJĄ

Prawnik
z kilkuletnią praktyką sekretarsko - sądową poszukuje posady we większej firmie do działu prawniczego względnie innej odpowiedniej posady. — Of. do Dzien. Bydg. pod „Prawnik“. (30765

Sekretarz
adwokacki, rutynowany i sumienny poszukuje posady. Oferty do filji Dz. Bydg. pod „W. B“. (16532

Gospodyni
poleca się do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa do księdza albo w lepszym domu u starszego pana, okolica obojętna. Łask. oferty Dz. Bydg. „Samotna 32“. (30761

Stangret
samotny z dobremi świadectwami poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia do filji Dz. Bydg. pod „Stangret“. (16529

Szofer-ślusarz
dobry mechanik, który w wolnych chwilach zająłby się warsztatem, poszukuje posady. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Szofer-ślusarz 505“. (30723

Administrację
domów przyjmuję każdego czasu, kaucja może być złożona. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Administrator nr. 114“. (30760

Pomocnik
z branży kolon.-delikatesów, obeznany z wszelkiemi pracami fachowemi jak i biurowemi, księgowość, korespondencja poszukuje posady. — Łask. zgł. do filji Dzien. Bydg. pod „Pomocnik“. (16475

Młodszy
lakiernik poszukuje posady zaraz lub później. Oferty do Dz. Bydg. pod „Lakiernik“. (30736

Kto wskaże
inteligentnej uczciwej i zręcznej 21-letniej panence z dobrej rodziny nie mającej dotąd żadnej posady, jakiekolwiek zajęcie. Do filji Dz. Bydg. pod „Pilne“. (16523

Poszukuję
posady początkującej maszynistki, lub uczenicy w biurze. Łask. of. do Dzien. Bydg. pod „1003“. (30803

Kierownik
biura z praktyką adwokacko-notarjalną poszukuje posady. Zgł. pod „U. K.“ do filji Dz. Bydg. 16490

DZIERŻAWY

Poszukujemy
lokali na przedsiębiorstwo mieszkania, warsztatu w Bydgoszczy i na prowincji. „Wiol“, Sienkiewicza nr. 44. (16510

Poszukuje
się do wynajęcia na 2 do 3 miesięcy 4 pojedyńcze umeblowane pokoje. Oferty proszę składać do filji Dzien. Bydg. na imię inż. Brenneisena. (16543

Lokale
nadające się do sprzedaży paszy w każdej części miasta także na przedmieściu poszukiwane. Of. pod „K. O.“ do filji Dz. Bydg. 16522

Skład
próżny z mieszkaniem lub bez poszukuje zaraz. Zgł. pod „Skład“ do filji Dz. Bydg. 16516

Skład
3 pokoje z kuchnią nadaję się na każdą branżę odstąpię. Sienkiewicza 31. (16530

Piekarnię
wprost od właściciela korzystnie wydzierżawię. Sokołowski, Śniadeckich 40. 16499

Skład
manufaktury i bławatów przy rynku zaraz do wydzierżawienia ew. i małe mieszkanie. Do przejęcia towarów potrzeba około 6000 zł. K. Rudawski nast. Pellowski, Kościerzyna. 30782

MIESZKANIA

5 pokojowe
mieszkanie na I piętrze przy ulicy Sniadeckich 9 zaraz lub później wynajmę. Gospodarz. (16473

Mieszkanie
dwupokojowe nowe Toruńska 5 wynajmie właściel. Szarek Dworcowa 90. (16540

Mieszkanie
2—3 pokoje z komfortem, osobnem wejściem z meblami lub bez w centrum miasta natychmiast potrzebne dla zamożnego pana. Cena obojętna. Of. proszę skierować pod „Polonia“ Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (30798

Pokój
i kuchnia do wynajęcia w centrum miasta, 2 lata dzierżawy koszty przeprowadzenia remontu, objęcie część mebli, cena do 1.900 zł. Of. pod „Mieszkanie centrum“ do filji Dz. Bydg. 16485

Mieszkania
duży wybór od gospodarzy korzystnie odda „Przyszłość“, Sienkiewicza 61. 16541

POKOJE

Pokój
dla przyjezdnych. Dworcowa 66, II p. lewo. (16508

Pokój
do wynajęcia dla pana od 15. 11. 29. Głazińska, Zacisze 2. (16531

Pokoju
skromnego szukam. Oferty pod „Krawiec“ do filji Dzien. Bydg. 16504

Pokój
frontowy z utrzymaniem lub bez do wynajęcia Podwale 2, II p. prawo. 16547

Pokój
umeblowany z używaniem kuchni do wynajęcia. Dr. Em. Warmińskiego 3, III. 16526

2 pokoje
małe lub jeden większy przy rodzinie ładnie umeblowane w okolicy dworca kolejowego wynajmie solidny pan. — Cena obojętna. Oferty pod „Ładne“ do Dzien. Bydg. (30742

Pokój
z używaniem kuchni do wynajęcia. Adres wskaże filja Dz. Bydg. 16527

2 pokoje
umebl. z pianinem i używan. kuchni do wynajęcia. Adres wskaże Dzien. Bydg. 30733

2 lub 3 pokoje
frontowe na parterze osobne wejście, światło elektryczne z telefonem z używaniem kuchni zaraz wynajmę. Oferty do filji Dz. Bydg. pod „Pożyczka“. 30794

Pokój
duży do wynajęcia. Wila róg Markwarta i Kasprowicza 2. (16501

Pokój
umeblowany wynajmę. Cieszkowskieg 5, II p. l. 16503

Umeblowany
pokój z osobnem wejściem Gimnazjalna 2, przy Placu Wolności, Gross. (16497

Pokój (30805
zaraz lub od 15. wynajmę. Gazińska, Łokietka 8 b, II ptr. l., drugi wchód.

Pokój
wynajmę zaraz. Sienkiewicza 15, parter lewo. 16515

RÓŻNE

Wspólnik
z kap. 20 tys. zł szuka przedsiębiorstwo metalowe bezkonkurencyjne, z własną nieruchomością, warsztatem i plac. Zgł. do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2 pod „F. L. 20“. (16524

Zgubiono
portfel z pieniędzmi dnia 7 b. m. o godz. 1-ej w południe w okolicy hotelu „Pod Orłem“ lub w samochodzie. Proszę oddać za wynagrodzeniem. Cieszkowskiego 21, parter prawo. (30743

Smakosze
chwalą obiady „Ziemiańskiej“. Pomorska 5. (16509

Na ogłoszenie
mej żony Kazimiery z Balcerów z dnia 5. 11. 29. wyjaśniam: żona nie opuściła mnie z powodu brutalności, której nie było, lecz mówiła że jest chorą. Ja chciałem zawieźć żonę do prześwietlenia, przekonać się o rzekomej chorobie żony. Na moje postanowienie żona opuściła mój dom dobrowolnie, udając się do sąsiada, skąd teść ją zabrał. Z świadkiem poszedłem po żonę, to teść brutalnie się obszedł i przeciw mnie kierował ostre pogróżki. Michał Kożuszek, Nowa Ruda. (30762

Ostrzeżenie!
Ostrzegam każdego przed kupnem mieszkania od p. Neumanówny przy ul. Śląskiej nr. 1, taksamo nie zezwolę na trzymanie sublokatora. A. Górny Administrator. (30755

Niuniu (30804
dlaczego nie dajesz znaku życia o sobie, z tęsknotą oczekuję odpowiedzi L. L.

MATRYMONJALNE

Poznanianka
dwudziestoośmio-letnia brunetka z dobrej i zamożnej rodziny, posiadająca ponad 10 tys. pragnie tą drogą zawrzeć znajomość w celu matrymonjalnym. Panowie li tylko poważnie traktujący odnośną kwestję, dobrego charakteru, na odpowiednich stanowiskach, zechcą oferty swoje z fotografją skierować do adm. Dzien. Bydg. pod „Stema“. (30750

Panna
posiadająca skład z mieszkaniem pragnie poznać pana do lat 45 na stanowisku z gotówką 3.000 zł. Zgł. z fotografją do Dz. Bydg. pod „Szatynka“. 30757

Kawaler
lat 33, bez rodziców, przystojny, miły, energiczny, nawskroś inteligentny, znużony samotnością, pragnie poznać panią nie dzisiejszych zalet, celem prędkiego ożenku. Panny lub młode wdówki, które posiadają cokolwiek majątku i pragną szczęśliwego pożycia małżeńskiego, zechcą złożyć oferty do filji Dzien. Bydg. pod „Bez rodziny“. Anonimy do kosza. (16534

Wdowiec
samotny, lat 60, rzemieślnik dobrze sytuowany, na stanowisku prywatnem, katolik, zdrowy i silny, szuka starszej niewiasty w latach ponad lat 40. Panie, które zależy im kie zajęcie, a mają jatylko na pomocy, niech się zgłoszą pod „Samotny“ do Dzien. Bydg. (30767

Dla
mej córki szatynki, lat 26, posiadającej dom w mniejszem mieście szukam męża dobrego charakteru, może być robotnik tylko z porządnej rodziny i cośkolwiek majątkiem. Oferty proszę złożyć wraz z fotografją do Dz. Bydg. pod „Szatynka C.“ (30766

Dwie
przyjaciółki, blond., lat 25, brun., lat 30. posiadające dobrą wyprawę i gotówkę. pragną zapoznać int. panów najchętniej nauczycieli lub leśniczych. Oferty z dołączeniem fotografji do filji Dzien. Bydg. pod „Przyjaciółki“. (16544

Kawaler
lat 29 przystojny szatyn wyznania rz. kat. posiada na prowincji w Kongresówce Dom Handlowy w większym zakresie, pragnie poznać pannę w celu ożenku, z dobrego domu, przystojną i dobrze zbudowaną, możliwie z kapitałem Of. wraz z fotografją do Dz. Bydg. pod „K. R.“ 30784

Obrońca prywatny
załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.
St. Banaszak,
Bydgoszcz,
Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Tani Bazar
właśc. Franciszek Filipiak. Bydgoszcz Stary Rynek 14 (obok apteki) tel 478, poleca swój obficie zaopatrzony skład w wszelkie przybory szkolne i biurowe, oraz papiery, pocztówki, albumy, scyzoryki, nożyczki, brzytwy, żyletki. Duży wybór książek do nabożeństwa, także i w niemieckim języku, różańce, medaliki, krzyże, obrazki, figury. Wyroby skórzane: teki torebki, portfele, i t. p. Perfumy, mydła toaletowe, szczoteczki, grzebienie i różne przybory toaletowe. Bižuterja sztuczna. Zabawki różnego rodzaju w wielkim wyborze, rowery dziecięce, drezynki, piłki, wózki dla lalek i dziecięce. (29970

Hotel Warszawski
Warszawska 16, 5 minut od Dworca poleca pokoje czysto utrzymane jak również kuchnię wyborową. (12288

Łyżwy
nikluje i odnawia zakład galwanizacyjny, Tarczynski i Ska, Łokietka 29, Bydgoszcz. 16389

Richelieu
maszynowy na konfekcję damską, mereżki i wszelkie hafty maszynowe wykonuje Hafciarnia, ulica Poznańska 29, I ptr. 28231

Reperuje
spuszczone oczka u pończoch, ul. Henryka Diezta 4. 22542

Klubowe
garnitury, leżanki, kanapy materace, najtaniej i z gwarancją tylko u Andrzeja Nowaka Wełniany Rynek 5/6. 3880

Futra
wszelkie, przerabiam, odnawiam, reperuję modnie i tanio. Kuśnierz, Pomorska 32a, II ptr. 23518

Meble
Jadalnie, sypialnie, pokoje męskie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedyńczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (30360

Przyjmuję
wszelkie prace kuśnierskie, wykonuję szybko i tanio. Borsztyn, Śniadeckich 42. (16309

Pierze
gęsie, darte po 6,00, 8,00 10,00 zł. najlepsze z puchem 12,50 zł. Kacze niedarte 4,50, darte 5,50 zł. również puch. Wysyłka za zaliczeniem. Nieodpowiednie wymieniam lub zwracam gotówkę. W. Ziarniak Dom Towarowy, Strzałkowo pow. Wrześnią. (29272

Przerabiam (30744
tanio meble wyściełane Tapicer, Grunwaldzka 35.

Krawcowa (30666
wykonuje wszelką garderobę damską Specjalność: płaszcze damskie i dziecięce, dobry krój i dobre wykonanie. Ceny przystępne. Ul. Podgórna 22.

Meble
w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesełka wiedeńskie. H. Schmidtke, Szpitalna 6. — Czysta praca, akuratna dostawa, dogodne warunki spłaty. (21394

Szczapy
wałki, podkłady wagonowo poleca Krymski, Solec Kujawski. 16283

Meble
kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyńcze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtaniej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon nr. 2143. (3857

SPRZEDAŻE

Realność
miejska z dużym śpichlerzem, sklepem, masywne zabudowania, przy Rynku zaraz sprzedam lub zamienię na gospodarstwo wiejskie na Pomorzu wartości 45 000 zł. Of. pod „200 D. K." do Dz. Bydg. 30527

Kamienica
II piętrowa dochodowa, cena 53,000 zł, wpł. 30,000. Dom parter., skład rzeźnicki z urządzeniem, centrum miasta, cena 25.000, wpłaty 15.000 zł. Sprzeda spiesznie biuro „Pogoń", Dworcowa 80.

Interes
rzeźnicki z całem urządzeniem, maszynami, siła elektr., korzystnie do nabycia z powodu wyjazdu za cenę 11.000 jak również wiele innych interesów poleca biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Polecam (30405
poważnym reflektantom majątki ziemskie każdej wielkości, młyny, fabryki, domy dobrze się rentujące oraz wiele na bardzo dogodnych warunkach. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698.

Dom
z interesem kolonjalnym i piekarnią przy ruchliwej ulicy, dobrze się procentujący, w garnizonowem mieście na Pomorzu, interes i mieszkanie zaraz wolne, na sprzedaż. Cena 45.000, wpłaty 38.000 zł. Of. pod „Dom 38" do Dz. Bydg. 30625

Tanio
sprzedam dom z ogrodem, 10 mieszkań 2 i 3 pokojowych. Wiadomość u zarządcy, Bydgoszcz, Dąbrowskiego 21. 30329

Wila
w garnizonowem mieście na Pomorzu, gimnazje w miejscu, przy głównej ulicy, 12 pokoi z całym komfortem, ogrodem i zajazdem, mieszkanie 6 pokojowe, ogród i zajazd zaraz wolne, na sprzedaż, cena 50.000 zł. Zamienię na dom z interesem. Of pod „Wila" do Dz. Bydg. 30626

Dobrze
prosperujący skład kolonjalny w śródmieściu z 4 pokojowem mieszkaniem zaraz sprzedam. Wiad. w filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 16478

Niebywała
okazja. Dom masywny z interesem rzeźnickim, do tego 7 mórg roli w dużej wiosce kościelnej, bez konkurencji z powodu przejęcia ojcowizny, przy wpłacie 10.000 zł zaraz na sprzedaż, reszta według ugody. Adres wskaże Dz. Bydg. 30735

Dobrze
prosperujące rzeźnictwo z 3 pokoj. mieszkaniem w najlepszym punkcie miasta Pomorza zaraz z powodu stosunków rodzinnych sprzedam tanio. Of. pod „W. D." do Dz. Bydg. 30555

Karczmę
i skład kolonjalny z 50 morg. ziemi włączn. około 18 morg łąki jedyną w wiosce, 30 lat w jednych rękach, dobre budynki zaraz sprzeda. Józef Banach, Węglarki, poczta Dubielno, powiat Świecie. 30304

Skład
z mieszkaniem, dobrze zaprowadzony warsztat szklarski połączony z artykułami piśmiennemi. z powodu podeszłego wieku do odstąpienia Gotówki 4.200 zł. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Podeszły wiek" (30308

Skład
z mieszkaniem do oddania w którym istnieje krawiectwo, nadaj się także na towary krótkie lub rzeźnictwo. Zgł. do filji Dz. Bydg pod „Towary". 16474

Skład
kolonjalny z przyległem 3 pokojowem mieszkaniem, dobrze prosperujący na sprzedaż. Wiadom. w Dz. Bydg. 30645

Pianino (16459
krzyżowe sprzedam tanio. Majewski, Pomorska 65.

Kasę
„National" z bonami sprzeda bardzo tanio Skóra i Ska Gdańska 163. 30588

Radio - Aparaty
3 i 4 lampkowe najnowszej konstrukcji i w luksusowem wykonaniu, dla wszystkich stacyj Europy, eleganckie głośniki, akumulatory oraz kompl. urządzenia, nadzwyczaj tanio także na raty sprzedaję, 2 letnią gwarancję. „Phönix", ul. Marcinkowskiego 11, tel. 778. (30699

Stoły
zwykłe i obite blachą, różnej wielkości są korzystnie do nabycia. Fabryka Konserw, Jagiellońska 60. (30776

Zamienię
samochód osobowy Ford, limuzyna z nowem nadkompletnem ogumieniem, dobrze chodzący, na dobry nowoczesny motocykl mało używany 4 taktowy, nie mniej jak 4 koni siły, ew. bez dokładki. Zgłosz. A. Wesołowski, Inowrocław, ulica Kasztelańska 32, skład kolonjalny. (30716

Hipoteki
na nieruchomościach w Niemczech zapisane kupuje Dom Hipoteczno-Handlowy Edmund Suwalski, Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 2, telefon 590. 29812

LEKCJE

Angielsk. niemieck.
polskiego, francuskiego naucza szybko, gruntownie Załachowska, b. profesorka gimnazjalna, Trzeciego Maja 15, I ptr. 29038

POSADY WOLNE

Instytut „Matura"
Kraków, Karmelicka 35. Gimnazjum, seminarjum. Języki obce. Skrócona służba wojskowa. Eksterni. Uczysz się w domu przez korespondencję naszą metodą lekcyjną. Próbne lekcje na 8 dni po nadesłaniu 3,50 zł. 30722

Samochód
6 osobowy kryty, „Presto" sprzeda korzystnie, byle zaraz. Zgłoszenia hotel Polonja Nakło. Garaż. 16251

2 garnitury
parowe do młocen, motor benzynowy 8 k. m., auto 4 osobowe, światło i starter. 2 powózki sprzeda korzystnie Przybylski, Szubin. (16399

Restauracja
z salą w Toruniu do sprzedania. Wański, Strumykowa 2. 30580

Kompletne
urządzenia chłodni firmy Quiri Schiltigheim składające się z kompresora 40 kal. na godz. baterji, rezerwoaru chłodniczego, wentylatora, 2 butli zapasowych i innych przynależności sprzeda Fabryka Konserw, Jagiellońska 60, Bydgoszcz. (30770

Suszarka
tanio na sprzedaż. Fabryka Konserw, Jagiellońska 60. 30771

Maszyny
do zamykania puszek od najmniejszych do 0,172 mm firmy Karges-Hamer i Richard Heike sprzeda Fabryka Konserw Miesnych, Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 60. (30773

Transmisje
sprzeda Fabryka Konserw Jagiellońska 60. (30772

Radjo
4 lampkowe Neutrofaxnowy typ kompletny sprzedam. Śląska 8. 16469

Wannę
em., dwie 6 m, szyny, basen w najlepszym stanie sprzedam. Jasna nr. 29 a 30747

Piece
żelazne na sprzedaż. Śniadeckich 25, II przy placu Piastowskim, tel. 1234. 16484

Szafę
żelazną, dobrze utrzymaną sprzedam. K. Hubert, Bydgoszcz, Staszica 2. 16489

Regały
nadające się do każdej fabryki sprzeda Fabryka Konserw ul. Jagiellońska 60. (30774

Wagę
300 kg. zupełnie nowa, sprzeda korzystnie Fabrykonserw, Jagiellońska 60. 30775

KUPNA

Poszukuję
kupna młodego stadnika o 12—15 miesięcznego, zdolnego do krów z podaniem ceny. Gmina Kijewo poczta Suchatówka pow. Inowrocław. (30630

Psy
rasowe kupi tresura psów Bydgoszcz-Wilczak. (16331

Pomocnik
z branży delikatesowej obeznany z dekoracją okna i pisaniem plakat. Zgł. z odpisami świadectw pod „Delikatesy" do filji Dz. Bydg. 16446

Poszukuję
sklepowego. Wymagana kaucja 2000—3000 zł. Warunki 150 zł miesięcznie i $^3/_4$% od obrotu. Zgł. z odpisami świadectw natychmiast Fr. Kociniewski, Chełmno kiosk. (30670

Wykwalifikowana
ekspedjentka dzielna, tylko pierwszorzędna siła potrzebna zaraz za wysokiem wynagrodzeniem. Jan Buchholz, mistrz rzeźnicki, Grudziądz, ul. Pańska 21, tel. 325. (30687

Panna
z kilkuletnią praktyką biurową, znająca język polski i niemiecki, w słowie i piśmie, biegła w rachunkowości, znajdzie posadę u samotnego pana, ożenek niewykluczony. Zgł z fotografją, którą się zwraca do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2, pod „Przyszłość." 16229

Szukam
od 15. XI. uczciwego, samotnego człowieka ze świadectwem na stałe do parę koni, kosztów podróży nie zwraca się. — Leśnictwo Parzyn poczta Przymuszewo (Pomorze) stacja kol. Lubnia. (30524

Kucharka
pierwszorzędna siła zaraz potrzebna, nrzenica do dyspozycji. Restauracja Obywatelska, Bydgoszcz Dworcowa 5. 16365

Ucznia
rzetelnego i chętnego przyjmie St. Zakaszewski Centrala Optyczna, Bydgoszcz, Gdańska 7. (30763

Modelki
mogą się zaraz zgłosić. Fryzjer, Gdańska 65. (16488

POSADY POSZUKUJĄ

Skrzypek (30623
poszukuje posady w restauracji lub w kinie zaraz lub od 1 grudnia. Zgł. do Dzien. Bydg. dla „On tylko grajkiem jest".

Duet
damski wolny od 1. 12. Dolores Castamello, Jarocin, Aleje Tadeusza 6, u p. Lewandowskiej. (30778

Czeladnik
kołodziejski, dzielny w swym zawodzie, obeznany w prowadzeniu młockarni parowej poszukuje posady zaraz lub później. Molewski, Mrowino p. Rokietnica. (30621

Czeladnik
kowalski poszukuje posady zaraz. Polecony z dobremi świadectwami. Bydgoszcz, Jackowskiego nr. 19, Jan Kłosinski. 30714

Odpowiedzialny
książkowy, bilansista poszukuje posady w poważnej instytucji handlowej lub w spółdzielni wojskowej jako kierownik natychmiast lub 1 grudnia. Of. pod „Miejscowość obojętna" do Dz. Bydg. Grudziądz. (30495

Gospodyni
samodzielna z kilkuletnią praktyką, poszukuje posady najchętniej na majątku. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „28" 16470

DZIERŻAWY

Wydzierżawię
skład nadający się na fryzjerstwo z mieszkaniem lub bez w dużej kościelnej wsi. Adres wskaże Dz. Bydg. 30620

Stajnia
dla 6 koni i plac 2000 m^2 blisko dworca do wydzierżawienia. Zgł. Rycerska 9. 16293

Skład
z mieszkaniem do wynajęcia. Gospodarz, Bocianowo 6/7. (16493

MIESZKANIA

Mieszkanie
1—2 pokoje z kuchnią na krańcach miasta poszukuję. Zgł. pod „Urzędnik" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 16383

Mieszkanie
1 pok. z kuchnią wraz z ubikacją na warsztat, najdogodniej szewski, wydzierżawi gospodarz. Adres w filji Dz. Bydg. (16438

Mieszkanie
duże słoneczne, pokój z kuchnią. Miedzyn, Pijarów 53 a, róg Nakielskiej. 16494

Mieszkania
dwupokojowego z kuchnią poszukuję zaraz. Warunki podług umowy. Zgł. do Dz. Bydg. pod „H. J. 100." 29989

Mieszkanie
5 pokojowe renowowane w centrum miasta od gospodarza do wynajęcia. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „Remont." 16471

Mieszkanie
2 pokojowe z kuchnią z wygodami w Grudziądzu obok dworca zamienię na takowe lub większe w Bydgoszczy zarówno w jakim punkcie. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „G. 27". 16472

Mieszkanie
z 2 pokoi mniejszych i kuchni lub bez wprost od gospodarza poszukuje pan od 15 tm. najdalej 1 grudnia. Za mieszkanie nie wyżej drugiego piętra dobrze zapłacę Of. pod „Ciepłe" do Dz. Bydg. 30741

POKOJE

Pokoju
lub portjerstwa poszukuje starsze małżeństwo. Zgł. pod „Bezdzietne" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 16479

Kawaler
poszukuje pokoju w śródmieściu z utrzymaniem. Warunek bezwarunkowo zdrowe obiady. Of. do filji Dz. Bydg. pod „O. M." 16308

Pokój
wynajmę. Kordeckiego 14, I prawo. 30745

Pokój
z utrzymaniem. Grunwaldzka 23 w podwórzu schody lewo. (30738

Dwa
pokoje elegancko umebl. chętnie z całodziennem utrzymaniem w pobliżu linji tramwajowej od 15 bm. lub 1. XII. poszukuje samotny pan. Of. pod „2 pokoje" do Dz. Bydg. 30740

Frontowy (30739
pokój umebl., osobne wejście. Toruńska 18. I p. pr.

Pokoik
do wynajęcia. Pod Blankami 18. (30777

Pokój
bez pościeli Niedźwiedzia 7, II. 30786

2 pokoje
umeblowane z wygodami używalnością kuchni wynajmę inteligentnemu małżeństwu. Oferty Dz. Dworcowa pod „100 zł". 16492

ROZNE

Poszukuję
wspólnika do składu z obuwiem, w najlepszem położeniu, posiadający zł. 5 000 do 7.000 zł. gotówki. Zgł. do Dzien Bydg. pod „Nr. 102". 30628

Zgubioną
książeczkę wojskową na nazwisko Stanisław Janowski unieważniam. (30571

Dnia 4. 11. 29 r.
zgubiłem portfel z pieniędzmi (150 zł), zawierał również rozmaite dokumenty: wykaz osobisty, świadectwo przemysłowe, zezwolenie na broń, jeden wyrok i wiele innych pokwitowań. Proszę uczciwego znalazcę o nadesłanie portfelu i dokumentów, któremu 100 zł zaraz ofiaruję. Feliks Drzazgowski, Chojnice, Dworcowa 4. 30752

Zgubione
papiery i książeczkę wojskową na nazwisko Paweł Montewski, unieważniam. 16487

Zrywam
zaręczyny z panną W. Marcinkówną. E. Kamiński. (30770

MATRYMONJALNE

Lepsza
pani wdowa katl. z majątkiem życzy znajomości lepszego starszego urzędnika. Tylko nauczyciel i wdowiec ma pierwszeństwo, celem ożenku. Wiek 50—58. Of. upraszam do Dz. Bydg. pod „E. D." 723 6

Szukam męża !
Kupcowa samodzielna, posiadająca własny interes, szuka na tej drodze z powodu braku czasu męża. Oferty do Dz. Bydg. pod „Przyszłość". 74603

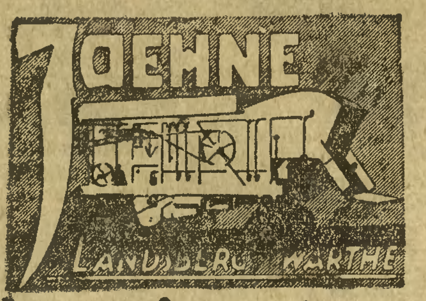
Instytut Higjeny i Piękności
M. Petrykowskiej 28255
BYDGOSZCZ, ul. Gdańska 159

Godziny przyjęć
w Zakładzie Dentystycznym
(dawniej Dr. Mielcarzewicza)
Dworcowa 3 - telefon 998 (30434
od godziny 10—1 i 4—7.

Garderobę
damską i dziecięcą szyje gustownie po przystępnych cenach 23028
Kujawska 96
parter lewo, II drzwi.

Losy do I kl.
20 Loterji Państwowej
poleca 28928
Fa. Paweł Kasch
kolektura
Gniezno, ul. Tumska 5
Telefon 200
P. K. O. Poznań 207907.

Świeże śledzie
angielskie i szwedzkie ¼ na funt 29094
Bytlingi i szprotki
z własnej wędzarni oraz wszelkie
konserwy rybne
poleca po najtańszej cenie dziennej
„Ryba“
Bydgoszcz. Kościelna 11
Tel. 1095 i 1695.



Młocarnie motorowe
w 5-ciu różnych wielkościach stale na składzie. (15850
Generalny zastępca
Bracia Ramme
Bydgoszcz, ul. Sw. Trójcy 14b.

Osiedliłem się jako okulista
i przyjmuję pacjentów z chorobami öcz codziennie od godz. 9—12 i 3—6 po poł.
Dr. Stefan Szmaj
b. I. asystent Kliniki ocznej Uniwersytetu Poznańskiego
Bydgoszcz, ul. Dworcowa 74.
16179

W piątek, dnia 15 bm. w sali Kasyna Cywilnego
występ znakom. barytona Dr. Karola Eisenreicha
Sprzedaż biletów w Księgarni i Składzie Nut Jana Idzikowskiego, ul. Gdańska 16/17. (30898



Kursy samochodowe
Z. Kochańskiego
w Bydgoszczy
3 Maja 14a, tel. 1185
szkolą szoferów zawodowych oraz amatorów
Patent. podw. kierownice przyspiesza naukę jazdy
Prospekty wysyła się na żądanie. — Zapisy przyjmuje się codziennie.
Egzamina w Woj. Pozn. lub Pomorskim zależnie od miejsca zamieszkania.
Dla osób całodziennie zajętych specjalne kursy wieczorne od godz. 17 do 19-tej
30598



oraz przybory poleca
W OLBRZYMIM WYBORZE
POZNAŃSKIE TOW. TELEFONÓW
z o. p.
CENTRALA: Poznań, ul. Jasna 9, Tel. 6937-6941. FILJE: Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 39. Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 65/66.



Kosma-czekolady
Kosma-pralinki
Kosma-kakao
wyrabiane przez SAROTTI A.-G., Gdańsk.
25936 *Generalny zastępca:*
W. Reimann, Bydgoszcz

MEBLE
wyściełane najmodniejsze fasony i pokrycia. **Specj. zakład mebli skórzanych.** Wyroby tylko najprzedniejsze po cenach fabrycz
St. Drzazga
ulica Gdańska nr. 63.
26602

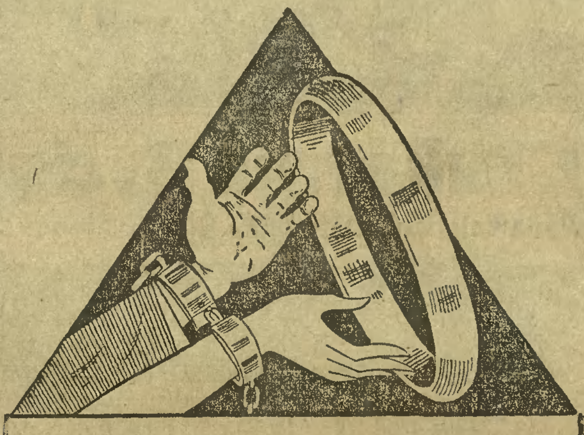
Wyprzedaż zabawek
dopóki zapas starczy.
Teofil Bytomski
Dworcowa 15a tel. 1360 Gdańska 21
30840

Pierze i Puch


w wielkim wyborze
Pierze darte
za ½ kg. 2,80, 4,50 5,25, 6,75, 8,50, 9,25 10,50, 12,75 zł.
Puch podług jakości, gotowe pierzyny, wsypy nieprzepuszczalne, **własna parowa czyszczalnia** pierza z zapędem elektr. uskutecznia czyszczenie pierza co **wtorek i czwartek.** (8291
Karol Kurtz nast. Bydgoszcz
Poznańska 32, tel. 1210.



RADJO
Na raty! Na raty!
Części składowe. — Nowości!
Fachowe ładow. akumulatorów.
Inż. M. BRUKARZEWICZ
Bydgoszcz, ul. Toruńska 181. — Tel. 1450.
Wykonuje także inst. elektr. dla siły, światła, telefonów, sygnalizacji, gromochronów itp. (26500



Strzeż się przed kajdanami
Lecz nie przed obrączką!
Żeń się!
Zdecyduj się szybko *i po pierścień zaręczynowy oraz odpowiedni podarek przyjdź do znanej ze solidności firmy*
Wielki wybór *Niskie ceny*
Henryk Kaszubowski
Najstarszy zakład zegarmistrzowsko złotniczy
Bydgoszcz, ul. Długa 29. Telefon 1123.
(30717

Gdzie w Bydgoszczy
kupię z ufnością i
rzetelne
towary futrzane?
W znanym, od **lat 35** istniejącym
Składzie Futer Maks Zweiniger
ul. Gdańska 1.
Wszelkie reperacje fachowo i tanio.
25501

Podłogę korkową
„Ksylolit“
lepsza i trwalsza od
linoleum
wykonują natychmiast
Bracia Schlieper
Bydgoszcz
Tel. 306. Tel. 361.

Proszę wyciąć i zachować!
Nowy rozkład jazdy autobusowej
na linji
Wysoka—Wyrzysk—Nakło—Bydgoszcz

7.15	odjazd	Wysoka	Bydgoszcz	odjazd	16 00
8 00	„	Wyrzysk	Nakło	„	17.00
8.30	„	Sadki	Sadki	„	17.30
9.00	„	Nakło	Wyrzysk	„	18.00
10.00	„	Bydgoszcz	Wysoka	„	18.45

Postój autobusowy
w Wysokiej, Rynek
w Wyrzysku, Rynek
w Sadkach, przy restauracji pana Czyżaka (16495
w Nakle, Rynek
w Bydgoszczy, przy Hermana Frankego róg Pocztowej
Na skinienie ręką autobus staje.
Właśc. autobusu **Bracia Błoch, Wysoka.**

Bryndzę
liptowską
kwargle ołumienieckie
od 5 kg. w zwyż wysyła za pobraniem 2929
Lipto-Bielsko
Niecała 5b.

Świeże śledzie
angielskie i szwedzkie
Bytlingi i szprotki
z własnej wędzarni oraz wszelkie
konserwy rybne
poleca po najtańszej cenie dziennej
Fr. Ziółkowski
Grudziądz, ul. Spichrzowa 10.
Telefon 921, prywatnie 921

Wspaniały towar w
drzewkach owocowych
różnego rodzaju krzewy owocowe, krzewy ozdobne, rośliny truskawek, szparagów itd. poleca
Robert Böhme
T. z o. p.
Jagiellońska 57
Telefon 42. 29056

Ogłaszajcie się w „Dzienniku Bydgoskim“

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 55 gr. za milim. 1 łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłem dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekscie udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej, Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami; Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.